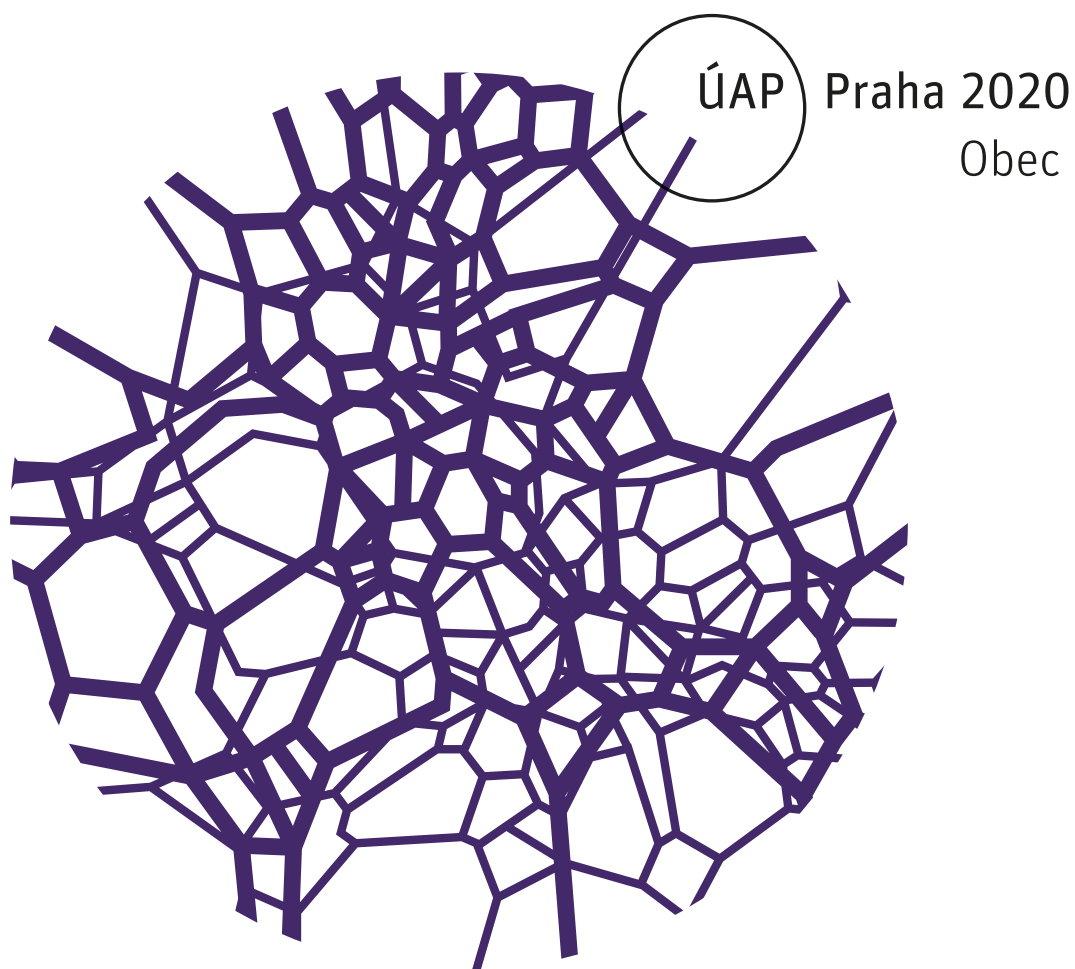

200 —

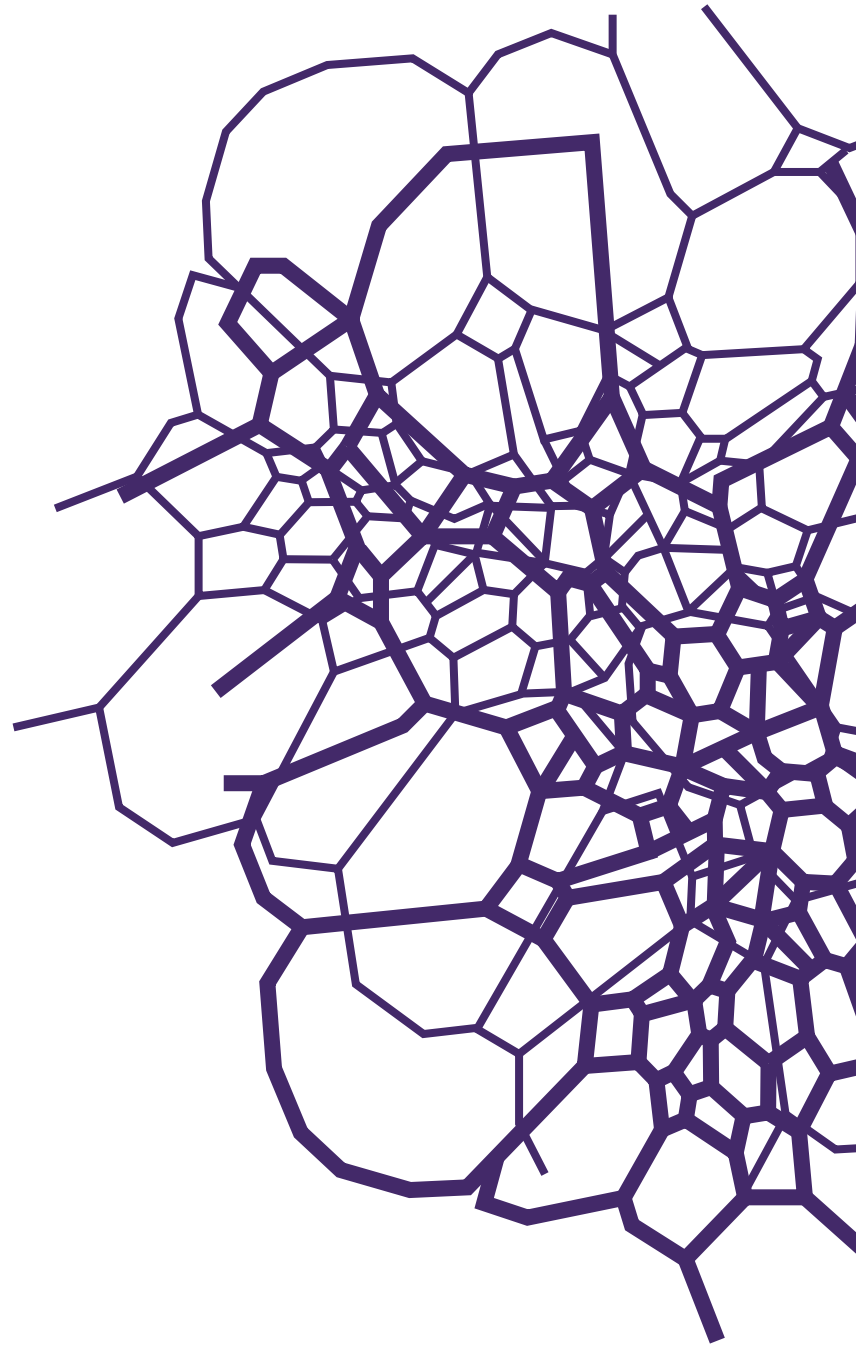
Město

200 ———

Město

Fyzické vystavěné prostředí

Územně analytické podklady hl. m. Prahy pro obec
2020

Pořizovatel

Odbor územního rozvoje Magistrátu hl. m. Prahy
Jungmannova 29/35, 110 00 Praha 1
Ing. Martin Čemus (ředitel odboru)

Zpracovatel

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
Vyšehradská 57/2077, 128 00 Praha 2
Mgr. Ondřej Boháč (ředitel)

ISBN 978-80-88377-21-4

ISBN 978-80-88377-26-9 (online; pdf)

1. ÚVOD A KONTEXT	6
1.1 Preambule	6
Jak číst tuto knihu	7
Pojmy	8
Zkratky	10
1.2 Principy a cíle udržitelného rozvoje	11
Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města	11
Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot	11
Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město	12
Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel	12
1.3 Souvislosti	13
1.3.1 Město a krajina	13
1.3.2 Měřítková, úrovněová a tematická provázanost	13
2. VÝVOJ VYSTAVĚNÉHO PROSTŘEDÍ	16
2.1 Historické městské prostředí	16
2.1.1 Historická městská krajina	16
2.1.2 Historická městská struktura	17
2.1.3 Historická městská zástavba	22
2.1.4 Závěr podkapitoly	22
2.2 Nemovitě kulturní dědictví	23
2.2.1 Kulturní hodnota nemovitěho dědictví	23
2.2.2 Sledované statky kulturního dědictví	24
2.2.3 Ochrana nemovitěho kulturního dědictví	26
2.2.4 Závěr podkapitoly	30
3. PROSTOROVÉ USPOŘÁDÁNÍ MĚSTA	32
3.1 Principy uspořádání města	32
3.1.1 Typy struktur vystavěného prostředí	32
3.1.2 Struktura a charakter lokalit	40
3.1.3 Závěr podkapitoly	41

3.2 Zástavba	44
3.2.1 Základní morfologická charakteristika zástavby	44
3.2.2 Výškové uspořádání zástavby	45
3.2.3 Míra využití území	57
3.2.4 Závěr podkapitoly	59
3.3 Veřejná prostranství	60
3.3.1 Veřejně přístupná prostranství	60
3.3.2 Uliční prostranství	68
3.3.3 Uliční profily	72
3.3.4 Stromořadí	79
3.3.5 Využití veřejných prostranství	82
3.3.6 Závěr podkapitoly	86
3.4 Kompozice a vizuální podmínky	87
3.4.1 Stavební dominanty	87
3.4.2 Historické veduty a panoramata	90
3.4.3 Významné pohledy na město	94
3.4.4 Závěr podkapitoly	95

4. VZORCE A VZTAHY	98
4.1 Prostupnost města	98
4.1.1 Překážky prostupnosti území	98
4.1.2 Mimoúrovňovost veřejných prostranství	102
4.1.3 Prostupnost podél drobných vodních toků	106
4.1.4 Závěr podkapitoly	107
4.2 Hierarchie veřejných prostranství	110
4.2.1 Propojení a centralita	110
4.2.2 Významná veřejná prostranství	118
Prostor	118
Hmota	118
Děj	118
4.2.3 Soukromá veřejně přístupná prostranství	119
4.2.4 Závěr podkapitoly	126
4.3 Flexibilita prostorového uspořádání města	128
4.3.1 Měřitelná strukturální charakteristika urbánní formy	128
4.3.2 Rozmanitost urbánní formy	134
4.3.3 Závěr podkapitoly	135

5. SYNTÉZA	142
5.1 Shrnutí	142
5.2 Dílčí rozbor udržitelného rozvoje	144
5.2.1 Pozitiva plynoucí z naplňování cílů udržitelného rozvoje	150
Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města	150
Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot	150
Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město	150
Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel	150
5.2.2 Negativa plynoucí z nenaplňování cílů udržitelného rozvoje	150
Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města	150
Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot	150
Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město	150
Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel	150

6. REJSTŘÍKY A SEZNAMY	152
6.1 Sledované jevy	152
6.2 Související legislativa	153
Zákony	153
Vyhlášky	153
Opatření obecné povahy	153
Nařízení	153
Normy	153
Rozhodnutí	153
6.3 Referenční literatura	153
6.4 Citované zdroje	154
6.5 Zdroje dat	156
Zdroje tematických podkladových dat pro obrazové přílohy	156
AUTORSKÝ TÝM	158

1. ÚVOD A KONTEXT

1.1 Preambule

Cílem knihy 200 | Město | Fyzické vystavěné prostředí je popis fyzického vystavěného prostředí hl. m. Prahy jako sídla v krajině. Kniha řeší stavby a prostor, který je obklopuje – popisuje a analyzuje „scénu“ pro lidské činnosti, kterými se naopak zabývá kniha 300 | Využití území. Dále také navazuje a částečně se prolíná s knihou 100 | Krajina, a to zejména v tématech, u kterých nelze jednoznačně oddělit prostředí vystavěné od krajinného. Čtenář knihy 200 získá informace o vývoji fyzického vystavěného prostředí a hodnot z něj plynoucích, dále o charakteristice prostorového uspořádání města a také analýze vztahů a vzorců vznikajících v rámci města. Témata řešená v knize jsou zpravidla řešena v rámci zastavěného území města, tedy v rámci lokalit městské krajiny, a to zejména lokalit vystavěného prostředí. U některých témat je řešené území rozšířeno, aby nedocházelo k umělému rozdělování fenoménů.

Kniha začíná kapitolou 2 Vývoj vystavěného prostředí, která popisuje historii města a hodnoty v ní založené. V podkapitole 2.1 popisuje historické městské prostředí – jak se utvářelo a kterými etapami si prošlo. Navazuje popis hodnot města jako nemovitého statku kulturního dědictví. Druhá obsahová kapitola 3 se zabývá současným prostorovým uspořádáním města. Začíná uvedením současného pojetí územního plánování hlavního města pomocí strukturálního plánu, postaveného na převažujícím charakteru lokalit (3.1). Dále jsou řešeny morfologické

charakteristiky zástavby (3.2). Následující podkapitola 3.3 studuje veřejná prostranství pomocí analýzy veřejné přístupnosti, uličních prostranství a jejich morfologie. Popis prostorového uspořádání města je završen kompozicí a vizuálními podmínkami (3.4), které se zabývají tématy panoramat, vyhlídkových bodů, historických vedut a stavebních dominant. Poslední tematická kapitola 4 hledá vztahy a vzorce v rámci fyzického vystavěného prostředí, které mají vliv na děje, jež v nich probíhají. Text přináší informace o prostupnosti a bariérovosti města (4.1) v další podkapitole o hierarchii veřejných prostranství (4.2). Na závěr je představena komplexní analýza flexibility prostorového uspořádání města (4.3), která na základě několika desítek vlastností zástavby a uliční sítě ukazuje homogenní celky a diverzitu městské struktury.

• • •

JAK ČÍST TUTO KNIHU

Územně analytické podklady hl. m. Prahy pro obec (ÚAP obce) mají textovou a grafickou část. Textová část je členěna do 8 tematických (100–800), 4 komplexních (000 / 050 / 900 / 1000) a jedné syntetické knihy (1100). Grafická část ÚAP obce obsahuje čtyři výkresy: 0.1 Hodnoty území, 0.2 Limity využití území, 0.3 Záměry na provedení změn v území, 0.4 Problémy k řešení. K orientaci slouží odkazový aparát.

Odborná terminologie a zkratky

Na začátku knihy jsou v podkapitole 1.1 Preambule v částech Pojmy a Zkratky uvedeny definice použitých odborných termínů a seznam zkratek. Definice všech pojmů jsou uvedeny v knize 000 v tématu 000.1.3.1 a zkratky užívané ve všech knihách v 000.1.3.2.

V textu jsou pojmy vyznačeny graficky: odborný termín.

Obrazové přílohy

Textová část ÚAP obce obsahuje obrazové přílohy, jako jsou mapová schémata, grafy, diagramy, fotografie, tabulky aj. Obrazové přílohy mají uveden název, autora, rok vytvoření, a případně použitá zdrojová data a jejich dataci či zdroj, ze kterého je materiál adaptován. Podrobné vysvětlení je v knize 000 v tématu 000.3.1.5.

Zdroje podkladových datových sad mapových schémat vyjmenovává část Zdroje tematických podkladových dat pro obrazové přílohy v podkapitole Zdroje dat v kapitole Rejstříky a seznamy. V části Doplnkové zdroje dat obrazových příloh jsou uvedeny ročenky, použité jako zdroj dat.

Obrazové přílohy jsou v textu číslovány v rámci příslušného celku. Tabulky jsou uvedeny v kapitole Přílohy a jsou číslovány průběžně v rámci knihy.

V textu knihy je odkaz vyznačen graficky: (→ Obr. 4.1.1.2) (→ Příloha P.01).

Je-li odkaz míněn na materiál v jiné knize, je uvedeno i číslo knihy: (→ Obr. 1100.3.2.1.5) (→ Příloha 100. P. 01).

Sledované jevy

Jevy uvedené v příloze A a B vyhlášky č. 500/2006 Sb. naplňované v knize jsou uvedeny v úvodu každé příslušné podkapitoly a souhrnně za celou knihu v kapitole Rejstříky a seznamy v podkapitole Sledované jevy. Celkový přehled řešených jevů ÚAP obce je uveden v podkapitole 000.5.1.

Související legislativa

Seznam zákonů, vyhlášek, nařízení, rozhodnutí a opatření obecné povahy souvisejících s knihou je uveden v jejím závěru v kapitole Rejstříky a seznamy v podkapitole Související legislativa.

V textu je související legislativa zpravidla označena zkrácenou verzí názvu: (zákon č. 256/2001 Sb.).

Odborné zdroje

Pro citované a odkazované odborné zdroje, jako jsou knihy, studie, odborné články, analýzy či závěrečné práce je použit číselný systém referencí dle citační normy ČSN ISO 690 Informace a dokumentace - Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů (vyd. 2011).

V rámci textové části jsou odkazované materiály označeny číslem, resp. číslem a rozsahem stran v hranaté závorce: [28] [15 str. 45] [40 stránky 201–226].

Seznam všech odkazovaných materiálů v knize je uveden v jejím závěru v kapitole Rejstříky a seznamy v podkapitole Citované zdroje. V téže kapitole je i podkapitola Referenční literatura, která uvádí seznam vybraných pramenů doporučených autorským týmem jako reference při četbě knihy.

Související textová část

Témata v rámci jedné knihy i napříč knihami spolu mohou souviset a navzájem se doplňovat.

Odkaz na část textu v rámci téže knihy je uveden s příslušným číslem: kapitola 2 / podkapitola 6.1 / téma 4.1.3 / 4.1.4. Je-li odkaz míněn na text v jiné knize, je uveden s příslušným číslem včetně čísla knihy: kniha 600 / kapitola 400.3 / téma 1100.2.3.3 / 1100.2.3.4.

Související grafická část

V textu je odkaz na související výkres grafické části označen jeho číslem: (→ Výkres 0.1).

Související limit

Seznam všech limitů ÚAP obce je uveden v knize 900 (→ Příloha 900.P.05). V rámci textové i grafické části jsou související limity označeny jejich číslem: (L28).

Související indikátor a cíl udržitelného rozvoje

Seznam všech indikátorů a cílů udržitelného rozvoje ÚAP obce je uveden v knize 1100 v tématu 1100.3.2.1. Ty, které přísluší této knize, jsou vypsány v jejím závěru v kapitole Syntéza v podkapitole Dílčí rozbor udržitelného rozvoje. Odkaz na indikátor je v textu uveden s jeho číslem: (i.02.1.04). Odkaz na cíl bez indikátoru je uveden analogicky: (c.10.3.06).

Portál ÚAP

ÚAP obce jsou k dispozici elektronicky na on-line Portálu Územně analytických podkladů hl. m. Prahy (Portál ÚAP). Témata jsou zde doplněna a rozšířena, zejména v aplikacích: Atlas ÚAP, Katalog městských částí, Katalog lokalit, Katalog indikátorů a metrik, Katalog dat a jevů. Odkaz v textu je např.: Analýza je dostupná na Portálu ÚAP ↗.

veřejně přístupná prostranství

pro účely ÚAP definujeme jako exteriérová (bez klimatické kontroly) prostranství přístupná každému bez omezení a bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru; VPP zahrnují prostory přístupné každému nepřetržitě či v časovém režimu

veřejný prostor zahrnuje prostor fyzický i virtuální; veřejným prostorem jsou náměstí obklopená budovami, stejně jako jím může být digitální diskuzní prostor sociálních sítí či interiérový prostor kostelů, nemocnic apod.

vyhlídkové body místa, ze kterých jsou přehledně viditelné významné a charakteristické pohledy na město; body pohledů na typické pražské veduty a na další významná panoramata zachycující vizuální charakter území

vystavěné prostředí stavební struktura města tvořená zástavbou stavebních bloků včetně proluk a uličním prostranstvím¹⁰

výška absolutní výška vlastní stavby vážící se na výšku terénu

výška relativní výška vlastní stavby od úrovně terénu u vstupu po její nejvyšší bod, bez hromosvodů a antén

DVT	drobné vodní toky
HPP	hrubá podlažní plocha
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites (Mezinárodní rada pro památky a sídla)
KPP	koeficient podlažních ploch
MČ	městská část
MPP	Metropolitní plán Prahy
MVPP	mimoúrovňová veřejně přístupná prostranství
NPÚ	Národní památkový ústav
PPR	Pražská památková rezervace (Památková rezervace hl. m. Prahy)
PSP	pražské stavební předpisy (nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy)
RURU	Rozbor udržitelného rozvoje území
SVPP	soukromě vlastněná veřejně přístupná prostranství
UNESCO	The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu)
ÚOP NPÚ	územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu
UP	uliční prostranství
UR	udržitelný rozvoj
VPP	veřejně přístupná prostranství
VP	veřejná prostranství

-
-
-

1.2 Principy a cíle udržitelného rozvoje

Rozbor udržitelného rozvoje území (RURU) je v Územně analytických podkladech (ÚAP) 2020 uveden v knize 1100 | Rozbor udržitelného rozvoje | Posouzení stavu a vlivů v území. Rozbor je založen na adaptování cílů existujících komplexních a tematických strategických dokumentů do 11 oblastí udržitelného rozvoje (UR), které jsou dále členěny do principů udržitelného rozvoje. Každý princip UR obsahuje dostatečný počet cílů udržitelného rozvoje, které ho charakterizují. Pokud jsou k dispozici data a cíl UR je měřitelný, je naplňování sledováno pomocí indikátorů. V jednotlivých tematických (100–800) a komplexních (900 / 1000) knihách se vyhodnocují ty vytyčené cíle UR, které souvisejí s tématy řešenými v jednotlivých knihách. Formulace cílů UR a sledovaných indikátorů pro jednotlivé knihy vzniká **zpřesněním cílů komplexních strategických dokumentů** odborníky IPR a často **vychází z tematických strategických dokumentů** pro jednotlivé obory (1100.2.1.1). Zařídění cílů UR a k nim příslušných indikátorů do jednotlivých knih provedli odborníci IPR, kteří se tématy dané knihy dlouhodobě zabývají. Vzhledem k provázanosti témat napříč knihami (komplexními i tematickými) je žádoucí, že některé cíle UR jsou řešeny v několika knihách současně. V úvodu každé knihy jsou představeny příslušné oblasti a principy UR, spolu se specifikací konkrétních cílů UR a sledovaných indikátorů. Vyhodnocení, které představuje klíčová pozitiva a negativa plynoucí z naplňování či nenaplňování cílů, je součástí podkapitoly Dílčí rozbor udržitelného rozvoje v kapitole Syntéza. Celková interpretace a syntéza rozboru jsou představeny v knize 1100, a to pro pozitiva (1100.4.3.1), negativa (1100.4.3.2), problémy k řešení (1100.5.2.1 / 1100.5.2.2) a hodnoty (1100.5.2.3).

Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města

Prvním principem oblasti UR **03 Vyvážené prostorové uspořádání města** RURU, který je sledován v knize 200, je **03.1 Vyvážený rozvoj vystavěného prostředí města**. Dle souvisejících strategických dokumentů je nutné rozvíjet město dle principů kompaktního města, které se nerozrůstá do otevřené krajiny, ale přednostně zastavuje transformační plochy v rámci městské krajiny. Jedním cílem tedy je upřednostňovat rozvoj sídelní struktury uvnitř města, což IPR měří pomocí poměru indexu využití centra a předměstí (i.03.1.01). Ten je počítán v rámci analýzy využití území v tématu 3.2.3. Dále je souvisejícím cílem chránit a rozvíjet urbanistické, architektonické a kulturně-historické hodnoty při regeneraci deprimovaných území (c.03.1.08). Tento cíl nemá pro ÚAP 2020 definovaný měřitelný indikátor. Zbýlé cíle principu vyhodnocují knihy 300 / 400 / 900 / 1000.

Druhým principem UR řešeným v rámci knihy 200 je **03.2 Kvalitní veřejná prostranství**. Zdrojové strategie hovoří o kvalitních veřejných prostranstvích jako o klíčovém předpokladu fungujícího městského prostředí. Strukturu veřejných prostranství je třeba rozvíjet a doplňovat v ní chybějící propojení, tedy zlepšovat propojení tras pro pohyb ve městě. To IPR sleduje pomocí měření hustoty pěší sítě (i.03.2.01). Návazně na zlepšování fyzické prostupnosti města je cílem snižovat množství překážek pohybu a zvyšovat bezbariérovost veřejných prostranství. IPR sleduje počet mimoúrovňových veřejných prostranství (i.03.2.02) v rámci tématu 4.1.2 a podíl bezbariérových přechodů a míst k přecházení (i.03.2.03), prezentovaný v 600.3.4. Cílem je dále zajistit a udržovat základní zásadu veřejného prostranství, tedy jejich otevřenou a neomezenou přístupnost. V rámci analýzy soukromě vlastněných veřejně přístupných prostranství (SVPP) (4.2.3) IPR sleduje jejich celkový podíl na území hl. m. Prahy (i.03.2.04). Zásadním dále je vytvářet kvalitní nová revitalizovaná stávající veřejná prostranství. Jedním ze zvolených měřitelných ukazatelů je tedy počet vyhlášených architektonických soutěží na veřejný prostor (i.03.2.05). To, jak jsou kritéria vyšší kvality veřejných prostranství zahrnuta, při posuzování záměrů v území měří počet městských částí (MČ) s vypracovaným generelem veřejných prostranství (i.03.2.06), popsaný v rámci tématu 3.3.5.

Fyzického vystavěného prostředí se okrajově týká i princip UR **03.3 Kvalitní využití území**. Tento princip sleduje využití území z hlediska dějů a činností obyvatel, jejich provázání a rozložení ve městě. Je třeba posilovat rozmanitost využití v částech města, které ji aktuálně mají nízkou a kde tedy probíhá převážně jeden druh dějů. Měřením rozmanitosti využití v lokalitách modernistické struktury (i.03.3.05) IPR měří cíl jejího zvyšování a posilování identity těchto lokalit. Rozmanitost využití analyzuje 300.4.1.5. Ostatní cíle a indikátory principu **03.3 Kvalitní využití území** jsou vyhodnoceny v knihách 300 a 800.

Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot

Dalším souvisejícím principem UR je **04.1 Aktivně rozvíjet a chránit kulturní dědictví** v oblasti UR **04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot**, který sleduje rozvoj, ochranu a správu kulturního dědictví. Cílem je nejen chránit kulturní dědictví, ale také je rozvíjet a pečovat o něj. Ochrana kulturního dědictví a uplatňování principů památkové péče podpoří naplnění potenciálu rozvoje místa a jeho identity namísto omezení aktivního rozvoje a konzervování dědictví. To, jak město pečuje o své památky, je možné měřit pomocí podílu zanedbaných či chátrajících památek (i.04.1.01) a intenzitu udržování kulturního dědictví sledováním ročního finančního objemu grantů na obnovu památek v hl. m. Praze (i.04.1.02).

^[1] — čl. 5 odst. (1) písm. d) závazné části Metropolitního plánu Prahy

Aktuálně nejsou data tohoto druhu dostupná. IPR sleduje naplňování cíle aktivně zapojit objekty architektonického dědictví do rozvoje identity místa, a to pomocí podílu nevyužívaných objektů se statusem nemovité kulturní památky (i.04.1.03). Nemovité kulturní dědictví – jeho hodnotu, sledované statky a ochranu – představuje podkapitola 2.2.

Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město

Kniha 200 okrajově souvisí i s oblastí UR **09 Sociálně solidární a soudržné město**, kde ÚAP u principu UR **09.3 Sociální inkluze a podpora rodiny** sleduje cíl vytváření bezbariérového prostředí (i.09.3.03). Sledování podílu vybraných objektů (kategorie: Kultura, Úřady, Služby, Sociální služby, Zdravotnictví, Sport, Restaurační zařízení, Vzdělávání) v rámci projektu **Mapy bezbariérové přístupnosti** klasifikovaných jako přístupné vůči všem sledovaným objektům přispívá k měření naplňování cílů prevence sociálního vyloučení a jakýchkoliv forem diskriminace ohrožených skupin obyvatelstva spolu se snižováním sociální disparity.

Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel

Poslední oblastí UR, která zahrnuje cíle související s fyzickým vystavěným prostředím, je oblast **11 Spokojenost a angažovanost obyvatel**, která řeší životní styl obyvatelstva a jejich zapojení do rozvoje města. V rámci principu UR **11.3 Spokojenost obyvatel s životem ve městě** ÚAP sledují cíl vysoké spokojenosti obyvatel s kvalitou veřejného prostoru na základě sociologického šetření na vzorku obyvatel (i.11.3.02), které v roce 2017 zpracoval IPR.

-
-
-

1.3 Souvislosti

1.3.1 MĚSTO A KRAJINA

Téma zkoumá v úvodu historickou proměnu městské krajiny od postupného rozrůstání, opevňování, stavbu nových čtvrtí až po modernistická města a jejich další (ne)kontrolované rozpínání. Zahraniční zkušenosti inspirují a nabízejí zastavení suburbanizace systémem tzv. zeleného pásu, tedy krajinného rozhraní. Téma vysvětluje vnímání celého města jako krajiny, seznamuje s terminologií používanou v ÚAP v souladu s Metropolitním plánem Prahy a odkazuje na problematiku rozhraní tj. rozhraní mezi městskou a otevřenou krajinou pomocí čáry. Právě proto, že je město vnímáno jako součást krajiny, není možné jej řešit pouze v jeho administrativních hranicích, ale v souvislostech i s okolním regionem, což ÚAP 2020 podrobně popisují v knize 050 \ Metropole a region.

Stavění českých sídel v krajině mělo historicky jednoznačnější hranice a vymezení. U středověkých sídel to byl např. vztah mezi hradbami ohraničenou částí a území za hradbami, později, v 19. století, to byla silná návaznost na historická města. V 20. století došlo ke změně přístupu k zastavování oblastí okolo sídel, zejména v důsledku modernistických tezí [2]. Stalo se tomu tak nejen v českých a evropských městech, ale po celém světě s důsledky patrnými i v současnosti, např. při plánování rychle se rozvíjejících měst jihovýchodní Asie. Hodnota nezastavěných území v rámci, ale i vně souvisle zastavěných sídel kontinuálně nabývá na pozornosti. Minulý význam zemědělský nahrazuje ten rekreační a společně s argumenty klimatickými a ekologickými představuje argument, proč se vyhýbat nekontrolovanému rozrůstání města.

Jedním ze způsobů, jak evropská města reagovala na intenzivní suburbanizaci, je princip **zeleného pásu**. Jeho prvopočátky lze rozpoznat ve snaze oddělit novou zástavbu od center historických měst, jako je tomu např. u Ringstraße ve Vídni. Idea zeleného pásu se objevuje zejména v britském plánování, kdy byl návrh na zelený pás okolo Londýna poprvé obsažen již v roce 1919 v dokumentu Development plan for Greater London, a snaha o jeho implementaci a udržení pokračuje do současnosti. V pražské územně plánovací dokumentaci zelený pás jako jednoznačnou hranici mezi zastavitelnou a nezastavitelnou částí města používá až momentálně projednávaný Metropolitní plán Prahy (MPP) v rámci krajinného rozhraní [2].

Současné sídlo je vnímáno v návaznosti na tezi, že krajina obsahuje i prvky antropické, tedy prvky působící vlivem lidské

činnosti na přírodu. Veškeré území ve správních hranicích hl. m. Prahy tedy IPR považuje za **krajinu** [2 str. 333]. Oddělujeme **městskou krajinu** (zastavěnou část města, zejména s obytným využitím) a **otevřenou krajinu** (nezastavěnou část města, s převážně rekreačním využitím). Městská krajina, tedy krajina intenzivně urbanizovaného městského území, obsahuje **vystavěné prostředí** (strukturu města tvořenou stavebními bloky a uličními prostranstvími) a **krajinu ve městě** (strukturu města tvořenou nestavebními bloky, jako jsou parky, sady či speciální zahrady). Hranice mezi městskou a otevřenou krajinou, zastavěným a nezastavěným územím, nabývá na komplikovanosti tím více, čím konkrétněji musí být stanovena. V podrobnosti čáry jako nástroje územního plánování tato hranice dlouhodobě prochází komplikovaným vývojem. Podrobně o ní hovoří téma 300.3.1.1 Hranice města v knize 300 | Využití území. Kniha 200 se zabývá územím vystavěného prostředí, ale u témat, kde je to žádoucí a často i nutné, zahrnuje i ostatní krajiny.

Další výzvou územně plánovacích dokumentací a podkladů hl. m. Prahy je fakt, že **urbánní prostředí nekončí za správními hranicemi města**. Naopak se zde nachází intenzivně zastavěné území, které významně ovlivňuje situaci v metropoli. Analogicky metropole ovlivňuje region. Vytvoření vyšších samosprávných celků má ale za následek to, že se na Prahu nepohlíží jako na centrum regionu (Středočeského kraje), ale oba dva jsou považovány za samostatné celky, což se odráží i v chybějících návaznostech v územně plánovacích dokumentacích a podkladech. V rámci ÚAP 2020 je tedy oproti minulým aktualizacím významně rozšířena kniha 050 | Metropole a region, která návaznosti a spolupůsobení mezi metropolí a regionem popisuje. Tématům hranice města a rozrůstání města do krajiny se věnuje podkapitola 050.2.2.

1.3.2 MĚŘÍTKOVÁ, ÚROVŇOVÁ A TEMATICKÁ PROVÁZANOST

ÚAP 2020 mají dvě úrovně: ÚAP kraje a ÚAP obce. Obě popisují stejné území, ale mají odlišnou podrobnost, tedy sledují území v jiném měřítku a v odlišných souvislostech. Kniha 200 | Město je úzce provázaná se všemi knihami ÚAP. S knihou 100 | Krajina jsou přímé vazby přes témata historie prostředí, kompozice a vizuální podmínky, propustnost města a krajiny nebo typy struktur. Kniha 300 | Využití území naplňuje vystavěné prostředí lidmi a činnostmi. Navazuje na knihu 200 a její témata o struktuře a lokalitách konkrétně tématy hranice města, koncentrace činností, rozmanitost využití po jednotlivých lokalitách a míra využití po lokalitách. Vystavěné prostředí je dále provázáno s infrastrukturou, a to s dopravní (600 | Dopravní infrastruktura), technickou (700 | Technická infrastruktura) i veřejnou vybaveností (800 | Veřejná

vybavenost). Vystavěné prostředí je spjato i s možnostmi jeho rozvoje (400 | Potenciál), ochranou jeho stávajících a navrhovaných hodnot (900 | Veřejný zájem a limity) a záměry budoucího rozvoje (1000 | Implementace).

V souladu s platnými předpisy a na základě zkušeností s procesem pořizování územně plánovacích dokumentací hl. m. Prahy, jejich změn a aktualizací, jsou Územně analytické podklady (ÚAP) hl. m. Prahy pro 2020 zpracovány zvláště pro dvě úrovně: **ÚAP kraje** a **ÚAP obce** (000.2.1.2). Vzhledem k tomu, že předmětem obou úrovní je totožné území, je nutné identifikovat celoměstská témata, jimiž se zabývají ÚAP kraje. Těmi je popis prostorového uspořádání vystavěného prostředí, vlastností a hodnot městské krajiny (kapitola K.200). V širším kontextu (regionálním, republikovém a evropském) se vystavěnému prostředí věnuje kniha 050 | Metropole a region, která popisuje vývoj sídelní struktury a rozrůstání sídel do krajiny (050.2.2).

Knihy 200 | Fyzické vystavěné prostředí je významně provázána s knihou 100 | Krajina. Téma návaznosti města a krajiny je rozebráno v 1.3.1. Téma 100.2.1.1 popisuje shrnutí krajinných podmínek a jejich vliv na vývoj Prahy, včetně vlivu na osídlování a stavění. Toto je z pohledu vývoje zástavby a veřejných prostranství probráno v podkapitole 2.1 Historické městské prostředí. Kompozice a vizuální podmínky krajiny (100.2.1.2) souvisejí s tématy kompozice a vizuální podmínky vystavěného prostředí (podkapitola 3.4), zejména u významných pohledů na město (3.4.3). V knize 200 jsou předložena témata prostupnosti města, např. 4.1.1 Překážky prostupnosti území či 4.1.3 Prostupnost podél drobných vodních toků, která navazují na téma 100.2.1.5 Prostupnost krajiny. To se zabývá zejména její fragmentací, a to v rámci celého města. Typologii prostorového uspořádání území popisuje kniha 100 pro typy struktur otevřené krajiny a krajiny ve městě (100.2.2) a kniha 200 pro typy struktur vystavěného prostředí (3.1).

Fyzické vystavěné prostředí nelze oddělit od dějů v něm probíhajících. Aktivity ve veřejném prostoru i v budovách ovlivňují městskou strukturu, totéž platí i naopak. Tento princip proklamoval již před mnoha desetiletími Jan Gehl [3] a v českém prostředí Jan Jehlík [4]. V ÚAP 2020 je tento vztah zřetelný v provázanosti mezi knihami 200 a 300 | Využití území. Děje probíhající v území vytvářejí lidé. Sociodemografické podmínky sídla, tedy populační vývoj, demografická, sociální a ekonomická struktura obyvatel významně ovlivňují jeho vystavěné prostředí (kapitola 300.2). Hranice města je rozebrána v podkapitole 300.3.1. Činnosti v území, jejich koncentrace a rozmanitost jsou tématy podkapitoly 300.4.1, kde jsou představeny způsoby

či rozmanitost využití na jednotkách lokalit (300.4.1.4 / 300.4.1.5). Na analýzy využití území v knize 200 (3.2.3) přímo navazuje analýza míry využití území (300.4.1.6), která se zabývá indexem využití pro jednotlivé způsoby využití. Ve větší podrobnosti charakteristiky využití kniha 300 analyzuje a popisuje bydlení a změny v prostorové distribuci obyvatel (podkapitola 300.4.2).

Vystavěné prostředí je dále provázáno s infrastrukturou. Veřejná prostranství, téma propsané napříč knihou 200, umožňují pohyb ve městě, a to ve většině jeho módů – silniční dopravě (600.3.1), veřejné dopravě (600.3.2), pěší mobilitě (600.3.4) a cyklistické dopravě (600.3.5). Jediným příkladem analýzy lidských aktivit ve veřejném prostoru v režii IPR Praha v ÚAP 2020 je analýza intenzit pěší dopravy v centru města z roku 2018 (600.3.4.1). Do veřejných prostranství jsou také umísťovány sítě technické infrastruktury, což popisuje téma 700.3.9.1. Analýzu prostupnosti podél drobných vodních toků doplňuje kniha 700 informacemi o jejich revitalizaci (700.2.2.5). Poslední knihou řešící infrastrukturu je kniha 800 | Veřejná vybavenost. Komerční (800.2) a občanská (800.3) vybavenost se odehrává v budovách vystavěného prostředí.

Vystavěné prostředí je spjato i s možnostmi jeho rozvoje (kniha 400 | Potenciál), ochranou jeho stávajících a navrhovaných hodnot (kniha 900 | Veřejný zájem a limity) a záměry budoucího rozvoje (kniha 1000 | Implementace). Území vhodná k recyklaci (transformační plochy), která jsou poškozená, nefunkční, nevhodně či nedostatečně využívaná či jinak znehodnocená, řeší podkapitola 400.2.1. V měřítku bloků jsou chybějící části zástavby určené k zastavění (proluky) uvedeny v 400.2.1.4. Kniha 200 popisuje kulturní, urbanistické a architektonické hodnoty města (2.2, 3.4). Tyto hodnoty minulé i budoucí jsou chráněny pomocí stavebních uzávěr pro záměry vytvářející nové urbanistické a architektonické hodnoty (900.2.1.1) a limitů chránících historické a kulturní dědictví (900.3.1.1). Aktuálně platný Územní plán sídelního útvaru hl. m. Prahy je hybatelem současného stavu vystavěného prostředí. Jeho bilance jsou shrnuty v podkapitole 1000.3.1. Kniha 1000 dále uvádí záměry na provedení změn v území, a to záměry urbanistické a záměry v krajině a veřejném prostoru (1000.4.1.2).

-
-
-

2. VÝVOJ VYSTAVĚNÉHO PROSTŘEDÍ

2.1 Historické městské prostředí

Historie je tím, co dává současnosti hloubku a význam. Cílem podkapitoly je představit vybrané proměny historického městského prostředí na území současné Prahy. Uvádí složité téma urbanistických kulturních hodnot ze tří výkladově odlišných pohledů: historické městské krajiny, urbanistické struktury a souboru staveb a míst, které se doplňují s tématy vývoje přírodní krajiny (100.2.1.1), vývoje využití města (300.4.1.1) a vývoje scénérie historické městské krajiny (3.4.2). Témata této podkapitoly tvoří úvod třem sledovaným jevům: A011 – urbanistické a krajinné hodnoty, A011a – struktura a výška zástavby a A013a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb.

2.1.1 HISTORICKÁ MĚSTSKÁ KRAJINA

„Historická městská krajina je území města chápané jako výsledek historického vrstvení kulturních a přírodních hodnot a atributů, přesahující pojem ‚historického centra‘ či ‚souboru‘ a zahrnující širší kontext a geografické prostředí města.“ Výňatek z Doporučení o historické městské krajině [5] uvádí téma dějin nikoliv jako pouhé minulosti, ale jako aktivní složky spoluutvářející a prohlubující sdílené urbanistické hodnoty města. V tomto smyslu téma popisuje vývoj Prahy v pěti etapách, které uceleně zachycují základní období rozvoje a rozrůstání města.

Vznik Prahy souvisí s koncentrací moci a obchodu na Pražském hradě a jeho malostranském, levobřežním podhradí na konci 9. století. Území dnešního města bylo trvale osídlené už předtím – po většinu téměř šesti tisíciletí ho tvořily zemědělské osady a hradiště s vazbou na Vltavu a její přítoky. Souběžný rozvoj státní správy a obchodních tras po založení Prahy, doprovázený založením hradišť na Vyšehradě, v Královicích, ve Víně a v Dolních Břežanech, vedl od 11. století k růstu osídlení i na pravém břehu, kam se od 12. století definitivně přesunulo tržní i výrobní centrum. Samostatné osady, které spolu s cca 40ha opevněným areálem Hradu a malostranského podhradí tvořily pražskou aglomeraci, postupně srostly v souvislé osídlení sahající na pravém břehu od Vyšehradu až k Poříčí. Ve 13. a 14. století byla tato fáze růstu města završena založením měst pražských; po 1230 Většího, 1257 Menšího, 1330–1340 Hradčan a 1347–1348 Nového (→ Obr. 2.1.1.1).

Od vzniku pražských měst se až do 20. století nacházelo na dnešním území Prahy přibližně 200 vsí a osad; přes 150 z nich je písemně doložených už před rokem 1400. Jejich původ souvisí se společenskou proměnou, která se kromě ustanovení pražských měst projevila i rozvojem okolního venkova ve 13. a 14. století. Tehdy bylo během relativně krátkého období starší zemědělské osídlení doplněno či nahrazeno dodnes patrným systematickým založením vesnic, ke kterým už ve středověku přibýly usedlosti měšťanů a drobné tvrze, později následované šlechtickými letohrady, objekty zemědělské a stavební výroby, ale i duchovního, kulturního či vojenského významu. Výsledný obraz pražského venkova, který je stále patrný z archivních map¹¹ zachycuje podobu této kulturní krajiny v první polovině 19. století, na počátku její průmyslové proměny.

Pražské souměstí, teprve v závěru 18. století sloučené do královského hlavního města Prahy, bylo od 14. století vymezeno společným hradebním obvodem zahrnujícím i Vyšehrad (do 1883 samostatný). Po staletí stabilizovaný vztah města k okolní zemědělské krajině se změnil po roce 1815 s rozvojem zástavby prvních předměstí Karlína a Smíchova. Otevření karlínského přístavu 1822 a prvních železničních tratí 1830 do Kladna, 1845 do Olomouce, 1851 do Drážďan a 1862 do Plzně posílilo vnitřní rozvoj Prahy i expanzi předměstí od roku 1849 samosprávných. Vzdor splynutí městské a předměstské zástavby bouráním hradeb započatým 1874 zůstalo území správně i daňově rozděleno (např. potravní daň se na hranicích Prahy vybírala až do roku 1942). Úsilí o koordinaci rozvoje vedlo v roce 1886 k přijetí zákona o pražském stavebním řádu, platného i pro čtrnáct měst a obcí společně tvořících pražské předměstí, následovaném v roce 1889 Plánem polohy a výšek, ve kterém byla poprvé zaznamenána i jejich rozvojová území.

Počátkem 20. století, po dokončení nábřeží a asanaci částí Starého a Nového Města, se ustálil současný charakter historického centra v podobě zachycující vzájemné prolnutí původem středověkého města včetně jeho nezastavěných částí s prostředím průmyslového velkoměsta krásné epochy. Charakter rozvoje města se koncem 19. století zásadně změnil vlivem pokroku technické a dopravní infrastruktury (zejm. zásobování vodou a rozšířením hromadné kolejové dopravy, podporující nesouvislé zastavování území bez přímé návaznosti na historické osídlení). Těžiště výstavby se proto přesunulo za okraje Pražské kotliny. S připojením 40 obcí k Praze mezi lety 1883 a 1922 (37 z nich včetně 11 měst až zákonným nařízením z roku 1920) vzrostla rozloha města z 800 ha na 17 145 ha při čtyřnásobném nárůstu populace.

11 — viz mapová aplikace Dvě Prahy na dvepraha.cz či geoportalpraha.cz

Zastavěné území zabírající v době vzniku Velké Prahy jen 17 % její rozlohy, se při 150% nárůstu populace do konce 30. let zvětšilo o 240 %. Koordinace rozvoje města se i z toho důvodu stala předmětem státního zájmu.¹²

Ideálem rozvoje Prahy se v první polovině 20. století stala kombinace zahradních měst zejména ve svahově náročných či vzdálenějších polohách od centra, doplněná kompaktní velkoměstskou zástavbou v centrálních částech a průmyslovou ve vazbě na železniční a vodní dopravu. Utlumení výstavby ve 40. a 50. letech a zvyšující se bytová nouze (území dnešní Prahy se už koncem 30. let přiblížilo milionu obyvatel) byly spolu s nástupem státem řízené výstavby hlavními důvody, soustředění rozvoje od 60. let na rychlou výstavbu obytných souborů vrcholící výstavbou sídlišť v 70. a 80. letech lokalizovaných v okrajových polohách města.¹³ Mezi lety 1960 a 1974 bylo k Praze připojeno dalších 52 obcí, čímž její území vzrostlo na současných 49 600 ha a součástí města se stala řada lokalit s venkovským charakterem (→ Obr. 2.1.1.2).

12 — viz publikace o historii IPR [90] a [87] a komentáře k plánu Státní regulační komise [88]

13 — viz mapové aplikace Archiv územních plánů hl. m. Prahy a Regulační plány Státní regulační komise 1920–1939 na geoportalpraha.cz

Od konce 80. let se rozvoj města navrácí i do městského centra v souvislosti s jeho revitalizací a rozvojem nevyužitých ploch, zejména brownfieldů někdejších průmyslových předměstí.

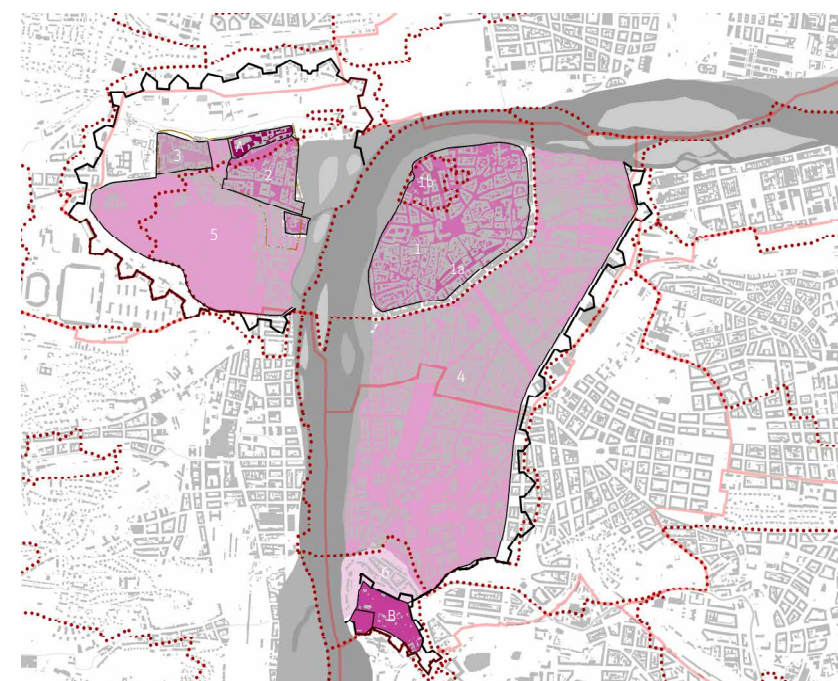
2.1.2 HISTORICKÁ MĚSTSKÁ STRUKTURA

„Uliční síť je nejtrvalejším prvkem urbánní struktury, přežívající v principu objekty, které ji vymezují.“ Výňatek z pražského Management plánu ochrany světového kulturního dědictví Historického centra města [6] uvádí téma cestní sítě jako základu urbanistické struktury města, tvořené v dalších vrstvách především parcelací a skladbou zástavby. Téma provází postupným narůstáním a proměňováním struktury města. Na vybraných příkladech od nejstarších struktur osídlení přes středověké založení pražských měst až po novodobé a modernistické plánování vysvětluje původ různých struktur zastavění, ve kterých se dnes ve městě lidé pohybují. Konkrétní příklady dostaveb a nových stavebních počínů ilustrují tento proces růstu města.

Původ urbanistické struktury Prahy souvisí s terénní morfologií a polohou vltavských brodů. Základní komunikační

2.1.1.1 Rozsah historických pražských měst při založení

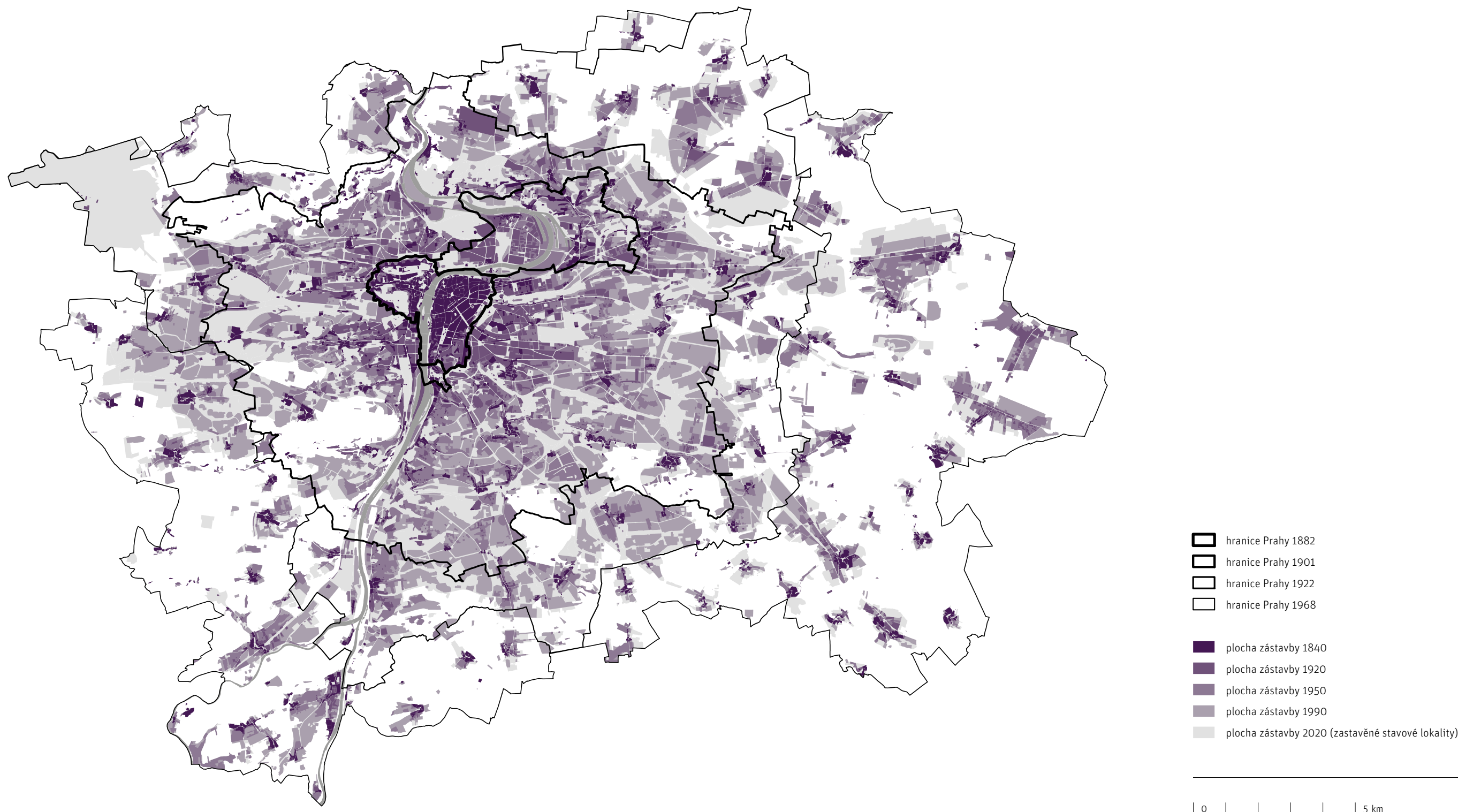
IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020, URRIlab PříF UK 2015

- A Pražský hrad 4 ha, 9. stol.
 - B Vyšehrad 11 ha, 10. stol.
 - 1 Větší Město 81 ha, 13. stol.
 - 1a Havelské Město 8 ha, 13. stol.
 - 1b Židovské Město 5 ha, 13. stol.
 - 2 Menší Město 19 ha, 13. stol.
 - 3 Hradčany 8 ha, 14. stol.
 - 4 Nové Město 254 ha, 14. stol.
 - 5 rozšíření Menšího Města 88 ha, 14. stol.
 - 6 dolní Město hory Vyšehrad 14 ha, 15. stol.
- rozsah opevněného podhradí v 11. stol.
— průběh hradeb ve 14. stol.
— průběh hradeb v 18. stol.
..... hranice městských čtvrtí 1922
□ hranice městských čtvrtí 2020
■ zástavba 2020

2.1.1.2 Vývoj administrativních hranic a růst zástavby

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020, URRlab PřF UK 2015

osou vznikající středověké aglomerace se stala obchodní stezka klesající malostranským údolím k tržišti a pokračující z dnešní Mostecké ulice přímo k Mariánskému náměstí, kde se větvila ve směrech na Vyšehrad a Poříčí. Na síť zemských stezek, postupně propsaných do struktury pražských měst i polohy kamenného mostu (prvního ve střední Evropě) navázala síť silnic vznikající od 14. do 19. století za osmi městskými branami, propsaná do polohy současných městských tříd (→ Obr. 2.1.2.1) (→ Výkres O.1). Ustanovení uliční regulace jako stěžejního formujícího nástroje (pře) stavby města v 19. století bylo od poloviny 20. století doplněno modernistickým pojetím městské struktury tvořené rozvolněnou zástavbou ve veřejném prostranství, kterou pozemní komunikace obsluhují, ale neformují.

Základem historické městské struktury není „přirozený“ růst, ale souslednost vědomých záměrů a rozhodnutí. Nejstarší, celistvěji poznanou a dochovanou půdorysnou strukturu v Praze má někdejší pravobřežní, staroměstské podhradí. Vypovídá o postupném rozrůstání a prolínání různých struktur osídlení (z počátku jednotlivých dvorců) v průběhu svých prvních 250 let. První částí města s dochovaným pravidelným založením kolem náměstí původně o dvojnásobné velikosti vůči staroměstskému tržišti je Havelské Město [7]. Bylo následované ustanovením Většího Města na místě pravobřežního podhradí, tehdy rozsáhle přestavěném kvůli navýšení ulic, a novým založením Menšího Města s charakteristicky úzkými parcelami kolem pravidelného náměstí¹⁴ na místě malostranského podhradí [8]. O sto let později založené Hradčany, na části původního předhradí, těsně předcházely založení Nového Města, patřícího k nejvýznamnějším počínům evropského urbanismu. Jeho geometricky přesné vytyčení ulic a náměstí (v modulu provazce přibližně 30,8 m) navazuje kolmou orientací na osu Havelského Města. Jeho základ tvoří tři náměstí: Václavské (v hlavní ose), Senovážné a Karlovo (Fórum Magnum o pětinásobné rozloze vůči Staroměstskému) [9] (→ Obr. 2.1.2.2).

Bohatost pražské struktury není dána pouze jejím založením. Jak uvádějí důvody k zápisu na seznam UNESCO (1991): „Její jádro má charakter městského sídla rostlého ve složitém vývoji a zachovaného přitom ve své konfiguraci, v půdorysné struktuře i prostorové skladbě postupných fází svých proměn a růstu.“ Ani proměna struktury (zejm. slučování pozemků či zabírání veřejného statku) však nebyla nahodilá, podléhala městské regulaci.¹⁵ Výjimky proto vypovídají především o významu stavby či moci stavebníka; např. palác Albrechta

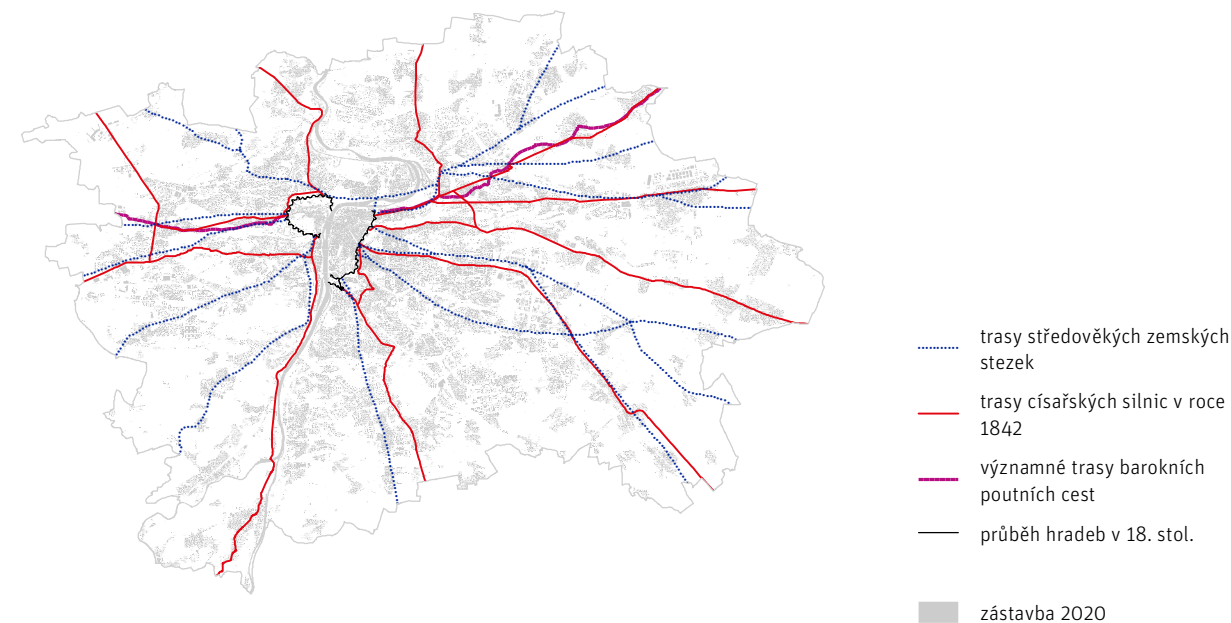
z Valdštejna (na místě 25 domů, ulice a cihelny) či jezuitské koleje v Klementinu (32 domů), na Karlově náměstí (23 domů) a Malostranském náměstí (12 domů). Ani tehdy nebyla změna struktury vždy snadná; např. jednání mezi jezuitou a Malou Stranou o výkupu domů na náměstí trvalo bezmála 50 let [10]. Větší změny struktury probíhaly hlavně po válečných a přírodních katastrofách (např. husitské povstání 1419–1420 či požár Malé Strany a Hradčan 1541) a opevňovacích pracích (např. vznik citadely na místě Horního Města hory Vyšehrad po 1650).

Období rychlých proměn struktury v 19. století počíná už s rozprodejem církevního majetku po roce 1782. V roce 1816 začíná podle zastavovacího plánu výstavba prvního pražského předměstí Karlína, ve 40. letech začíná v souvislosti s novým mostem výstavba vltavských nábřeží a na újezdu je v ose mostu do zástavby proražena první moderní ulice; od 60. let začíná výstavba Žižkova podle soukromého zastavovacího plánu; v 80. letech začíná příprava asanace historického centra. Proměna městské struktury má v 19. století trojí charakter: expanze do dosud nezastavěných ploch a předměstí (např. Žižkova), prolínání se v místech, kde se nová zástavba přizpůsobuje charakteru starší struktury (např. Smíchova) a plošně asanace čili náhrady starší struktury za novou (např. Josefova). Z hlediska struktury ulic či parcelace se starší tzv. rostlá struktura od novější blokové struktury v principu příliš neliší. Odlišná je především půdorysně zřetelnější formou danou nižším množstvím dodatečných změn a strukturou zástavby s rozdílným typem vnitrobloků a vnitřním uspořádáním domů.

Koncem 19. století vzniká v Bubenči a dalších vzdálenějších lokalitách nový typ struktury zahradního města. Vychází ze stejného řádu uliční sítě jako struktura bloková a společně s ní je plánovitě rozvíjena regulací uličních čar a parcelace. Blokovaná struktura se ve 30. letech 20. století proměňuje v souvislosti se sociální a družstevní výstavbou, odlišující se zejména hrubší zrnitostí parcelace a postupnou ztrátou významu ulice jako formujícího prvku zástavby. Vývoj směřuje k modernistické struktuře, která od konce 50. do počátku 90. let dominuje rozvoji města (nová blokovaná struktura již nevzniká, rozvoj struktury zahradních měst se pozvolně obnovuje až v 60. letech). Specifické situace vznikají v místech navázání modernistické na starší struktury (plynoucí zejména z odlišného vztahu k uličnímu prostranství a zrnitosti zástavby); tam, kde výstavbě předchází asanace starší zástavby, tak vzniká heterogenní struktura. Koncem 80. let sice dochází k ideové rehabilitaci blokové struktury, ale až na výjimky (např. Smíchova) se nadále rozvíjí především struktury zahradních měst, heterogenní a hybridní.

2.1.2.1 Zemské stezky a císařské silnice – historická struktura dálkových cest

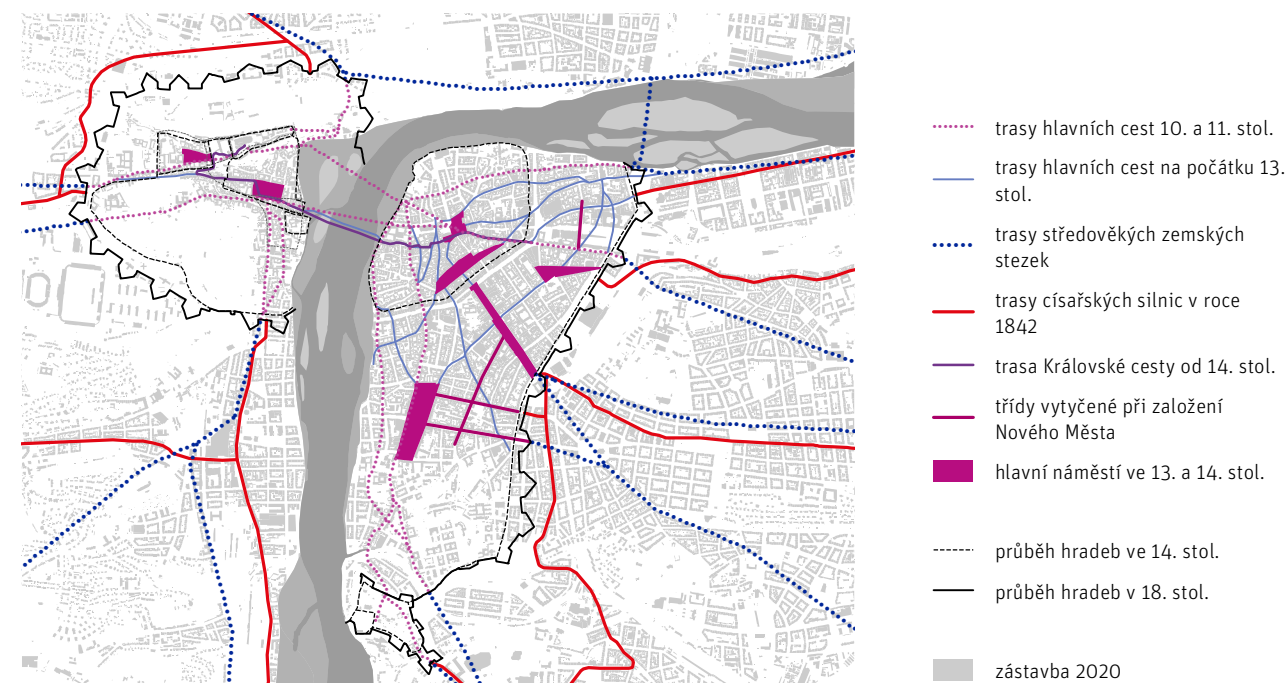
IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

- trasy středověkých zemských stezek
- trasy císařských silnic v roce 1842
- významné trasy barokních poutních cest
- průběh hradeb v 18. stol.
- zástavba 2020

2.1.2.2 Rekonstrukce cestní sítě v době vzniku pražských měst

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

- trasy hlavních cest 10. a 11. stol.
- trasy hlavních cest na počátku 13. stol.
- trasy středověkých zemských stezek
- trasy císařských silnic v roce 1842
- trasa Královské cesty od 14. stol.
- třídy vytyčené při založení Nového Města
- hlavní náměstí ve 13. a 14. stol.
- průběh hradeb ve 14. stol.
- průběh hradeb v 18. stol.
- zástavba 2020

14 — uspořádání příznačné i pro mnohá další města založená za vlády Přemysla Otakara II

15 — Ve vztahu k veřejnému prostranství ji vyžadovalo už známé usnesení pražských konšelů ze dne 15. 5. 1331, tzv. Dlažební řád [73].

- usnesení Evropské unie: zejm. o hodnotě kulturního dědictví pro společnost [19],
- charty, rezoluce a deklarační shromáždění ICOMOS¹⁶: zejm. Florentská deklarace [20], Principy z La Valletta [21], Charta z Québecu [22], Dublinské principy [23], Sianská deklarace [24], Dokument z Nara [25], Washingtonská charta [26], Florentská charta [27] a Benátská charta [28],
- doporučení UNESCO¹⁷: zejména k historické městské krajině [5],
- koncepce a metodiky Odboru památkové péče pražského magistrátu: zejm. Management plán ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy [6],
- metodiky Národního památkového ústavu (NPÚ): např. stavebněhistorického průzkumu [29], identifikace hodnot památek zahradního umění [30] či identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami [31],
- relevantní certifikované metodiky: např. identifikace a ochrany hodnot historických měst [32],
- relevantní urbanistické studie a průzkumy: zejm. Pražské veduty [33], aktualizace urbanistické studie Pražské památkové rezervace (PPR) [34], analyticko-regulativní mapy a popisy chráněných území [35] či stavebněhistorický průzkum Prahy [36].

2.2.2 SLEDOVANÉ STATKY KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Mezi statky pražského nemovitěho kulturního dědictví, které nejsou zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, vyvstávají zejména ty sledované na základě požadavku mezinárodních úmluv. V této části je uveden sledovaný jev A013a, který zahrnuje statky, jejichž památková hodnota byla uznána odborným konsenzem, ale které nejsou v ústředním seznamu uvedeny. Statky nemovitěho kulturního dědictví jsou rozděleny do čtyř skupin: architektonicky cenné stavby, urbanisticky cenné soubory, historicky významné stavby a místa, archeologicky významné plochy.

Definice jevu A13a odkazuje na Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy výslovně zahrnující místa, památky a jejich soubory „pozoruhodné svým historickým, archeologickým, uměleckým, vědeckým, společenským nebo technickým významem“ [16]. Vzhledem ke komplexitě této definice je výklad i obsah sledovaného jevu složen ze čtyř jednotlivě zpracovaných skupin: architektonicky cenné

stavby, urbanisticky cenné soubory, historicky významné stavby a místa, archeologicky významné plochy.

Architektonicky cenné stavby zahrnují skupinu statků kulturního dědictví s výjimečným významem ve smyslu kulturního díla (uměleckého či technického). Zejména starší statky tohoto typu bývají obvykle zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR (viz 2.2.3). Proto je tato skupina zaměřena na cenné stavební objekty mladšího původu. Jejím základem je seznam architektonicky významných objektů z let 1850–2000 sestavený doc. Ing. arch. Radomírou Sedlákovou, CSc., [37] na základě archivních pramenů, zejména periodik, a odborné literatury (→ Obr. 2.2.2.1). Dílčími kritérii tohoto výběru jsou: autorství (výjimečnost tvůrce statku), původnost řešení (význam pro umělecko-historický či stavebně-technický vývoj), stylovost řešení (výjimečný doklad vývoje stylu), přínosnost architektury města (význam pro přidanou hodnotu prostředí) a úroveň dochovanosti (původní formy a vlivu stavebních proměn).

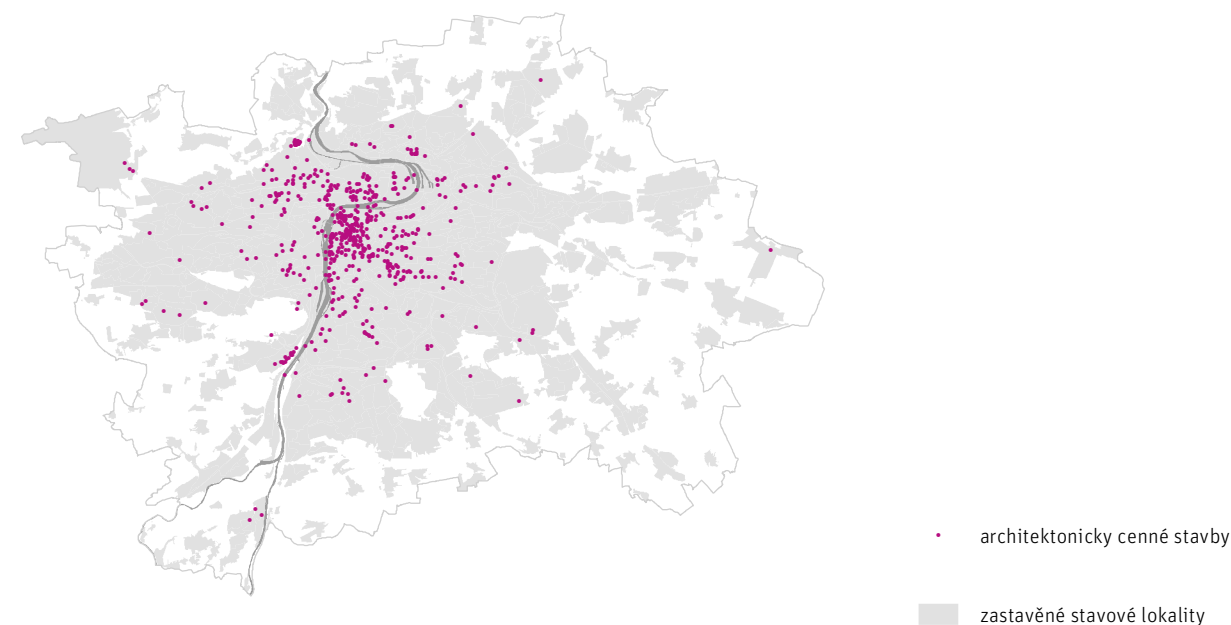
Urbanisticky cenné soubory zahrnují ucelené části městského prostředí, vynikající zejména ve smyslu kulturního díla, historického dokumentu či významu pro místní identitu. S výjimkou území, která mají status památkové zóny nebo rezervace (viz. 2.2.3), je tato skupina tvořena dvěma typy souborů: dochovanými soubory původního venkovského osídlení a obytnými soubory hodnotnými z hlediska architektonicko-urbanistické koncepce (→ Obr. 2.2.2.2). První skupinu zastupuje půdorysné vymezení tzv. historických jader obcí,¹⁸ obsahující výběr 92 území (souhrnně pokrývajících 3,4 % zastavěného území Prahy), vynikajících mírou celistvosti své půdorysné a hmotové struktury původních venkovských obcí. Základem druhé skupiny 19 souborů (souhrnně pokrývajících 6,3 % zastavěného území Prahy) je výběr urbanisticky cenných modernistických sídlišť, sestavený kolektivem Mgr. Martiny Koukalové, Ph.D., Ing. arch. Mgr. Michaely Janečkové a Mgr. Evy Novotné [38]. Dílčími kritérii hodnocení modernistických souborů jsou významy urbanistické (půdorysná, hmotová a funkční koncepce celku a veřejných prostranství), architektonické (koncepce a řešení zástavby) a umělecké a historické (autorství, historického vývoje a integrace uměleckých děl). Analýza Urbanisticky cenné soubory z roku 2020 je dostupná na Portálu ÚAP ↗.

Historicky významné stavby a místa zahrnují statky s nepřímou hodnotou dějinné události, která se k nim váže. Soupis těchto statků sestává z různorodých objektů a míst s nepřímým významem historického dokumentu, bez vazby

18 — původně vymezené jako návrh památkových zón v Územním plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy z roku 1999 (→ Výkres č. 35)

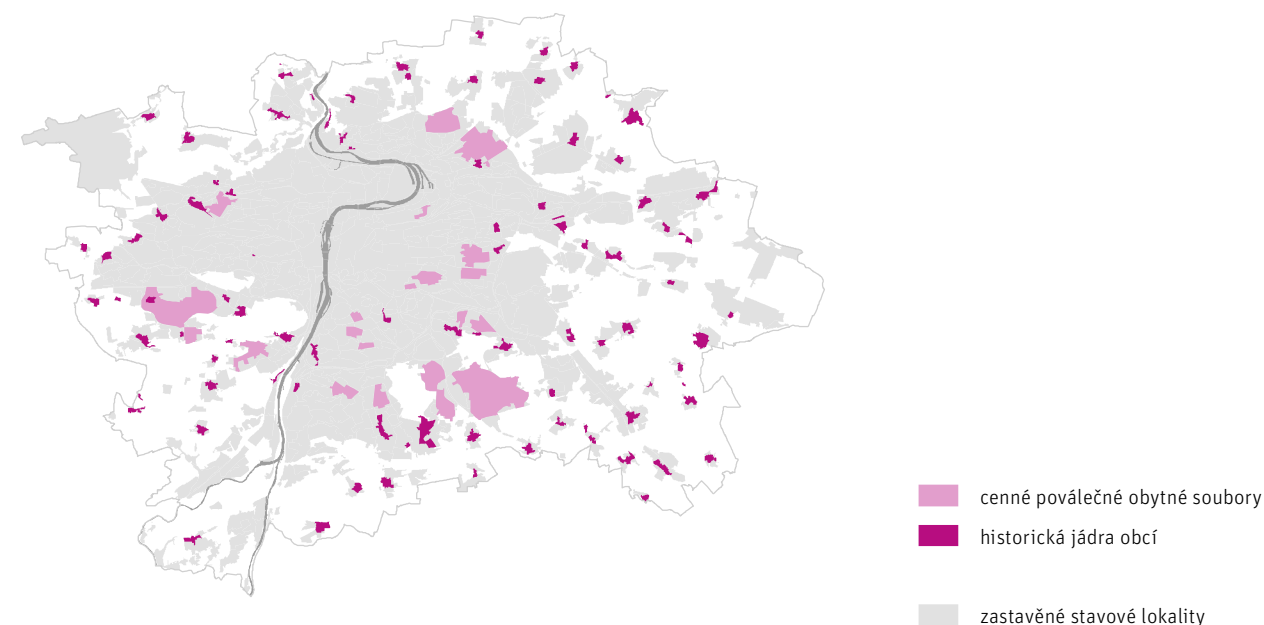
2.2.2.1 Architektonicky cenné stavby

IPR Praha 2020 / data: ÚRM 2008

2.2.2.2 Urbanisticky cenné soubory

IPR Praha 2020 / data: ÚRM 2008, IPR 2020

16 — Mezinárodní rady pro památky a sídla, v angličtině International Council on Monuments and Sites
17 — Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu, v angličtině The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

na zápis nemovitosti v Ústředním seznamu kulturních památek ČR. Jeho základem je výběr cca 550 významných historických událostí, které lze spojit s konkrétním objektem či místem, sestavený odborným kolektivem vedeným doc. PhDr. Václavem Ledvinkou, CSc., [39] na podkladu fondů Archivu hl. m. Prahy, souhrnných přehledů pražských dějin, pasportů stavebněhistorických průzkumů a soupisů uměleckých památek (→ Obr. 2.2.2.3). Dílčími kritérii výběru událostí byl jejich politický, politickosprávní, vojenský, kulturněpolitický a infrastrukturní význam či asociace s významnou osobností. Analýza Místa významných událostí z roku 2008 je dostupná na Portálu ÚAP ↗.

Archeologicky významné plochy tvoří poslední skupinu statků sledovaných na základě požadavku úmluvy o ochraně architektonického dědictví [16] i navazující úmluvy o ochraně archeologického dědictví [17]. Kromě ploch, které jsou prohlášenými kulturními památkami či evidovanými územími s archeologickými nálezy (→ Obr. 2.2.3.4) (viz 2.2.3), jsou z iniciativy Odboru archeologie územního odborného pracoviště Národní památkového ústavu (ÚOP NPÚ) v Praze na území Pražské památkové rezervace (PPR) od roku 1999 evidovány i tzv. významné archeologické plochy (→ Obr. 2.2.2.4). Jejich evidence vznikla jako součást konceptu preventivní ochrany nejcnějších částí podzemí města, míst, kde jsou doložené nebo důvodně předpokládáné zvlášť významné archeologické památky. Každá z nich obsahuje kromě popisu a odůvodnění i navržený režim ochrany. Je jich celkem 140 a v souhrnu pokrývají přibližně 5 % rozlohy PPR¹⁹. Z důvodu logické souvislosti je v ÚAP 2020 jejich přehled zobrazen společně s ostatními archeologickými památkami.

2.2.3 OCHRANA NEMOVITÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Mezi nemovitými památkami v širším smyslu kulturního dědictví mají zvláštní postavení statky zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, tedy právně definované kulturní památky podléhající stanovenému režimu ochrany státní památkové péče ve smyslu památkového zákona č. 20/1987 Sb. K různým typům těchto statků a nástrojům jejich ochrany se váží sledované jevy A005a, A008a, A010 a A016 a územní limity 21–27.²⁰ Téma popisuje a zobrazuje území Pražské památkové rezervace, památkové rezervace a zóny a jejich ochranná pásma a nárazníkové zóny, národní kulturní památky a kulturní památky a území s archeologickými nálezy.

Historické centrum Prahy zapsané v roce 1992 na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO má mezi pražskými památkami z mezinárodního hlediska nejvýznamnější postavení. Je zapsáno pod číslem 616 jako sériový statek složený z komponent 616-001 Historické centrum Prahy (→ Obr. 2.2.3.1) (→ Výkres O.2) a 616-002 Průhonický park (na území Středočeského kraje). Vymezení a rozsah statku historického centra Prahy je totožný s územím Pražské památkové rezervace (PPR) (L23). Status statku je zakotven v Úmluvě o ochraně světového a kulturního dědictví UNESCO [18] a souvisejících operačních směrnících [40]. Hodnocení jeho výjimečných kvalit je obsažené v Retrospektivního prohlášení výjimečné světové hodnoty statku [41] s výkladem v koncepčním dokumentu Management plán ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy – část 001, v roce 2019 schváleném Radou a Zastupitelstvem hl. m. Prahy [6].

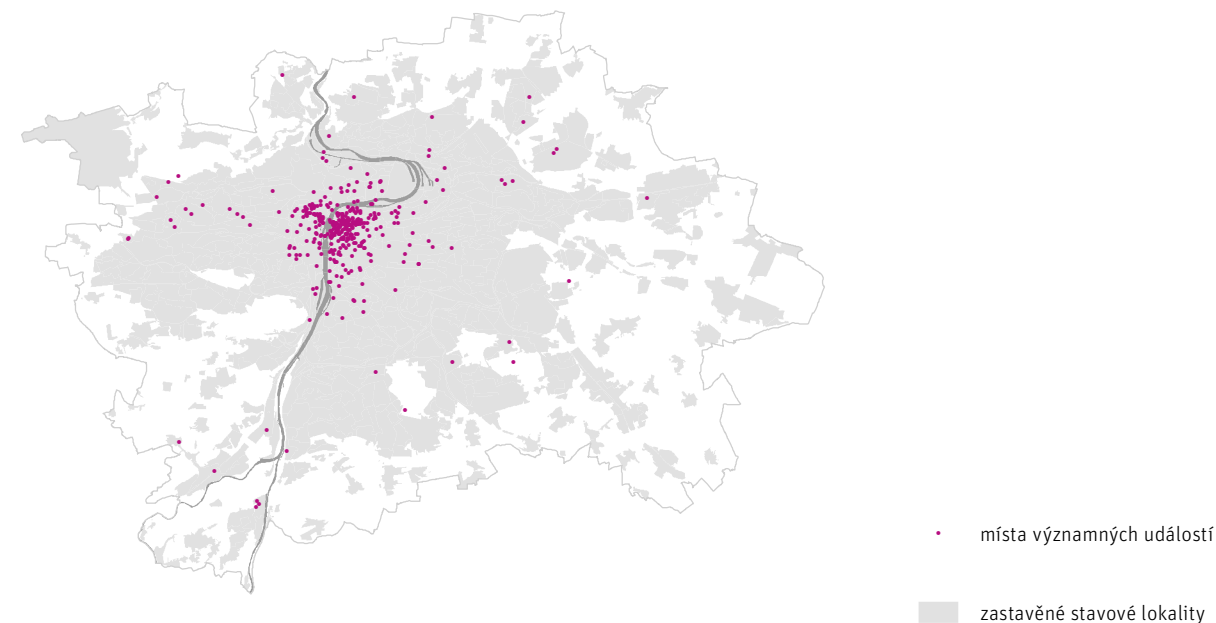
Památkové rezervace a památkové zóny společně tvoří památkově chráněná území Prahy. Jejich postavení je zakotveno v památkovém zákonu č. 20/1987 Sb. a rozlišuje se ve smyslu vyššího významu právně přiznané hodnoty rezervací vůči zónám. V obou kategoriích jsou území chráněna jako celek za účelem zachování hodnotných kvalit jejich prostředí, specifikovaných v dokumentu jejich prohlášení a navazujících dokumentacích.²¹ Zahrnují městskou památkovou rezervaci (L23), dvě vesnické památkové rezervace (L25), (Stodůlky a Ruzyně), jedenáct městských a sedm vesnických památkových zón (L26). Nejrozsáhlejším chráněným územím v Praze je **Pražská památková rezervace (PPR) s rozlohou**

20 ——— Jejich přehled je dostupný na interaktivní mapě Odboru památkové péče Magistrátu hl. m. Prahy a mapových aplikacích Geoportálu památkové péče geoportal.npu.cz.

21 ——— viz dokumenty v dostupném Metainformačním systému Památkového katalogu na Geoportálu IISPP

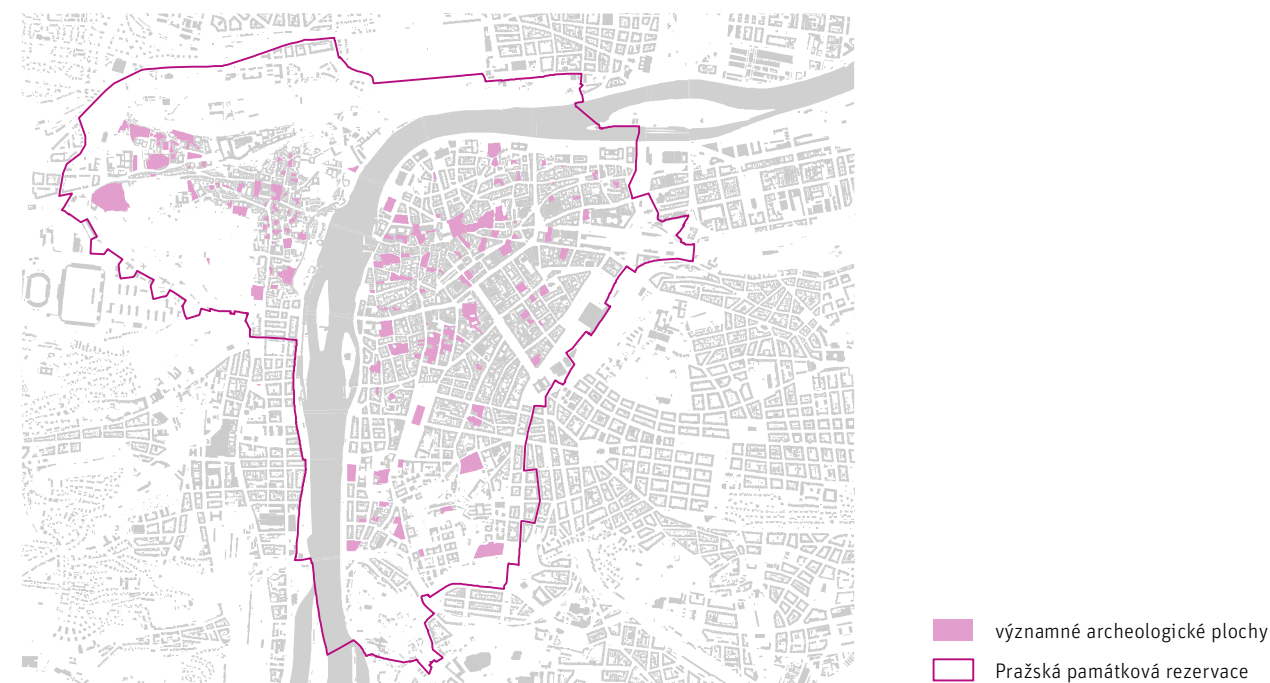
2.2.2.3 Historicky významná místa a stavby

IPR Praha 2020 / data: ÚRM 2008

2.2.2.4 Archeologicky významné plochy

IPR Praha 2020 / data: IISPP 2020

19 ——— Aktuální přehled je k dispozici v informačním systému archeologických pramenů na praha-archeologica.cz.

895 ha; 1,8 % území města či 3,2 % zastavěného území (prohlášená nařízením vlády č. 66/1971 Sb. a v roce 1992 zapsaná jako statek světového dědictví UNESCO) (→ Obr. 2.2.3.2) (→ Výkres O.2).

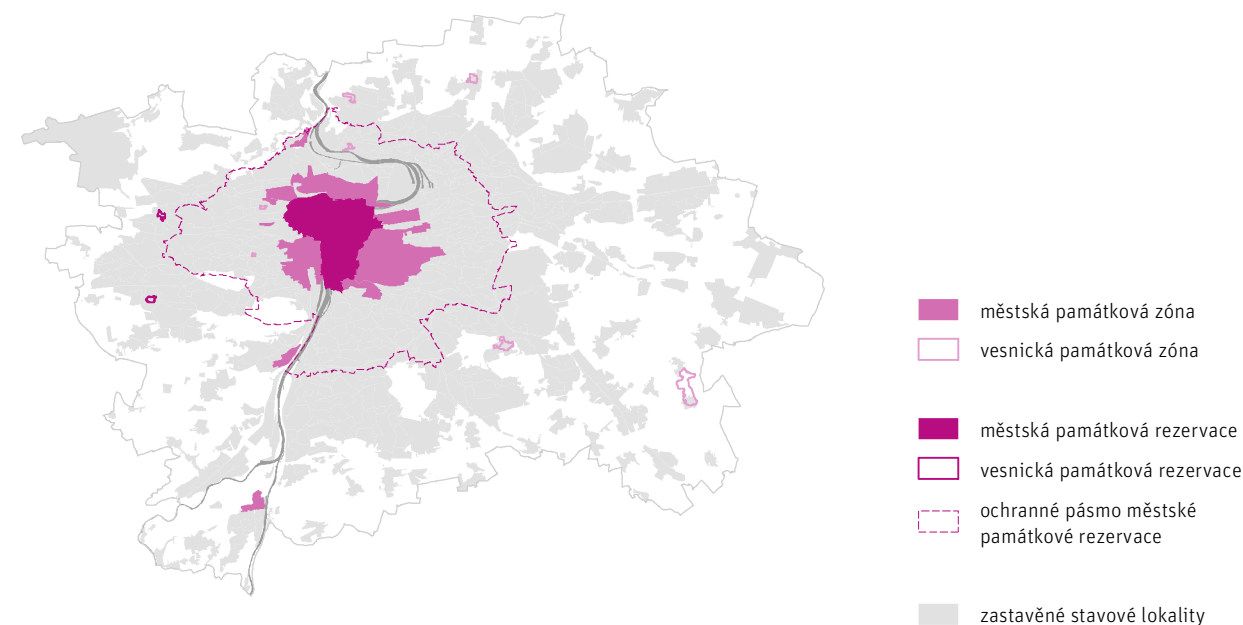
Národní kulturní památky (L21) a kulturní památky (L22) označují nejrozšířenější typ státem chráněných nemovitých památek (objektů, souborů a areálů). Jejich postavení je zakotveno v památkovém zákoně č. 20/1987 Sb. a rozlišuje se ve smyslu vyššího významu právně přiznané hodnoty národních kulturních památek oproti kulturním památkám. Předmět a rozsah jejich ochrany je specifikován v dokumentu prohlášení a vždy zahrnuje prohlášenou památku včetně jejího právně nedefinovaného prostředí (tj. části přímo ovlivňující hodnotu kulturní památky a její uplatnění v kontextu). Na území Prahy se nachází celkem **2 135 nemovitých kulturních památek a 46 nemovitých národních kulturních památek** (65 % z nich leží na území PPR). Mezi prohlášené kulturní památky se řadí i tzv. archeologické památky či lokality, kulturní památky archeologické povahy (L27) zvláště evidované ve smyslu Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy [17] (→ Obr. 2.2.3.3) (→ Výkres O.1 / O.2).

Ochranná pásma prohlášených památek a **nárazníkové zóny** statku světového dědictví UNESCO jsou specifickým nástrojem ochrany vybraných nemovitých kulturních památek (objektů, areálů i území). Jejich postavení je zakotveno v památkovém zákoně č. 20/1987 Sb. a specifikace v dokumentu jejich vymezení. Na území Prahy se nachází celkem 10 ochranných pásem kulturních památek. V případě historického centra Prahy (ve smyslu komponenty 616-001 kulturního dědictví UNESCO i prohlášené památkové rezervace) je ochranné pásmo památkové rezervace (L24) stanoveno zároveň jako nárazníková zóna statku UNESCO. Bylo vymezeno rozhodnutím č. Kul/5-932/81 města za účelem ochrany kulturněhistorických, architektonických a urbanistických hodnot v území památkové rezervace. Jeho rozloha 9 052 ha tvoří 18 % území města a 31 % zastavěného území. Zbývající ochranná pásma se váží k vybraným objektům či areálům národních kulturních památek a kulturních památek (Vyšehradu, Vítkova, Bílé hory, Závisti, Národního divadla, Národního muzea, Novoměstské radnice a komínu v bývalém závodu Praga).

Území s archeologickými nálezy slouží pro zabezpečení archeologického dědictví. Označuje území, na kterém se archeologické nálezy vyskytují nebo se mohou odůvodněně

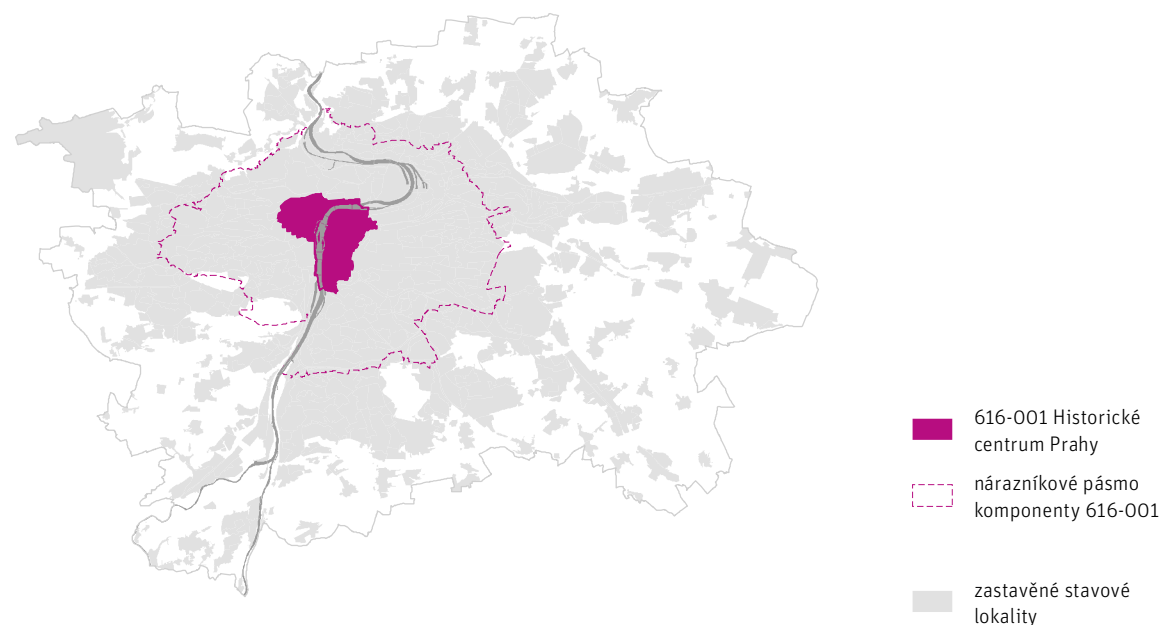
2.2.3.2 Památkové rezervace a památkové zóny

IPR Praha 2020 / data: IISPP 2020

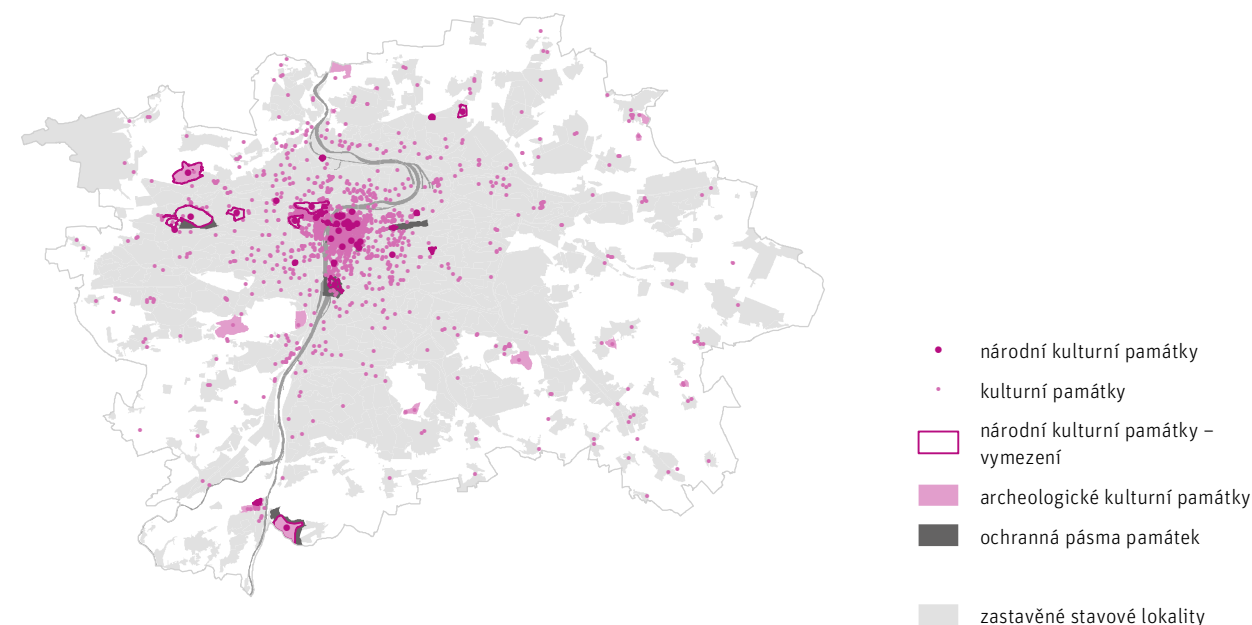
2.2.3.1 Statek zapsaný na Seznamu světového dědictví UNESCO a jeho nárazníková zóna

IPR Praha 2020 / data: IISPP 2020

2.2.3.3 Národní kulturní památky a kulturní památky

IPR Praha 2020 / data: IISPP 2020

vyskytovat, a kde proto platí ohlašovací povinnost přípravy stavebních (zemních) prací. Jejich postavení je zakotveno v památkovém zákoně č. 20/1987 Sb. V případě Prahy, kde není vydán plán území s archeologickými nálezy, zahrnuje toto území (a ohlašovací povinnost) celou plochu kraje. Není však homogenní. Aktuální přehled stavu území s archeologickými nálezy poskytuje archeologický informační systém Národního památkového ústavu (NPÚ) rozeznávající čtyři kategorie: I. území s prokázaným výskytem; II. území s pravděpodobným výskytem; III. území s možným výskytem a IV. vytěžená území (→ Obr. 2.2.3.4).

2.2.4 ZÁVĚR PODKAPITOLY

Úvod do tématu nemovitého kulturního dědictví nastínil hloubku oboru péče o památky, který se u nás nepřetržitě vyvíjí od poloviny 19. století. Jeho dlouhá tradice a s ní související proměna oboru dnes může působit rozporuplně a vést k omylům (mezi ty nejčastější patří zejména chápání hodnoty jako objektivní kvality památky).²² Přesto je v dynamickém vývoji památkové teorie posledních dekád zřetelný mezinárodní konsenzus. V jeho duchu byl v úvodní části představen konstitutivní vztah kulturních hodnot ke vzniku nemovitých památek. Na něj navázal přehled vybraných zdrojů, o které se hodnocení kulturního dědictví v Praze opírá a přehled vybraných statků sledovaných na základě mezinárodních úmluv. V poslední části byly představeny kategorie právně prohlášených kulturních památek podléhajících státní ochraně.

Nemovité kulturní statky tvoří jen část kulturního dědictví a jen malá část těchto statků je prohlášenými kulturními

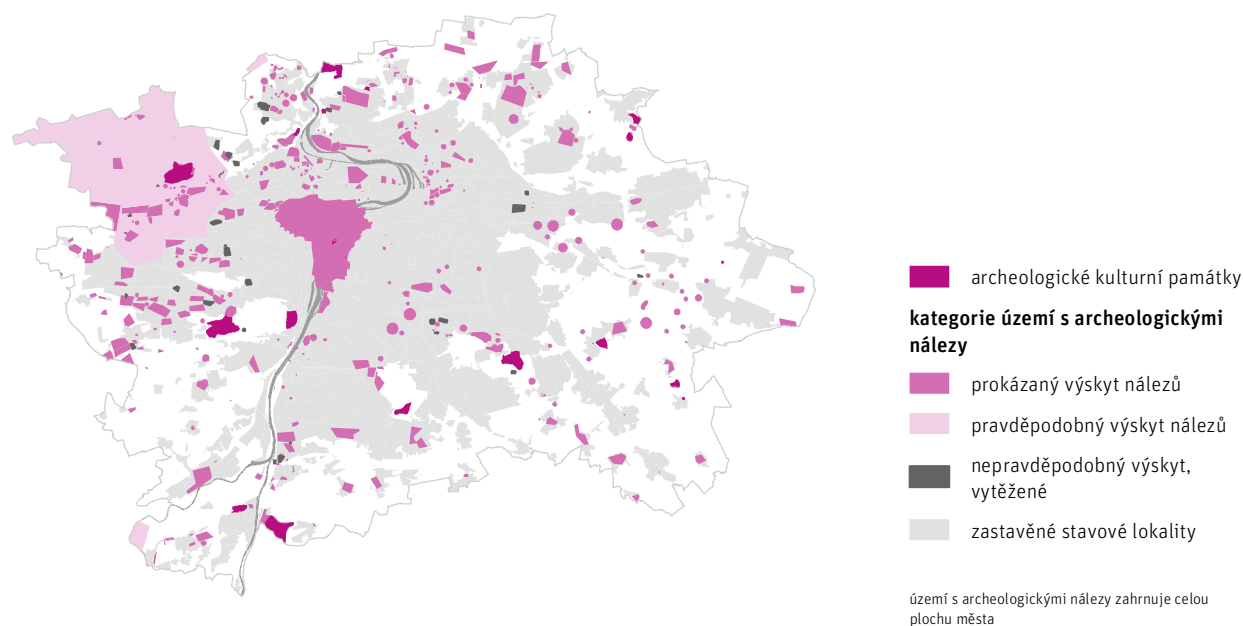
22 — Takové pojetí přestalo být aktuální počátkem 20. století. Zavádějící je především běžné zaměňování pojmů památky a hodnoty ve smyslu zjednodušení „památky je hodnota“ (viz 2.2.1).

památkami. Význam péče o nemovité kulturní dědictví je mnohem širší; souvisí i s kvalitou současné stavební kultury, přírodního a vystavěného prostředí a života v něm. Především však souvisí s udržitelností vystavěného prostředí – nikoliv ve smyslu jeho konzervace, ale šetrného a kvalitního rozvoje. Téma péče tak přirozeně pokračuje tématy prostorového charakteru urbanistických struktur, které ke kulturnímu dědictví Prahy nedělitelně náleží.

• • •

2.2.3.4 Území s archeologickými nálezy

IPR Praha 2020 / data: IISPP 2020

3. PROSTOROVÉ USPOŘÁDÁNÍ MĚSTA

3.1 Principy uspořádání města

Za významné současné mezinárodní myšlenkové směry územního plánování lze považovat Suburbanizaci, Urban Renewal, Zahradní město (the Garden City Movement), Modernismus, Zdravá města (Healthy cities), Smart Growth, Eco-Cities, Nový urbanismus (New Urbanism) či Udržitelný rozvoj (Sustainable Development). Na různých místech světa s různou intenzitou a rychlostí dochází k přechodu od regulativního a autoritativně postaveného plánování k iniciačnímu a participativnímu, zdůrazňujícímu roli samosprávy a občanů samotných v podobě města.²³ I pražské územní plánování, ač pomaleji a obtížněji, hledá cestu z neosvědčeného plánování pomocí funkčního zónování směrem k strukturálnímu pohledu na uspořádání města. Podrobná historie pojetí plánování hl. m. Prahy je uvedena v sešitu Století plánů městské metropole Konceptu odůvodnění Metropolitního plánu [2] a vybrané plány jsou ke shlédnutí na www.iprpraha.cz [42] [43].

Podkapitola 3.1 představuje základní kameny aktuálního strukturálního pohledu na plánování hl. m. Prahy, a to typy struktur vystavěného prostředí a s nimi provázanou jednotku lokalit. Nahlížení na urbánní prostředí skrz jeho klasifikaci, tedy organizaci entit do skupin na základě jejich podobných vlastností, nabízí možnost porozumět složitému organismu města jako celku, vysledovat opakující se trendy – hodnoty i problémy – a etablovat jazyk společný odborným i laickým diskuzím. IPR používá pro případ typů struktur přístup ke klasifikaci typologický (oproti taxonomickému), kdy definuje skupiny na základě vytvořeného teoretického rámce. Témata této podkapitoly naplňují sledovaný jev A011a – struktura a výška zástavby.

3.1.1 TYPY STRUKTUR VYSTAVĚNÉHO PROSTŘEDÍ

Strukturální pohled na město umožňuje porozumět a pojmenovat jeho prostorové uspořádání. IPR používá typy struktur na základě strukturální analýzy a ty dále slouží jako jeden z podkladů pro návrh cílového charakteru lokalit v územně plánovací dokumentaci, jež se používají jako základní skladebná jednotka města. Pro popis celého města jsou definované struktury pro vystavěné prostředí, kterými

se zabývá toto téma, struktury otevřené krajiny a krajiny ve městě, které přibližují témata 100.2.2.1 a 100.2.2.2. V lokalitách vystavěného prostředí IPR rozlišuje dle převažujícího prostorového uspořádání deset typů struktur: rostlou, blokovou, hybridní, heterogenní, vesnickou, strukturu zahradního města, modernistickou, strukturu areálů produkce, strukturu areálů vybavenosti a lineární strukturu.

Typy struktur vystavěného prostředí

Pro porozumění a pojmenování prostorového uspořádání města IPR používá **typy struktur**. Strukturální pohled na území města vychází z analýzy IPR – strukturální diagnózy – která vyústila v členění struktury zástavby podle převažujících společných znaků. Tato analýza probíhala v letech 2012–2018 a typy struktur slouží jako jeden z podkladů pro návrh cílového charakteru lokalit v aktuálně projednávaném návrhu územního plánu Prahy – Metropolitním plánu [2]. Typy byly definovány pro celé území hlavního města Prahy a téma v této knize podrobně popisuje ty typy struktur, které jsou pro lokality vystavěného prostředí. Typy struktur otevřené krajiny a krajiny ve městě jsou přiblíženy v 100.2.2.1 a 100.2.2.2. Pro IPR používanou jednotku lokalit (více viz 000.2.2.1) je možné určit typ struktury převažující, nikoliv úplný, protože členění na plně homogenní celky by mělo za následek rozdrobení měřítka a fragmentaci města, která by snižovala schopnost jeho pochopení. Zároveň takové členění je v heterogenním organismu města značně sporné [44].

Identifikace struktury zástavby vychází zejména z vymezení veřejných prostranství, ale zohledňuje i další společné znaky, které souvisejí s jejím stářím, stabilizací v čase i s polohou v rámci města. Pro rozlišení základních forem struktury, tedy prostorového uspořádání města, je určující identifikace veřejného a neveřejného prostranství, vzájemný vztah uliční a stavební čáry, provozní vztahy a vazby parteru na veřejná prostranství, měřítko a typologie staveb. Vlastnosti prostorových vztahů i stabilizace v čase je v složitém městském organismu proměnlivá, v jádru sídla se utváření struktury řídí jinými principy než na okraji. Je možné pozorovat postupnou proměnu poměru zastavěného k nezastavěnému území, změnu prostorových parametrů ulic či typologii staveb. V lokalitách vystavěného prostředí IPR rozlišuje dle převažujícího charakteru prostorového uspořádání deset typů struktur (⇒ Obr. 3.1.1.1 / 3.1.1.2 / 3.1.1.3). Jsou to:

- rostlá struktura,
- bloková struktura,
- hybridní struktura,
- heterogenní struktura,
- vesnická struktura,
- struktura zahradního města,
- modernistická struktura,

- struktura areálů produkce,
- struktura areálů vybavenosti,
- lineární struktura.

Pro zástavbu rostlé a blokové struktury je charakteristické striktní a jednoznačné dělení na veřejně přístupný a nepřístupný prostor. Bloky jsou uzavřené a kompaktní, uliční a stavební čáry jsou identické a jasně definované fasádami domů. U rostlé struktury je tvar bloků nepravidelný, s krátkými ulicemi a kamennými náměstími. Ty jsou koncipovány pro pěší. Naopak bloková struktura má bloky pravidelné a uspořádané do čtvrtí (oblastí, které lze projít za čtvrt hodiny). Zástavba je charakteristická pasážemi a parkovými náměstími. Uliční prostranství (UP) jsou koncipována na koňský potah. Obě typy struktur jsou příznačně střední, až vysokou provázaností parteru s veřejným prostranstvím.

Další typy struktur, které mají většinou jednoznačně definované rozhraní mezi soukromým a veřejným prostranstvím, jsou vesnická struktura, struktura zahradního města, struktura areálů produkce a částečně struktura areálů vybavenosti. Uliční čáru tvoří fasády domů, ploty či zdi. U těchto typů struktur je výjimečná provázanost parteru s provozem souvisejícího veřejného prostranství a jsou koncipovány s důrazem na pěší a hromadnou, případně individuální automobilovou dopravu. Modernistická struktura pozbývá jednoznačné hierarchie veřejných prostranství, protože je prostor vytvořen na základě kompozice solitérních budov a uzavřených areálů sloužících zpravidla veřejné vybavenosti, společně umístěných v parku ve volné zástavbě. UP slouží automobilové dopravě a jsou zaměřena na transport místo pobytu, pozbývají tedy aktivní parter a mnohdy i dostatečný prostor pro pohyb pěších.

3.1.1.1 Typy struktur lokalit vystavěného prostředí (1–4)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

Rostlá struktura

1 : 10 000

Rostlou strukturou je především urbánní struktura historického jádra města složená z nepravidelných kompaktních bloků.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je určena fasádami domů nebo zdmi
- stavební čára je totožná s uliční čarou a je zpravidla uzavřená
- stavební bloky jsou zpravidla hustě a různorodě prostavěné a propojené pasážemi
- výškové uspořádání je ustálené

Bloková struktura

1 : 10 000

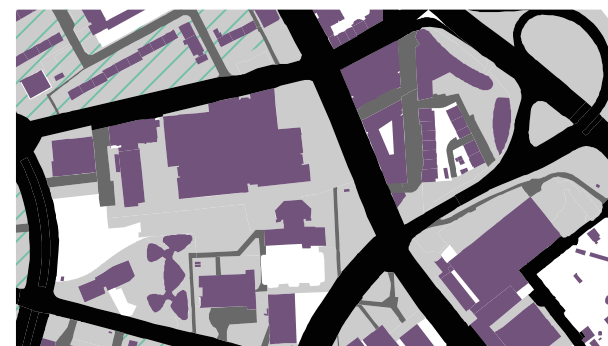
Blokovou strukturou je urbánní struktura zpravidla pravidelných kompaktních bloků.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je zpravidla určena fasádami domů
- stavební čára je totožná s uliční čarou, výjimečně ustupuje od uliční čáry a vytváří předzahrádky, stavební čára je zpravidla uzavřená
- zástavba stavebních bloků zpravidla vytváří typické vnitrobloky
- výškové uspořádání je ustálené.

Hybridní struktura

1 : 10 000

Hybridní strukturou je urbánní struktura kompaktních a rozvolněných bloků, případně solitérů výrazně kombinující různé využití rozložené zpravidla v různých podlažích nad sebou (vertikálně).

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- stavební čára je uzavřená nebo otevřená, výjimečně volná
- nestavební část mezi stavební a uliční čarou je veřejně přístupná
- stavební blok je v prvním nadzemním podlaží zpravidla zcela zastavěn a propojen pasážemi a na střeších jsou zpravidla zahrady
- výškové uspořádání je různorodé a je zpravidla doplněno druhou úrovní hladiny věží.

Heterogenní struktura

1 : 10 000

Heterogenní strukturou je urbánní struktura kombinující více typů zástavby a různého využití zpravidla v oddělených budovách vedle sebe (horizontálně). Jde o strukturu různých přechodových území mezi středem a okrajem města s různorodým výškovým uspořádáním.

Pro lokalitu heterogenní struktury jsou charakteristické čtyři typy prostorového uspořádání stavebních bloků:

- zástavba v blocích
- zástavba v zahradách
- volná zástavba, která může mít podobu jedné solitérní budovy v bloku
- kombinace předchozích typů v rámci bloku, kterou je zpravidla nutné odvodit ze stávající zástavby stavebního bloku

3.1.1.2 Typy struktur lokalit vystavěného prostředí (5–7)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

Vesnická struktura

1 : 10 000

Vesnickou strukturou je urbánní struktura kombinující kompaktní zástavbu v jádru historické obce a navazující zástavbu samostatných budov ve vlastních zahradách. Zástavba může být doplněna o jednotlivé uzavřené areály.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je určena fasádami domů, zdmi nebo oplocením
- stavební čára je uzavřená nebo otevřená
- nezastavěné části stavebních bloků jsou zpravidla soukromými zahradami
- výškové uspořádání je ustálené

Struktura zahradního města

1 : 10 000

Strukturou zahradního města je urbánní struktura samostatných budov, zpravidla rodinných domů a vil, umístěných ve vlastních zahradách.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je určena zpravidla oplocením
- stavební čára ustupuje od uliční čáry a je zpravidla otevřená
- nezastavěné části stavebních bloků jsou soukromými zahradami
- výškové uspořádání je ustálené

Modernistická struktura

1 : 10 000

Modernistickou strukturou je urbánní struktura kombinující solitérní budovy a uzavřené areály (modernistická zástavba) sloužící zpravidla veřejné vybavenosti, společně umístěné v parku ve volné zástavbě.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára nemusí být určena
- stavební čára je zpravidla volná
- nestavební část stavebních bloků je parkem ve volné zástavbě
- výškové uspořádání je ustálené, má dvě úrovně, vyšší zástavba solitérů je doplněna nízkými areály

veřejně přístupná prostranství

- I. Uliční prostranství
- II. Propojení a napojení skrz bloky
- III. Doplnková veřejně přístupná prostranství v blocích
- IV. Cesty v otevřené krajině
- V. Doplnková veřejně přístupná prostranství otevřené krajiny

- park
- vrstevnice
- zástavba

3.1.1.3 Typy struktur lokalit vystavěného prostředí (8–10)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

Struktura areálů produkce

1 : 10 000

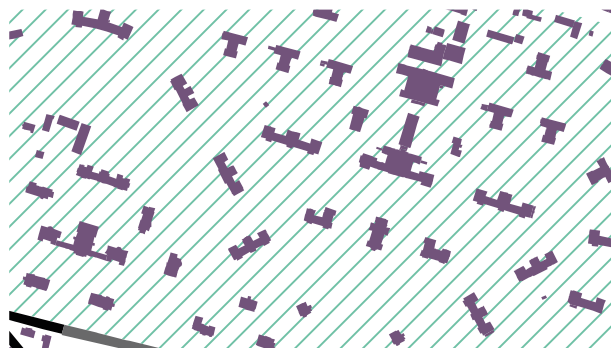
Strukturou areálů produkce je urbánní struktura flexibilní zástavby uzavřených areálů.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je určena zpravidla oplocením
- výškové uspořádání je různorodé

Struktura areálů vybavenosti

1 : 10 000

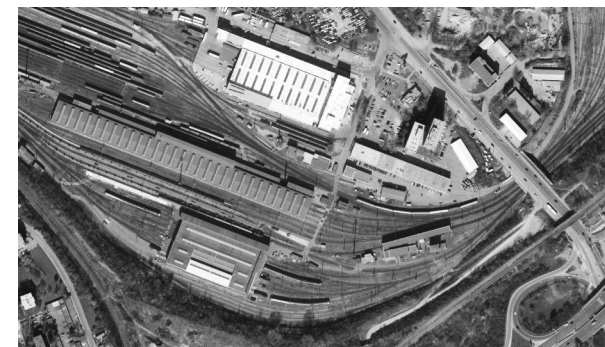
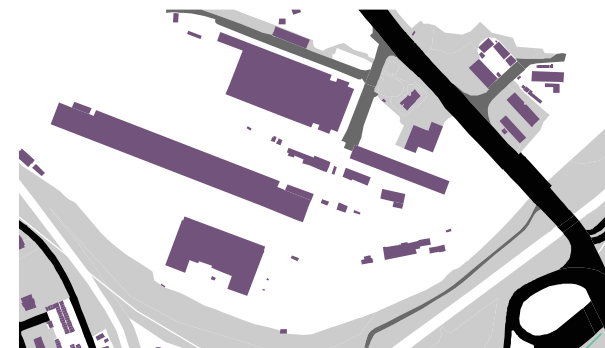
Strukturou areálů vybavenosti je urbánní struktura zástavby veřejně přístupných areálů.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- uliční čára je určena zpravidla zdí nebo oplocením
- stavební blok je veřejně přístupný v souladu s jeho využitím
- výškové uspořádání je různorodé

Lineární struktura

1 : 10 000

Lineární strukturou je urbánní struktura utvářena zpravidla stavbami dopravní a technické infrastruktury.

Charakteristické zásady prostorového uspořádání lokality:

- veřejná prostranství jsou zpravidla řešena mimoúrovňově
- příčná prostupnost územím je zachována

veřejně přístupná prostranství

- I. Uliční prostranství
- II. Propojení a napojení skrz bloky
- III. Doplnková veřejně přístupná prostranství v blocích
- IV. Cesty v otevřené krajině
- V. Doplnková veřejně přístupná prostranství otevřené krajiny

- /// park
- vrstevnice
- zástavba

3.1.2 STRUKTURA A CHARAKTER LOKALIT

Pražské strukturální plánování je založeno na rozdělení území na lokality dle jejich charakteru. Lokality jsou základními jednotkami zobrazení stavu a analyzování území hl. m. Prahy. Převažující typ struktury je jedním z určujících principů vymezení lokality, proto každé přísluší jeden. Na základě jednotek lokalit a jim přiřazených typů struktur lze empiricky porovnávat vlastnosti jednotlivých typů.

Základním nástrojem současného pražského strukturálního územního plánování je rozdělení území hlavního města na lokality se shodným či převažujícím charakterem. Charakter lokality IPR definuje čtyřmi základními vlastnostmi: **zastavitelností, strukturou, využitím a stabilitou** [1]. Tento přístup navazuje na definici charakteru území v nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražských stavebních předpisech (PSP) jako „soubor podstatných přírodně krajinných, sociálně-ekonomických, historických a kulturních a civilizačních, zvláště urbanistických, architektonických a estetických prvků či vlastností specifických pro konkrétní území (především poloha v území, intenzita, struktura a typ zastavění, vymezení a uspořádání veřejných prostranství, infrastruktura, způsob

využití území a míra jeho změn), včetně jejich vzájemných vztahů a vazeb“ (§ 2, písm. h PSP). První vymezení stavových lokalit v IPR proběhlo jako součást strukturální analýzy stavu města a jako podklad pro návrh Metropolitního plánu Prahy v roce 2013. Pro plošné vymezení IPR využil určující podklady, jako jsou topografie terénu, struktura zástavby, struktura veřejných prostranství, výškové hladiny, časová stabilizace struktury zastavění, a pomocí konsenzuálního prolnutí názorů více odborníků, konzultací s místní samosprávou a adaptace na katastrální mapu území vymezil a pojmenoval stavové lokality [2]. Pro Územně analytické podklady (ÚAP) 2020 proběhla aktualizace vymezení tak, aby odrážela aktuální stav území.

ÚAP 2020 pracují s celkovým počtem 760 vymezených stavových lokalit, z toho je 87 lokalit otevřené krajiny a 673 lokalit městské krajiny, které dále obsahují 94 lokalit krajiny ve městě a 579 lokalit vystavěného prostředí. Ty jsou předmětem popisu a analýz většiny témat obsažených v knize 200, kromě témat, kde je žádoucí analyzovat město v celém jeho rozsahu, jako např. struktura veřejně přístupných prostranství (VPP) (3.3.1) či prostupnost podél drobných vodních toků (DVT) (viz 4.1.3). Každá lokalita má přiřazen převládající typ struktury (→ Obr. 3.1.2.1). Typem struktury, který je **zastoupen největší celkovou plochou i nejvyšším**

počtem lokalit je struktura zahradního města s 44,83 km² a 120 lokalitami, což je téměř 17 % celkové plochy městské krajiny. Lokality rostlé a blokové struktury, navzdory tomu, že někdy bývají považovány pro město za reprezentativní, dohromady dosahují pouze poloviny plochy lokalit struktury zahradního města či vesnické struktury. Všechny lokality rostlé struktury by se plošně vešly do lokalit modernistické struktury téměř osmkrát. Lokality hybridní struktury, považované současným pražským plánováním za lokality se „strukturou pro klíčové části města budoucnosti“ [1 str. 33], zabírají nejmenší plochu i nejnižší počet ze všech lokalit vystavěného prostředí (→ Obr. 3.1.2.2).

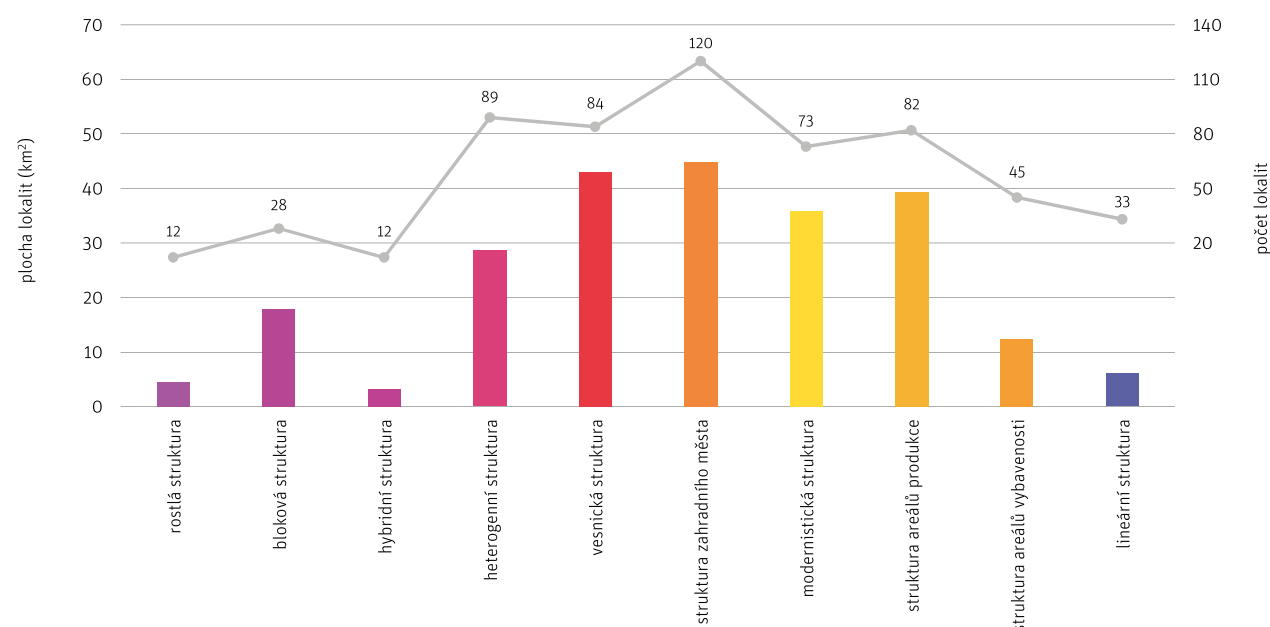
3.1.3 ZÁVĚR PODKAPITOLY

Strukturální přístup k analyzování města je v souladu s tvrzením, že Praha je především monocentrickým městem. I když jsou prostorové vztahy i stabilizace v čase v městském organismu proměnlivé, v jádru lze pozorovat výrazně jiné principy než na okraji. Na historické jádro města plynule navazuje bloková struktura, odrážející historický vývoj zástavby. To, že dále navazují předměstí a periferie, je způsob členění, který se sice ve variacích, ale konzistentně objevuje v odborné literatuře, aktuálně platném i předcházejících územních plánech. Směrem ze středu k okraji města je možné vysledovat postupnou proměnu poměru zastavěného k nezastavěnému území, prostorových parametrů ulic a typologie staveb. Tyto změny nejlépe ilustruje vztah uliční a stavební čáry, tedy způsob utváření rozhraní mezi veřejným prostranstvím (ulic, náměstí, parkem) a stavebním blokem, který vymezuje. IPR považuje za žádoucí přistupovat k analýze města i v podrobnějším měřítku, a proto jsou základní jednotkou pro analýzy v této i jiných knihách Územně analytických podkladů (ÚAP) typy struktur a lokality města.

• • •

3.1.2.2 Počet lokalit a souhrnná plocha pro typy struktury vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.1.2.1 Typy struktur lokalit vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.2 Zástavba

Podkapitola 3.2 Zástavba se zaobírá městskou zástavbou v rámci lokalit vystavěného prostředí. Cílem je popsat základní vlastnosti zástavby, a to bez ohledu na způsoby jejího využití. Nejdříve jsou zkoumány základní morfologické vlastnosti zástavby, jako je její hustota či měřítko urbánních bloků. Následuje popis stavu výškového uspořádání zástavby v rámci podlažností, relativních a absolutních výšek budov a střešní krajiny. Na závěr jsou obě roviny propojeny v rámci analyzování zastavěnosti a míry využití území. IPR sleduje charakteristiky na jednotkách čtvercové sítě 100 x 100 m, lokalit a typech struktur, čímž zajišťuje několik různých možností pohledu na charakter území. Téma podkapitoly naplňují sledovaný jev A011a – struktura a výška zástavby.

3.2.1 ZÁKLADNÍ MORFOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA ZÁSTAVBY

Téma shrnuje základní morfologické charakteristiky zástavby v rámci celého města v měřítku budov a urbánních bloků. Je zvoleno několik sledovaných ukazatelů podoby města (v mezinárodní terminologii indicators of form) a ty jsou analyzovány. Na základě dat pro jednotlivé budovy IPR analyzuje jejich měřítko, dále hustotu zástavby na čtvercové síti 100 x 100 m a pro urbánní bloky jejich měřítko a zastavěnost.

Zastavěná plocha budovy

Disciplínou, která se detailně zaobírá analyzováním uspořádání urbánního prostředí, je urbánní morfologie (anglicky urban morphology)²⁴. Tato poměrně nová disciplína využívá posunu v rozvoji technologií, kdy je v současnosti již možné provádět výpočty metrik na měřítku celého města. Kvantitativní urbánní morfologie (anglicky urban morphometrics),²⁵ popisující její charakteristiku pomocí širokého spektra znaků měřících jednotlivé aspekty jejího uspořádání. Základními morfologickými charakteristikami zástavby, tedy ukazateli na měřítku budov a bloků, kterými se zabývá toto téma, jsou vlastnosti spadající mezi rozměry, tvary a prostorové uspořádání. Na základě dat pro jednotlivé budovy IPR analyzuje jejich **hustotu** a pro urbánní bloky jejich **měřítko a zastavěnost**. IPR pro ÚAP 2020 poprvé zpracoval komplexní morfometrickou analýzu propojující charakteristiky zástavby a uliční sítě, jejíž výsledky jsou popsány v podkapitole 4.3.

Zastavěná plocha budovy

^[1] Disciplínou, která se detailně zaobírá analyzováním uspořádání urbánního prostředí, je urbánní morfologie (anglicky urban morphology)24. Tato poměrně nová disciplína využívá posunu v rozvoji technologií, kdy je v současnosti již možné provádět výpočty metrik na měřítku celého města. Kvantitativní urbánní morfologie (anglicky urban morphometrics),25 popisující její charakteristiku pomocí širokého spektra znaků měřících jednotlivé aspekty jejího uspořádání. Základními morfologickými charakteristikami zástavby, tedy ukazateli na měřítku budov a bloků, kterými se zabývá toto téma, jsou vlastnosti spadající mezi rozměry, tvary a prostorové uspořádání. Na základě dat pro jednotlivé budovy IPR analyzuje jejich hustotu a pro urbánní bloky jejich měřítko a zastavěnost. IPR pro ÚAP 2020 poprvé zpracoval komplexní morfometrickou analýzu propojující charakteristiky zástavby a uliční sítě, jejíž výsledky jsou popsány v podkapitole 4.3.

^[2] Disciplínou, která se detailně zaobírá analyzováním uspořádání urbánního prostředí, je urbánní morfologie (anglicky urban morphology)24. Tato poměrně nová disciplína využívá posunu v rozvoji technologií, kdy je v současnosti již možné provádět výpočty metrik na měřítku celého města. Kvantitativní urbánní morfologie (anglicky urban morphometrics),25 popisující její charakteristiku pomocí širokého spektra znaků měřících jednotlivé aspekty jejího uspořádání. Základními morfologickými charakteristikami zástavby, tedy ukazateli na měřítku budov a bloků, kterými se zabývá toto téma, jsou vlastnosti spadající mezi rozměry, tvary a prostorové uspořádání. Na základě dat pro jednotlivé budovy IPR analyzuje jejich hustotu a pro urbánní bloky jejich měřítko a zastavěnost. IPR pro ÚAP 2020 poprvé zpracoval komplexní morfometrickou analýzu propojující charakteristiky zástavby a uliční sítě, jejíž výsledky jsou popsány v podkapitole 4.3.

Hustota zástavby je jedním z ukazatelů podoby města. Zastavěná plocha budovy je zpravidla uváděna vzhledem k velikosti pozemku, na kterém se nachází (dříve používaný tzv. index zastavěných ploch). Pro posouzení vlastností zástavby v celoměstském měřítku však není vhodné pracovat s jednotlivými pozemky, a proto IPR pro ÚAP 2020 zpracoval analýzu hustoty zástavby na čtvercové síti o rozměrech pole 100 x 100 m. Tato analýza na základě dat budov digitální technické mapy počítá hustotu zástavby v poli sítě jako podíl zastavěné plochy (→ Obr. 3.2.1.1). **Index hustoty vyšší než 0,5** mají pole rastru v historickém jádru města, a to zejména na pravém břehu. Některé části lokalit blokové struktury vykazují tuto hustotu také, nejvýznamněji části Vinohrad, Karlína a Letné. Další výskyty jsou identifikovány dále od středu města a vyskytují se u staveb většího měřítka, jako jsou obchodní a administrativní komplexy, dopravní či produkční objekty. Zbytek území, kde se nacházejí budovy, se pohybuje převážně v nižších hodnotách.

Zastavěná plocha budovy

Zastavěné území města uliční čára dělí na uliční prostranství a bloky (nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražské stavební předpisy). Bloky jsou stavební a nestavební. V rámci celého města je forma a velikost bloků velmi různorodá. Bloky v lokalitách rostlé a blokové struktury se pohybují v rozměrech okolo sto metrů. Reprezentativní rozměry jsou: Staré Město (120 x 60 m), Nové Město (120 x 80 m), Žižkov (120 x 80 m), Vinohrady (120 x 90 m). V lokalitách modernistické struktury lze najít bloky i větších velikostí: Velká Ohrada (120 x 120 m), Háje (200 x 150 m), Lužiny (350 x 300 m), Hůrka 400 x 290 m. Měřítkovou výjimkou v jádru města jsou velké bloky Karlína (240 x 180 m) [45].

Zastavěná plocha budovy

Pro ÚAP 2020 IPR zpracoval analýzu měřítka a zastavěnosti bloků, která na datovém podkladu vymezení veřejně přístupných prostranství (VPP, podrobněji v 3.3.1) vyznačuje městské bloky a analyzuje jejich velikost a zastavěnost, a to pouze v rámci stavových lokalit městské krajiny a bez ohledu na jejich veřejnou přístupnost. Z analýzy jsou dále vyjmuty plochy vodních toků – Vltavy a Berounky – a dopravní infrastruktura (dálnice a železnice). Lokality s rostlou a blokovou strukturou se vyznačují vyšší homogenitou velikosti bloku, díky jejich způsobu plánování a založení (historie zástavby je popsána v podkapitole 2.1). Oproti tomu v oblastech dále od centra města se velikosti bloků častěji střídají. Analýza také nepotvrdila, že jednoznačně platí, že se velikost bloků směrem od centra zvětšuje. V lokalitách struktury zahradního města a vesnické struktury se vyskytují velikosti bloků s nimi srovnatelné (→ Obr. 3.2.1.2). V rámci analýzy IPR sleduje také zastavěnost bloků výpočtem podílu ploch zastavěných budovami na celkové ploše bloku. Kvantilové rozdělení bloků se zastavěností nad 15 % ukazuje,

že většina jich je zastavěna z 15–30 %. Pouze okolo 20 % z nich má více než polovinu zastavěné plochy.

3.2.2 VÝŠKOVÉ USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY

Zastavěná plocha budovy

Trojdimenzionální pohled na stav a vývoj města popisuje jeho výškové uspořádání. IPR sleduje absolutní a relativní výšky zástavby, které odvozuje z digitálního 3D modelu a zobrazuje na čtvercové síti 100 x 100 m pro možnost porovnání měřítka popisu individuálních charakteristik, dále sleduje podlažnost objektů, výškovou morfologii střech a typologii střešní krajiny. Nejvyšší typické podlažnosti zástavby jsou zastoupeny v lokalitách hybridní a modernistické struktury. Největší podíl šikmých střech mají lokality rostlé, blokové a vesnické struktury a struktury zahradního města.

Zastavěná plocha budovy

Vedle dvoudimenzionálního pohledu na město stojí třídimenzionální, který popisuje jeho výškové uspořádání. Vzhledem k tomu, že Praha byla založena na brodu řeky a následně se rozrůstala na okolní svahy a náhorní plošiny, považuje IPR vertikální morfologii za jeden z klíčových způsobů popisu stavu a vývoje metropole. Základním východiskem výškového uspořádání území je terénní morfologie, která je dále doplněna relativním výškovým působením samotné zástavby. Regulace výšky zástavby je dle platného ÚPnSÚ řešena posouzením ve vztahu k charakteristice struktury a výškové hladiny. Pro Prahu je také určeno Území se zákazem výškových staveb, ve smyslu vyhlášky č. 32/1999 Sb. HMP, resp. přílohy č.1 opatření obecné povahy č.55/2018, kterým se vydává Územní plán hl. m. Prahy, v platném znění. Aktuálně projednávaný návrh Metropolitního plánu Prahy představuje regulaci podlažnosti zástavby, která doplňuje regulativy prostorového uspořádání a zajistí rozvoj další zástavby v souladu s charakterem lokality při zachování heterogenity struktury [2 str. 431].

Zastavěná plocha budovy

Pomocí výšek lze nově umísťované stavby vztahovat k stávající zástavbě a tak charakterizovat změny stavební struktury. Výšku zástavby lze měřit jako **výšku relativní**, tedy výšku vlastní stavby od úrovně terénu u vstupu po její nejvyšší bod, bez hromosvodů a antén, anebo jako **výšku absolutní**, vážící se k výšce terénu (→ Obr. 3.2.2.1). IPR spravuje data 3D modelu terénu a budov (pořízených fotogrammetricky), ze kterých odvozuje jak absolutní, tak po vzájemném odečtení i relativní výšky jednotlivých objektů a dílčích částí budov. Výšky budov lze členit do řad odpovídajících potřebám výškových hladin stanovených v § 25 nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy –

pražských stavebních předpisech (PSP)²⁶, v relativních výškách zástavby: 0–6 m, 6,1–9 m, 9,1–12 m, 12,1–16 m, 16,1–21 m, 21,1–26 m, 26,1–40 m, nad 40 m. Pro analýzu výškového uspořádání zástavby IPR používá agregaci hodnot do typických výšek v polích **čtvercové sítě** 100 x 100 m, jejíž výhodou je srovnatelnost jednotlivých pixelů i zachování poměrně individualizovaných vlastností území. Typickou výškou zástavby je míněna nejčastěji se vyskytující výšková hladina, tj. modus, vážený plochou budov s danou výškou.

Zastavěná plocha budovy

Podlažnost zástavby IPR sleduje pro jednotlivé budovy obecným počtem podlaží doplněným o detailnější informace jako počet podlaží po hlavní římsu, počet ustupujících podlaží, budovy ve svahu se složitěji určitelnou výškou a specifické objekty s atypickou podlažností, např. divadla, sportovní haly či kostely. Tato data byla získána terénním průzkumem z let 2012/2013 a jsou aktualizována dle vydaných stavebních povolení. U rodinných domů do 3 nadzemních podlaží (NP) byla podlažnost doplněna v roce 2019. Informace o podlažnosti jednotlivých objektů je zobrazena v Portálu ÚAP ↗. Analýza podlažností v hladinách do 2 NP, 3 NP, 4 NP, 5 NP, 6 NP, 7–8 NP, 9–13 NP, nad 13 NP, které odpovídají výškovým hladinám dle § 25 PSP, je zobrazena na čtvercové síti pomocí typických hodnot, tedy těch, které mají v daném čtverci nejvyšší zastoupení **hrubé podlažní plochy (HPP)** (→ Obr. 3.2.2.2). Nejvyšší procentuální zastoupení HPP vyšších výškových stupňů, tj. více než 6 NP, je u **modernistické struktury**, kde přesahuje 70% podíl, dále pak v hybridní, blokové a rostlé, kde všude má zastoupení více než 40 %. U modernistické struktury téměř 40 % zástavby přesahuje 9 NP. V rámci celého vystavěného prostředí města je největším podílem zastoupena hladina do dvou podlaží s téměř 25% podílem (→ Obr. 3.2.2.3).

Zastavěná plocha budovy

Výšková morfologie zástavby zpřesňuje informace o podlažnostech zástavby a jejich absolutních i relativních výškách pomocí výpočtu hodnot výšek obvodových linií střech (říms budov) společně se zkoumáním průběhu tvaru střech v rámci výškových hladin zástavby. Tyto charakteristiky IPR odvozuje s využitím digitálního 3D modelu zástavby pomocí jeho proložení řezovými rovinami ve výškových hladinách (→ Obr. 3.2.2.4). Řezy zástavbou jsou vedeny v relativních výškách 6 m, 9 m, 12 m, 16 m, 21 m, 26 m, 40 m a v místech, kde protínají budovy, jsou vytvořeny řezové obvodové linie. Tyto údaje jsou doplněny o odvozené výšky odvodových linií střech a zobrazeny na Portálu ÚAP ↗.

Zastavěná plocha budovy

Vnímání výškového uspořádání města je vedle výšek zástavby ovlivněno i rozmanitostí tvarů střech. Zejména v rámci PPR je

Zastavěná plocha budovy

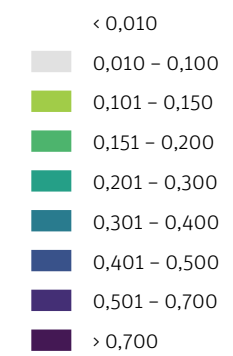
^[3] Výškové hladiny v PSP určují minimální a maximální regulovanou výšku budov.

3.2.1.1 Hustota zástavby v rastru 100 x 100 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

index hustoty zástavby v poli sítě

| 0 | | | | 5 km

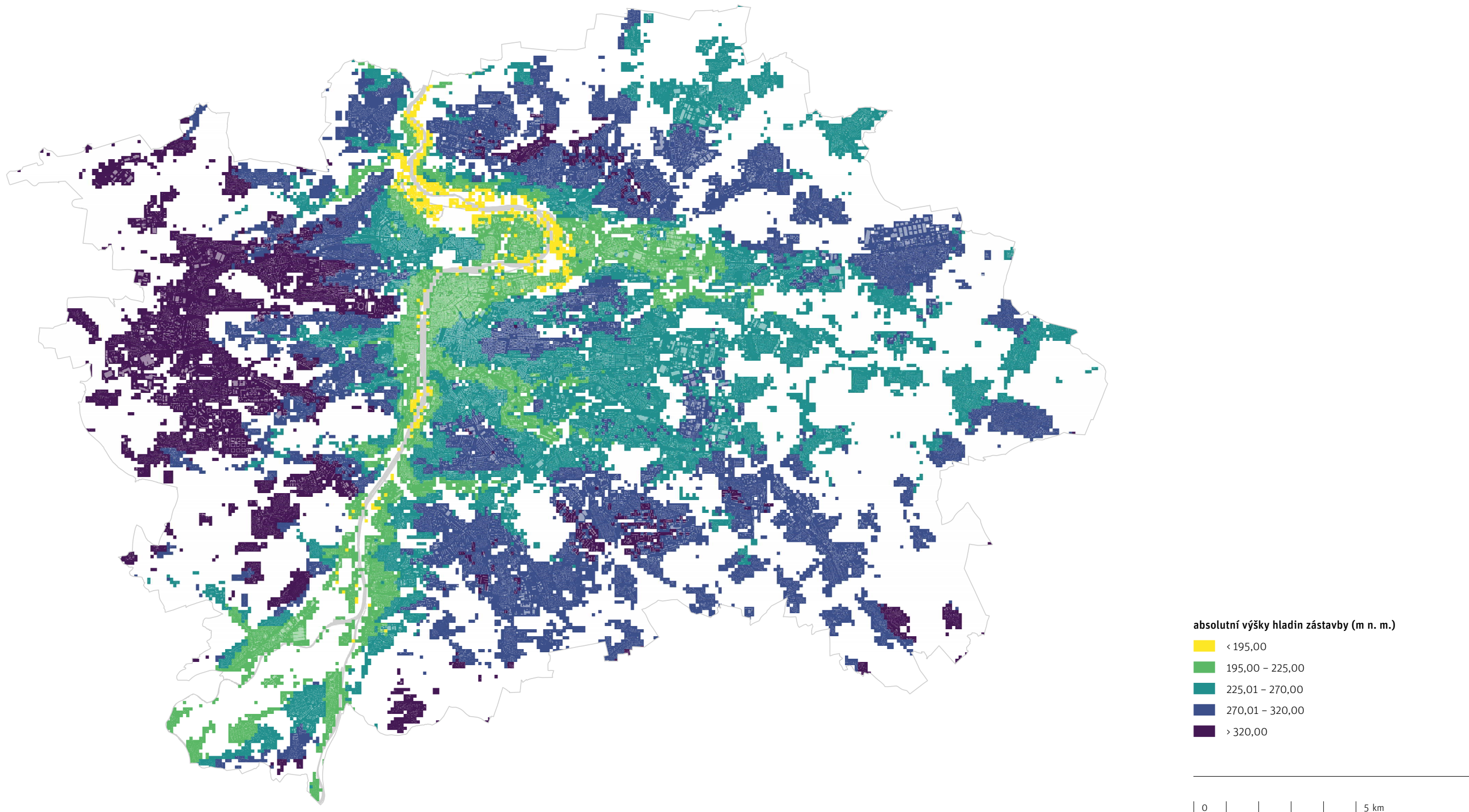
3.2.1.2 Zastavěnost bloků

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.2.2.1 Typické absolutní výšky zástavby v rastru 100 x 100 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

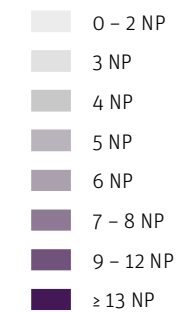

3.2.2.2 Typická podlažnost zástavby v rastru 100 x 100 m vážená HPP

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

typická podlažnost vážená HPP

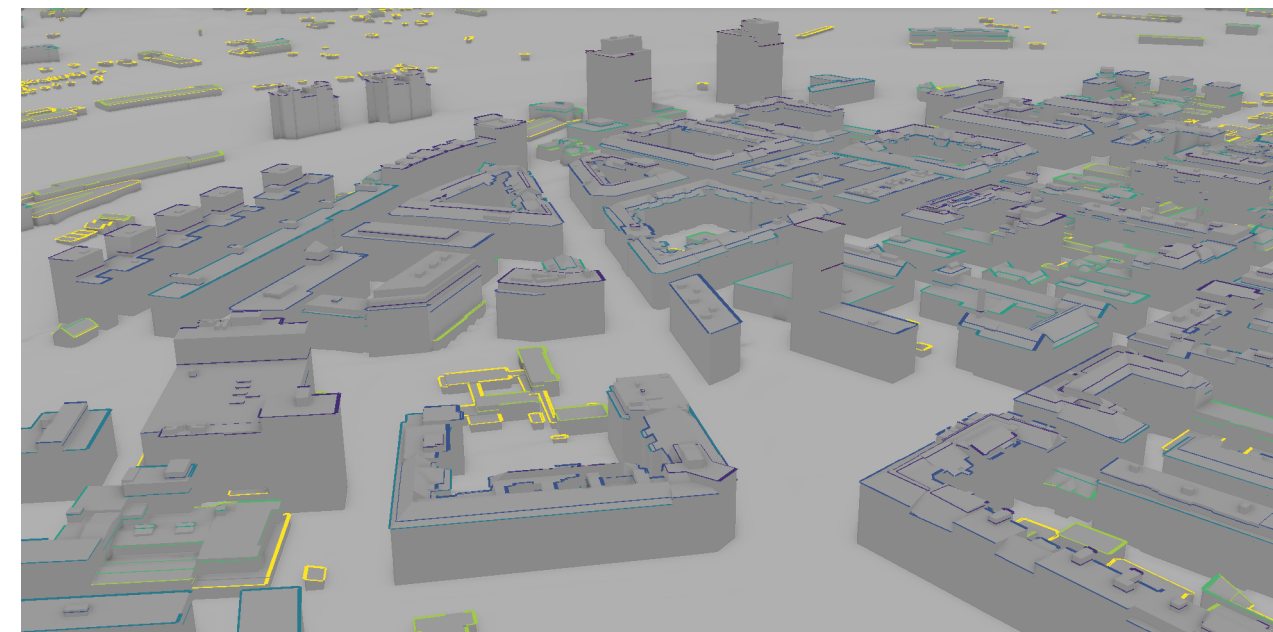

| 0 | | | | 5 km

fenomémem charakteristicky rozmanitá střešní krajina, která je i předmětem památkové ochrany. Roli hrají typy a způsoby orientace sedlových, šikmých či plochých střech, stejně jako použité materiály a barevnost střešní krytiny. IPR považuje za podstatné sledovat míry vyrovnanosti výšek, tedy zda jsou patrné velké výškové rozdíly, či jsou výšky zástavby sourodé. Informace o střešní krajině jednotlivých objektů je zobrazena v Portálu ÚAP [↗](#). Tyto údaje byly získány v rámci terénního průzkumu v letech 2012–2013. Analýza podílu typů střech v typech struktur lokalit vystavěného prostředí ukazuje, že se šikmé střechy nejčastěji vyskytují v **rostlé struktuře** (77 % zastavěné plochy) a ve **vesnické struktuře** (76 % zastavěné plochy). Celkový podíl šikmých střech v lokalitách vystavěného prostředí činí téměř polovinu (→ Obr. 3.2.2.5).

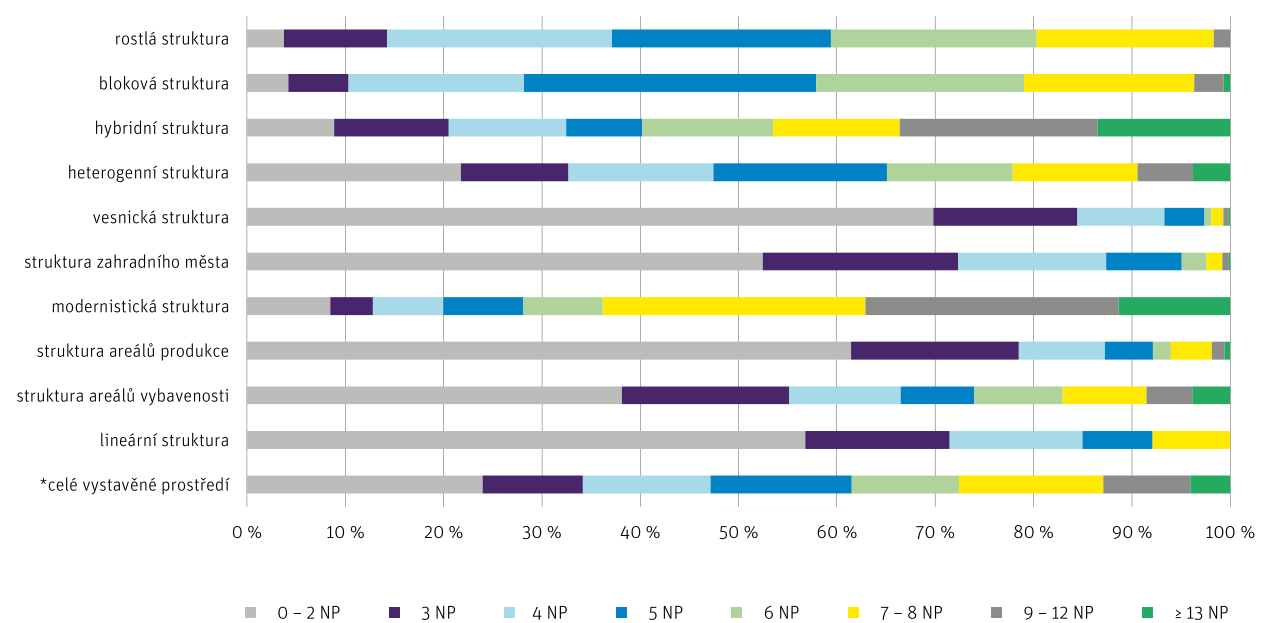
3.2.2.4 Odvození výškové morfologie zástavby z digitálního 3D modelu

IPR Praha 2020

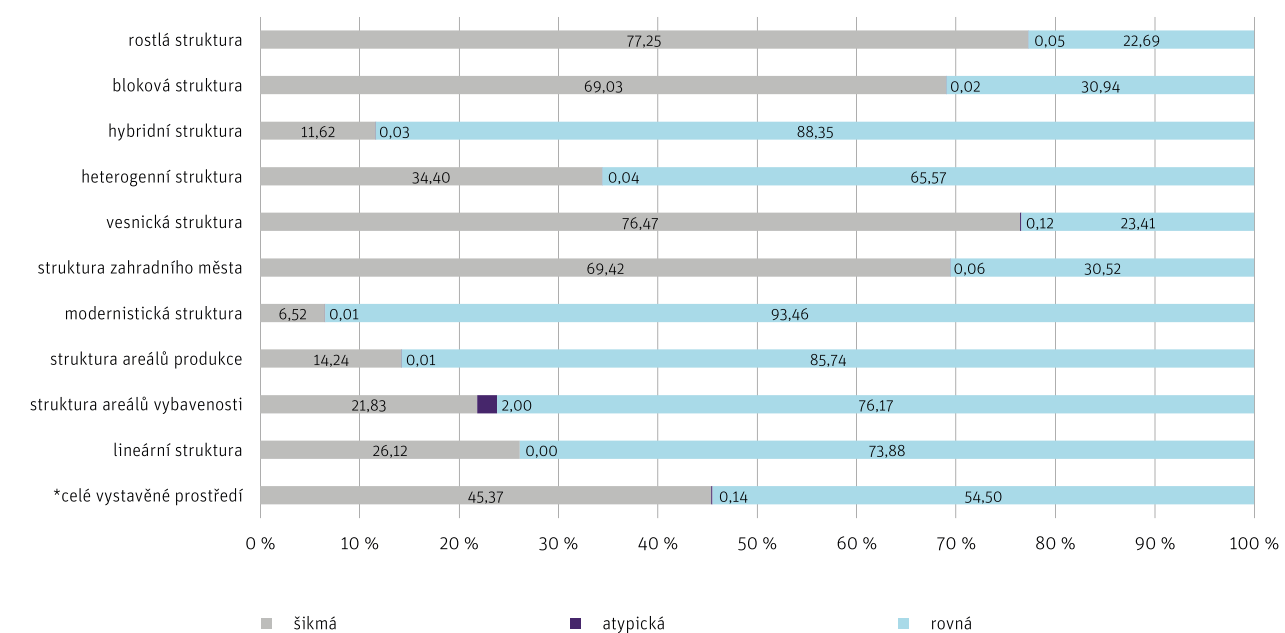
3.2.2.3 Podíl typických podlažností vážených HPP v typech struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

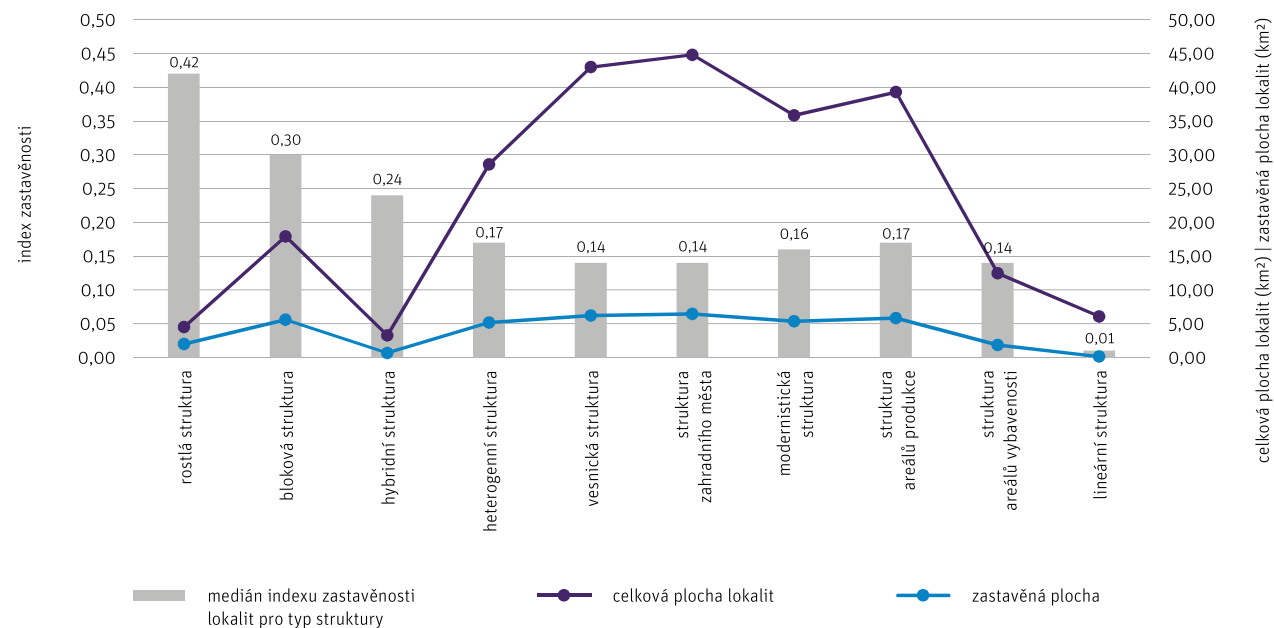
3.2.2.5 Typy střech v typech struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.2.3.1 Medián zastavěnosti pro typy struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.2.3.2 Typy struktur vystavěného prostředí s nejnižším a nejvyšším mediánem zastavěnosti

IPR Praha 2020

3.2.3 MÍRA VYUŽITÍ ÚZEMÍ

Téma Míra využití území se zabývá intenzitou zastavěnosti území po lokalitách a jejich typech. Index využití lokality znamená podíl hrubých podlažních ploch (HPP) všech podlaží všech budov vůči celkové rozloze lokality. Velikost HPP je vypočtena jako násobek zastavěné plochy budov a počtu jejich nadzemních podlaží. Index využití je abstraktním číselným údajem, který v sobě zahrnuje množství (podíl) veřejných prostranství, zastavěnost a podlažnost. Jeho prostřednictvím je možné porovnávat celkovou míru využití lokalit.

Míra využití území, tedy intenzita zastavěnosti, je součástí popisu charakteru území. Pro popis stavu území, který přísluší územně plánovacímu podkladu ÚAP obce, IPR využívá výpočet indexu využití lokalit (i_s). Hodnota indexu se počítá jako poměr součtu hrubých podlažních ploch (HPP) všech budov lokality vůči celkové rozloze dané lokality. Důležitým aspektem této metody je, že analyzování míry využití území pomocí číselného koeficientu není přenositelné napříč měřítky – hodnota spočítaná pro jednotku lokalit tedy není aplikovatelná na jednotky nižšího měřítka, jako jsou bloky či pozemky, a naopak (§ 7 nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražské stavební předpisy (PSP)). Pro měření míry efektivity využití pozemků se v rámci ČR i mimo ni používá koeficient podlažních ploch (KPP), který udává poměr mezi HPP objektu a plochou pozemku, na kterém je umístěna. Koeficient podlažních ploch (KPP) se využívá jako regulativ územního plánování v ČR, např. v aktuálně platném Územním plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy (oddíl 7 Přílohy č. 1 opatření obecné povahy č. 55/2018), a v zahraničí, kde jsou využívány jeho obdoby Floor Area Ratio (FAR) či Geschossflächenzahl (GFZ).

Analýza intenzity využití území v ÚAP zahrnuje výpočet stavové zastavěnosti lokalit. Ta ukazuje pomocí indexu zastavěnosti lokality, jaká část plochy lokality je zastavěna budovami, bez ohledu na jejich počet podlaží. Údaj o zastavěnosti lokality je jedním z ukazatelů charakteru území, avšak nerozlišuje mezi plochou veřejných prostranství a potenciálně zastavitelnými plochami lokality. Hodnoty indexu zastavěnosti pro jednotlivé typy struktur jsou počítány jako medián hodnot koeficientu všech lokalit daného typu struktury, tedy prostřední hodnota.²⁷ Medián **indexu zastavěnosti** je nejvyšší u **rostlé** (0,42) a **blokové struktury** (0,30) a nejnižší u **vesnické struktury** a **struktury zahradního města** (0,14) (→ Obr. 3.2.3.1.). Hodnota pro lineární strukturu je minimální vzhledem k metodě analýzy, která zastavěnost počítá

²⁷ — Medián je taková hodnota z řady uspořádané podle velikosti, která ji rozděluje na dvě stejně velké části co do počtu hodnot tak, že hodnoty v jedné části jsou menší (případně rovny) než medián a v druhé části větší než medián.

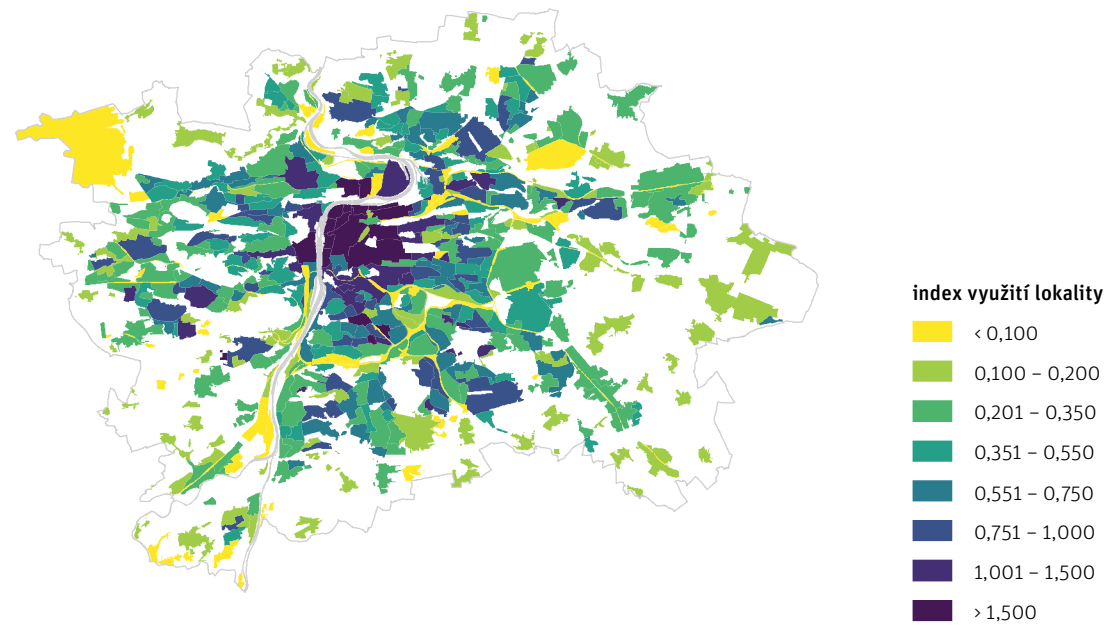
na základě datové sady budov digitální technické mapy. Rostlá struktura je charakteristická menšími, až středními nepravidelnými kompaktními bloky, které byly formovány historickými cestami a pěšími propojeními. Oproti tomu pro strukturu zahradního města jsou typické solitéry rodinných domů (→ Obr. 3.2.3.2).

Stavový **index využití lokality** (i_s) zpracovává IPR pro všechny lokality vystavěného prostředí, tedy ne pro lokality krajiny ve městě a otevřené krajiny. Vstupními daty výpočtu jsou plochy budov technické mapy vynásobené počtem podlaží jednotlivých budov, čímž vzniká hodnota pro součet HPP lokality. Tento součet je dále dělen plochou dané lokality, počítanou z hranic stavových lokalit pro ÚAP 2020. Hodnoty koeficientu se v rámci lokalit vystavěného prostředí s nenulovou HPP pohybují mezi 0,00001 a 2,243 (→ Obr. 3.2.3.3). Lokalitami s nejvyšším stavovým indexem využití jsou **Nové Město** (rostlá struktura, i_s 2,243), **Karlínské nábřeží** (hybridní struktura, i_s 2,220) a **Vojtěšská čtvrt'** (rostlá struktura, i_s 2,185). Tato analýza také zkoumá otázku, zda se index snižuje směrem k otevřené krajině. Pokud bychom za střed města považovali Pražskou památkovou rezervaci (PPR), tak je možné tvrdit, že tomu tak je, ovšem s výjimkou lokalit s modernistickým typem struktury, které se nacházejí geograficky dále od středu města, ale mají vyšší podlažnost, a tedy vyšší hodnoty indexu. K podobnému závěru dospěla i analýza Hudečka a kol. [46], která používá odlišné typy městských struktur a neporovnává mediány indexu, avšak počítá průměrnou hodnotu ze čtyř reprezentativních území.

Na základě dat pro jednotlivé lokality IPR analyzuje i hodnoty indexu využití i pro typy struktur vystavěného prostředí. V analýze je vypočtena prostřední hodnota indexu, tj. medián hodnot indexu všech lokalit s daným typem struktury (→ Obr. 3.2.3.4). Alternativou je využití aritmetického průměru hodnot či výpočet indexu pro typ struktury na základě sumy HPP všech lokalit dané struktury a sumy jejich ploch. Medián byl zvolen pro to, aby se zachoval vliv jednotek, na které je index počítán (lokality) a zároveň byla zvolena hodnota charakteristická bez ohledu na počet lokalit. Limitací zvoleného postupu ovšem je, že výsledek rovnoměrně ovlivňují všechny lokality, i ty s výrazně menší plochou. Typy struktur s nejvyšším prostředním indexem využití jsou **rostlá** (1,849) a **bloková** (1,133) stejně jako tomu bylo u indexu zastavěnosti. Čtvrtou nejvyšší hodnotu má modernistická struktura (0,753), jejíž hodnota zastavěnosti je až šestá nejvyšší. Je také srovnatelná se zastavěností vesnické struktury, struktury zahradního města a areálů produkce, avšak tyto tři typy mají výrazně nižší hodnoty indexu využití. To je dáno výrazně větší podlažností zástavby modernistických sídlišť.

3.2.3.3 Stavový index využití lokalit vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.2.4 ZÁVĚR PODKAPITOLY

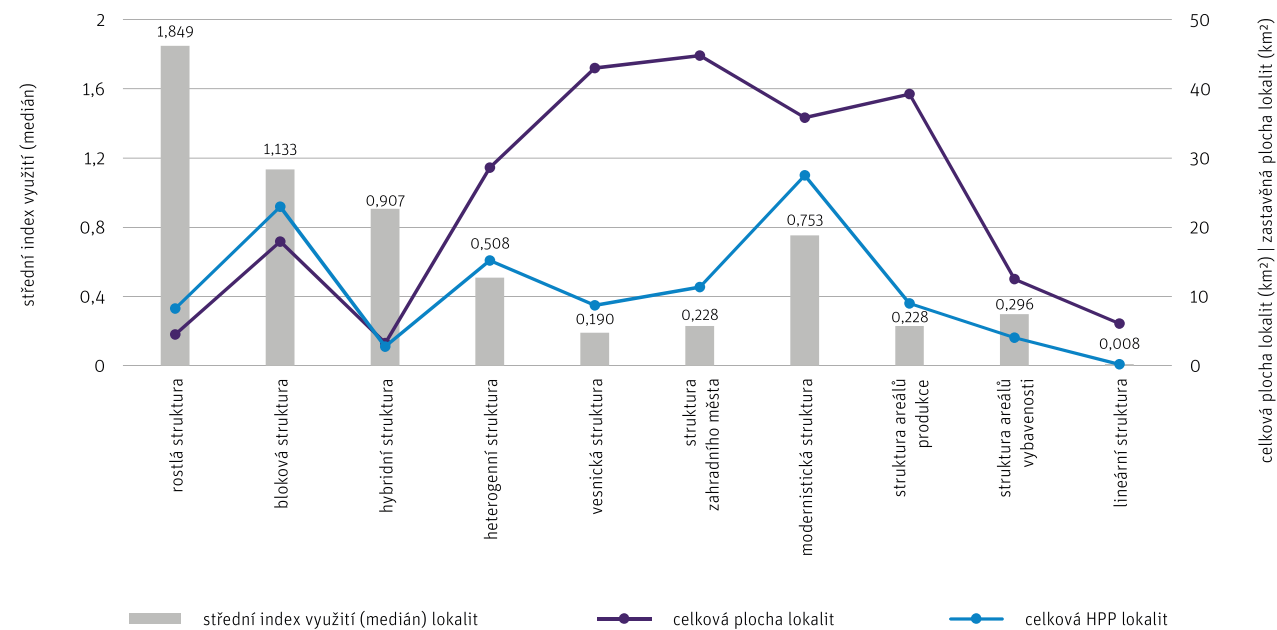
Podkapitola 3.2 ukazuje dvou- a třídimenzionální morfologické vlastnosti zástavby. Analýza hustoty zástavby identifikuje místa, která jsou nejhustěji zastavěná, a společně s poukázáním na měřítko a zastavěnost bloků informuje o způsobu zastavění území. Podklady a analýzy stavu výškového uspořádání zástavby přinášejí ucelenou informaci o absolutních a relativních výškách, podlažnosti budov a charakteru střešní krajiny. Společně tvoří set informací o území, které jsou pro Prahu klíčové, zejména protože terén v rámci města je proměnlivý. Popis charakteru území je v podkapitole zakončen analýzou efektivity využití území na jednotce lokalit a typů struktur.

Morfologický popis vlastností zástavby zahrnutý v této podkapitole je jedním z možných způsobů analýzy území. Je třeba poznamenat, že popis stavu vystavěného prostředí výhradně skrz budovy nepřináší úplný pohled. I proto IPR ve svých analýzách zahrnuje i veřejná prostranství, analyzovaná v následující podkapitole (3.3), a zejména také zkoumá město jako celek těchto dvou elementů, protože od sebe nejsou oddělitelné (4.1 / 4.2 / 4.3).

• • •

3.2.3.4 Medián stavového indexu využití pro typy struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3 Veřejná prostranství

Město a jeho charakter jsou tvořeny propojením hmoty objektů, prostoru, který je obklopuje, a lidských činností, které se v rámci budov i mimo ně odehrávají [3]. IPR považuje charakter městského prostoru a jeho nejen dopravní, ale i architektonickou, urbanistickou a sociální kvalitu za podstatné téma k řešení v rovině analytické i návrhové. Jednou z priorit návrhové části Strategického plánu hl. m. Prahy je město založené na kvalitních veřejných prostranstvích, které má za cíl „rozšíření vnímaných hodnot města i zvyšování kvality života ve spojení se zvýšením obyvatelnosti centra a lepším využíváním veřejného prostoru obyvateli a návštěvníky“ [12]. V rámci Územně analytických podkladů (ÚAP) 2020 rozlišujeme pojmy veřejný prostor a veřejné prostranství. Veřejný prostor je pojem amorfni a nejednoznačně ohraničený, ve kterém se prolínají perspektivy morfologické, sociální, kulturní i politické. Zahnuje prostor fyzický i virtuální. Veřejným prostorem jsou náměstí obklopená budovami, stejně jako jím může být digitální diskuzní prostor sociálních sítí či interiérový prostor kostelů a nemocnic. Veřejná prostranství jsou pak podmnožinou veřejného prostoru a představují fyzický městský prostor, který splňuje podmínku veřejné přístupnosti a slouží obecnému užívání.

Zákonnou definicí veřejného prostranství lze nalézt v § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, na který se odkazuje zákon o hlavním městě Praze (§ 14b zákona č. 131/2000 Sb): „Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“ Požadavky na vymezení veřejných prostranství obecně stanoví vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území. V Praze tuto vyhlášku nahrazuje na základě zmocnění v § 194 písm. e) zákona č. 183/2006 Sb. samostatná vyhláška: předchozí vyhlášku č. 26/1999 Sb. hl. m. Prahy nahradilo nařízení, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze, tedy nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražské stavební předpisy (PSP), schválené Radou hl. m. Prahy dne 27. 5. 2016. Témata této podkapitoly naplňují sledovaný jev A003a – veřejná prostranství.

3.3.1 VEŘEJNĚ PŘÍSTUPNÁ PROSTRANSTVÍ

Téma ukazuje veřejně přístupná prostranství (VPP) v rámci celého města, tedy uliční prostranství, propojení a napojení skrz bloky, doplňková VPP v blocích, cesty v otevřené krajině a doplňková VPP otevřené krajiny. Jsou analyzovány

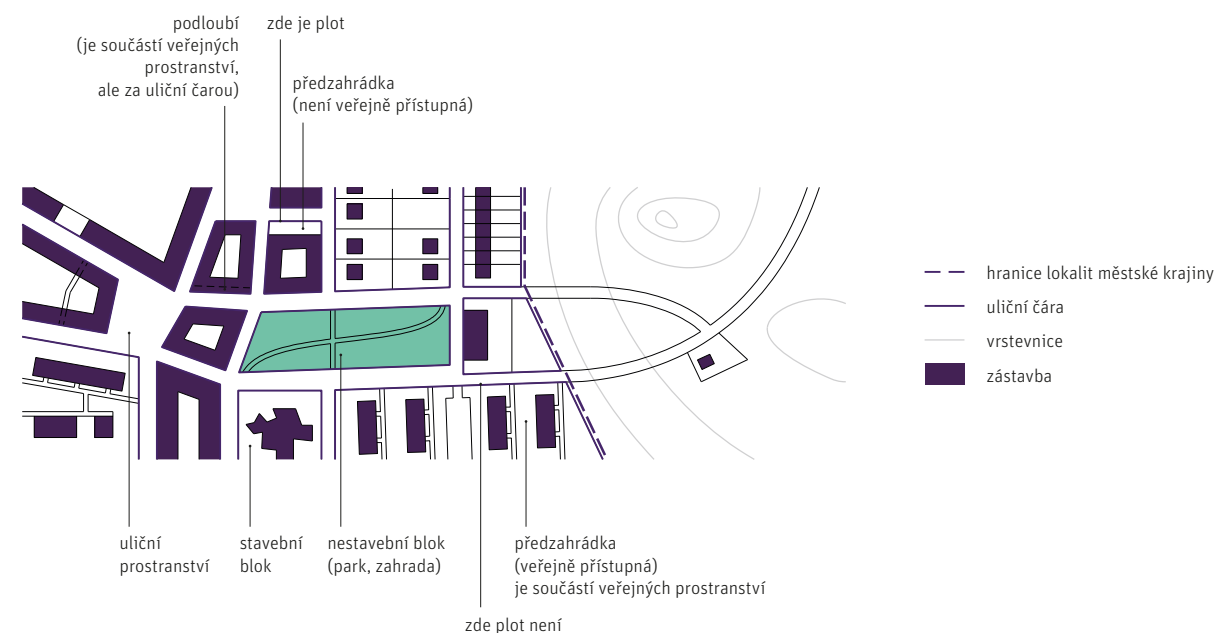
charakteristické vlastnosti jednotlivých typů struktur ve spojitosti s VPP. Téma dále ukazuje také, ve kterých místech města se VPP koncentrují a kde jsou místa, kde je přemíra nepřístupných oblastí v celoměstském měřítku na čtvercové rastrové síti 100 x 100 m.

Nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražské stavební předpisy (PSP) definuje strukturu veřejných prostranství, kterou utváří uliční prostranství (UP) a veřejně přístupné části bloků (→ Obr. 3.3.1.1). UP se rozumí část veřejného prostranství tvořená všemi ulicemi, náměstími a těmi cestami a plochami, které vytvářejí základní síť obsluhy a prostupnosti území. UP je obvykle vymezeno uliční čarou a může být tvořeno jak zpevněnými, tak nezpevněnými plochami. Přístupnou částí bloku se rozumí zejména parky, veřejně přístupné zahrady a vnitrobloky, prostupy stavebním blokem (pasáže a průchody) nebo prostory kolem modernistických soliterních budov. Vzhledem k tomu, že veřejná přístupnost je pro vymezení veřejného prostranství podmínkou nutnou, ale nikoliv postačující, pracují ÚAP 2020 s pojmem veřejně přístupná prostranství (VPP). Ta definujeme jako exteriérová (bez klimatické kontroly) prostranství přístupná každému bez omezení a bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru. VPP zahrnují prostory přístupné každému nepřetržitě či v časovém režimu. Komunikace, které jsou pro dálniční dopravu a kam je přístup pěším a cyklistům zakázán, nejsou součástí VPP. Místa, kde je vstup zpoplatněn, také nejsou součástí VPP.

Pro ÚAP 2020 zpracoval IPR analýzu VPP, a to v rámci celého města, tedy městské krajiny i otevřené krajiny. V rámci analýzy navazujeme na terminologii a principy PSP a vyznačujeme pět vrstev VPP (→ Obr. 3.3.1.2). Vrstva **I. Uliční prostranství** (VPP I.) vyznačuje UP v rámci městské krajiny, tedy primární síť VPP. V rámci **II. Propojení a napojení skrz bloky** (VPP II.) se objevuje sekundární síť VPP, tedy doplňující síť obsluhy území, např. pasáže, průchody a cesty napříč stavebními i nestavebními bloky. Všechna další VPP stavebních i nestavebních bloků v rámci městské krajiny jsou zobrazena ve vrstvě **III. Doplňková veřejně přístupná prostranství v blocích** (VPP III.). Protože UP nejsou považována za součást zastavěného území, zvláště vyznačujeme liniové VPP vrstvou **IV. Cesty v otevřené krajině** (VPP IV.) (→ Výkres O.1) a ostatní VPP mimo zastavěné území města v rámci **V. Doplňková veřejně přístupná prostranství otevřené krajiny** (VPP V.). Pro potřeby analýzy zavádíme také pojem pevná a volná uliční čára. **Pevná uliční čára** je hranice mezi UP a bloky (stavebními a nestavebními) v úrovni 1NP, která je většinou tvořena pevnou neprůchozí fyzickou hranou. Prvky tvořící pevnou uliční čáru jsou fasády objektů (pro případy kdy uliční a stavební čára odpovídají) a zdi zahrad či ploty (uliční čára a stavební čára neodpovídají). **Volná uliční čára** je hranice mezi UP a bloky,

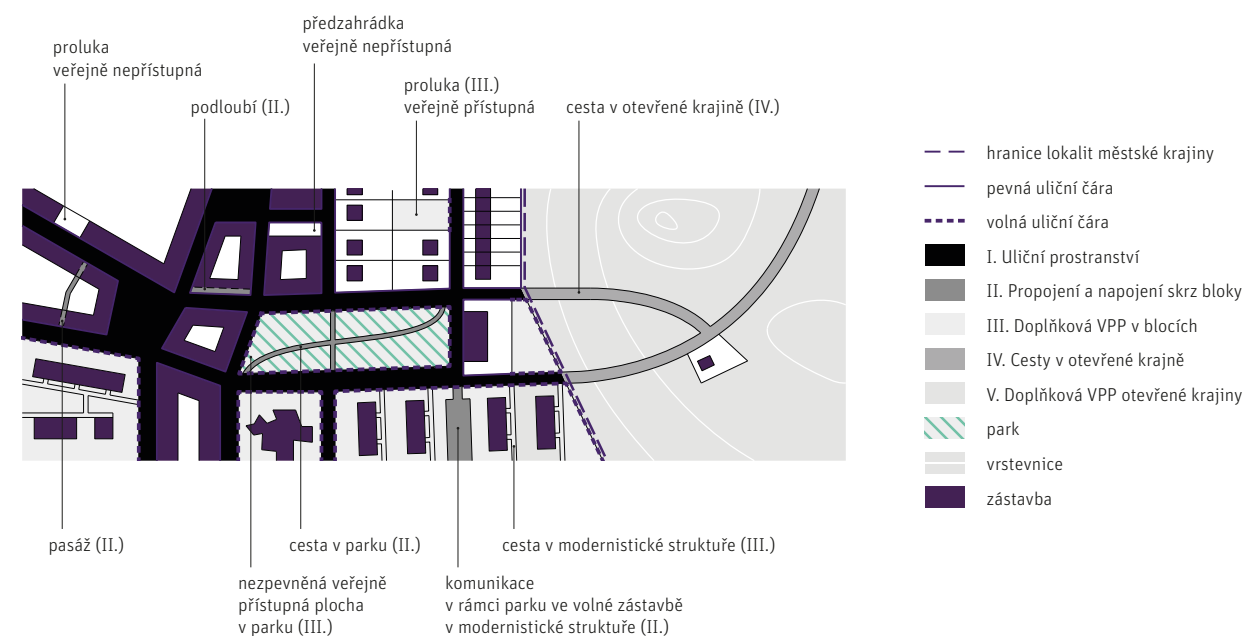
3.3.1.1 Veřejná prostranství dle Pražských stavebních předpisů

IPR Praha 2020 / adaptováno z: Hnilička, Pavel, a další. Pražské stavební předpisy s aktualizovaným odůvodněním. Praha : IPR Praha, 2018, s. 56.

3.3.1.2 Terminologie a vrstvy analýzy veřejně přístupných prostranství

IPR Praha 2020

kteřá je tvořena volně průchozí hranou. Jedná se například o rozhraní mezi zpevněnými a nezpevněnými povrchy. Analýza je zpracována na základě dat současného stavu využití území, digitální technické mapy a aktuálního leteckého snímkování. Kniha 100 pracuje s vrstvou parků, kterou využívá pro analýzu a zobrazení jejich významu, dostupnosti a veřejné přístupnosti (100.2.1.3). Pro potřeby analýz v knize 100 jsou mezi parky zahrnuty i ty, které nejsou volně přístupné. Tyto ale nejsou součástí analýzy VPP v knize 200. Cesty napříč parky v lokalitách městské krajiny jsou součástí VPP II a zbylá VPP v parcích součástí VPP III. To platí i pro parky na náměstích a parky ve volné zástavbě.

Podíl VPP na území města je celkově **40,56 %**, z toho v rámci lokalit městské krajiny 42,71 % a otevřené krajiny 38,05 %. Výrazný rozdíl oproti ÚAP 2016, kde byl uváděn 91%podíl VPP v otevřené krajině, je způsoben posunem odborného uvažování o krajině využití území, kdy pole a úhory IPR již nepovažuje za veřejně přístupné. Na základě analýzy středních hodnot (mediánů) jednotlivých lokalit typů struktur lze odvodit typické vlastnosti pro typy struktur (→ Obr. 3.3.1.3). Nadpoloviční podíl UP v celkové ploše VPP mají lokality rostlé, blokové a vesnické struktury a struktury zahradního města. Celkový největší podíl propojení a napojení skrz bloky se

objevuje v lokalitách modernistické struktury, kde jsou UP odsunuta do role obslužných komunikací s minimem vlastností, které by zaručovaly ekvivalentní možnosti užití všemi druhy motorového i bezmotorového pohybu. Komunikace v parcích ve volné zástavbě²⁸ mezi objekty modernistické struktury jsou primárně také věnovány automobilové dopravě, zejména zajištění parkování pro rezidenty.

Struktura VPP v rámci celého města poskytuje základní pohled na uliční síť městské krajiny a na ni navazující cestní síť otevřené krajiny, spolu s doplněním o další veřejně přístupné části bloků (→ Obr. 3.3.1.4). Analýza VPP v ÚAP 2020 není regulativem, který by strukturu určoval, ani nevymezuje uliční čáru. UP v rostlé struktuře jsou definována nepravidelnými bloky. Tvoří je užší ulice, dlážděná náměstí, plácky a zákoutí. Skrz bloky vedou pasáže a průchody, objevují se veřejně přístupné zahrady spíše než parky. V blokové struktuře tvoří UP souvislou geometrickou strukturu. Doplněková VPP v blocích jsou parky, objevují se i přístupné vnitrobloky. Hybridní struktura obsahuje celistvě

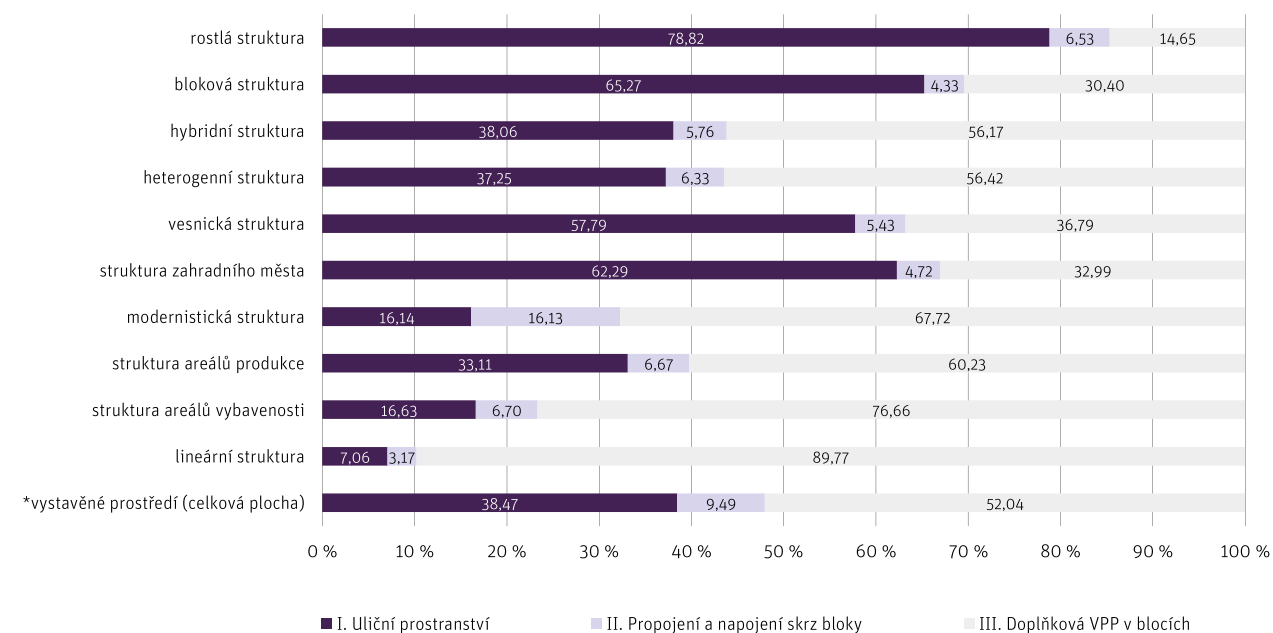
28 — Parkem ve volné zástavbě se míní soubor nezpevněných a zpevněných veřejně přístupných ploch ve stavebním bloku modernistické zástavby (čl. 94 odst. (1) závazné části Metropolitního plánu).

či fragmentovaně vyplněné stavební bloky s častou volnou uliční čarou a velkými veřejně přístupnými plochami v rámci bloků. Pro VPP vesnické struktury je typická pevná uliční čára, tvořená fasádami objektů, zdmi či ploty. Na návších se objevují veřejně přístupné části bloků u budov veřejné vybavenosti. Struktura zahradního města má UP ohraničená pevnou uliční čarou tvořenou ploty či zdmi ohraničujícími soukromé zahrady rodinných domů. Typickým prvkem jsou travnaté pásy akcentující hlavní kompoziční osy či jejich křížení. V lokalitách modernistické struktury dochází k posunu významu, měřítka i kompozice VPP. Charakteristická je volná uliční čára a komunikace uvnitř bloků s podélným či příčným parkováním. U areálů produkce jsou UP vymezena pevnou uliční čarou, a to typicky plotem ohraničujícím soukromý pozemek areálu. Areály vybavenosti nemusí být oploceny a mohou být veřejně přístupné. Vnitroareálové komunikace jsou tedy propojeními a napojeními uvnitř bloků. Podrobná charakteristika typů struktur vystavěného prostředí je v tématu 3.3.1 (→ Obr. 3.1.1.1 / 3.1.1.2 / 3.1.1.3). Souvisejícími tématy dostupnosti města se zabývá podkapitola 4.1.

Pro posouzení podílu VPP v rámci celoměstského měřítka zpracoval IPR pro ÚAP 2020 analýzu indexu veřejně přístupných prostranství (VPP) na rastrové síti 100 x 100 m. Index VPP určuje podíl VPP na jednotku, v tomto případě tedy na 0,01 km². Hodnota indexu 0 značí žádná VPP v rámci pole rastrové sítě, naopak hodnota 1 je pro pole, které kompletně patří do VPP. Analýza nerozlišuje mezi pěti typy VPP. Dále řeky, drobné vodní toky (DVT) a vodní plochy nejsou do VPP zahrnuty, i když je voda přístupná pomocí plavidel. Ostrovy, na které je přístup pouze lodní cestou, ale jsou veřejně přístupné, IPR do VPP začleňuje. V rámci otevřené krajiny je zřetelná větší homogenita, kdy se střídají rozlehlejší velká území s diametrálně odlišnou hodnotou indexu (→ Obr. 3.3.1.5) – nepřístupná pole a uzavřené areály či plochy dopravní infrastruktury (např. Letiště Václava Havla Praha) s významnými lesnatými územími a parky (např. Klánovický les). Oproti tomu podíl VPP je různorodější v centrální části města, kdy se hodnoty pohybují v rozsahu celého spektra indexu.

3.3.1.3 Typické zastoupení veřejně přístupných prostranství v typech struktur vystavěného prostředí (medián)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3.1.4 Struktura veřejně přístupných prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

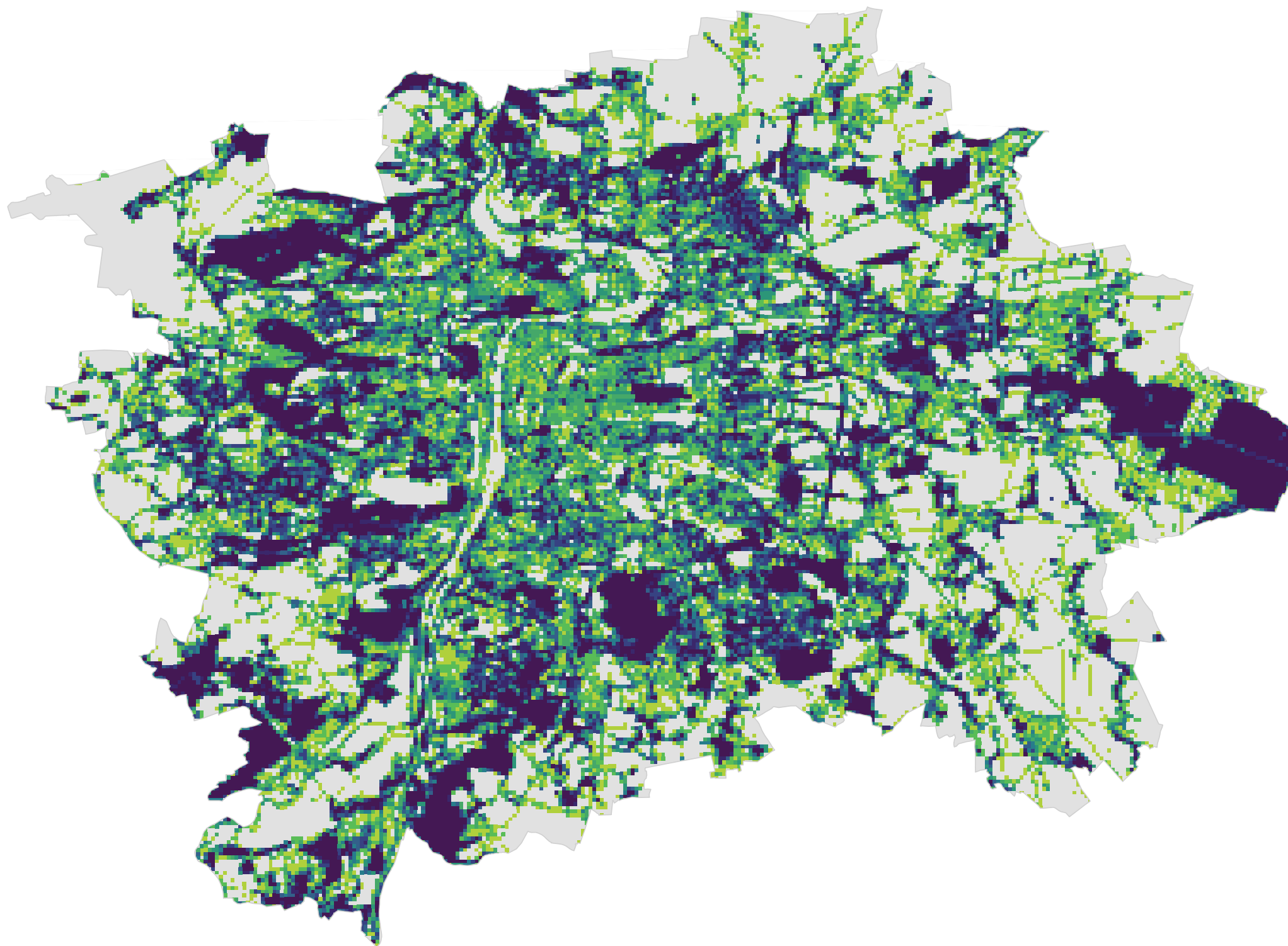

- I. Uliční prostranství
- II. Propojení a napojení skrz bloky
- III. Doplnková veřejně přístupná prostranství v blocích
- IV. Cesty v otevřené krajině
- V. Doplnková veřejně přístupná prostranství otevřené krajiny

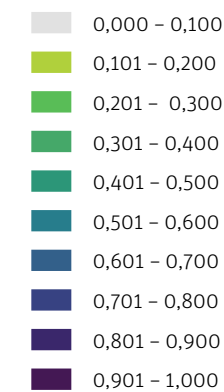
| 0 | | | | 5 km

3.3.1.5 Podíl plochy veřejně přístupných prostranství v rastru 100 x 100 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

index veřejně přístupných prostranství

| 0 | | | | 5 km

3.3.2 ULIČNÍ PROSTRANSTVÍ

Téma uvozuje terminologii uličních prostranství (UP) ve vztahu k veřejným prostranstvím a veřejně přístupným prostranstvím (VPP), a dále ukazuje jejich vyznačení v rámci celého města, včetně základní typologie, kde navazujeme na dělení UP na liniová a plošná. Na měřítku Prahy ukazujeme tato prostranství a u plošných rozlišujeme typy forem (náměstí/náves/plácek/středisko/vnitroblok/předprostor). V závěru tématu je prezentován výsledek analýzy zastoupení plošných a liniových UP v typech struktur vystavěného prostředí.

Uliční prostranství (UP) jsou základní organizační kostrou města vymezenou uliční čarou. Uliční čára člení území na UP a bloky (nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy) – pražské stavební předpisy (PSP) (→ Obr. 3.3.2.1). UP jsou definována kvalitou rozhraní, které je ohrazuje. Z hlediska polohy a typu rozhraní rozdělujeme prostor UP **na frontu, parter a prostranství**. Fronta je stěnou, tváří stavební či přírodní masy. Parter tvoří rozhraní na úrovni člověka, kde dochází k dialogu mezi veřejným a neveřejným prostorem. Prostranství tvoří podlahu veřejného prostoru a je oblastí organizace dějů v tomto prostoru. Frontu členíme, z hlediska míry a způsobu zastavění, na **frontu pevnou** (kontinuální hmota budov, uliční fronta), **otevřenou** (budovy střídá volný prostor na pevné řídicí linii) nebo **volnou** (tvořena různě rozestoupenými i různě odstoupenými budovami, definována tak převážně na základě rozhraní pozemků) [3]. UP jsou podmnožinou veřejných prostranství (VP), jež jsou definována skrze přístupnost a propustnost území. UP jsou zobrazena v analýze veřejně

přístupných prostranství (VPP) ve vrstvě **I. Uliční prostranství**, kterou IPR zpracoval pro ÚAP 2020 (3.3.1) (→ Výkres 0.1).

Podle morfologie dělíme UP na liniová a plošná. **Liniová UP** jsou základní osnovou veřejných prostranství a na ní založené struktury města. Liniová UP jsou nejen nositelem dopravní funkce, ale mají především význam prostorový i společenský [47]. Mezi liniová UP patří městské třídy, významné ulice, lokální ulice a přístupové ulice (PSP). Děje jsou zde proudící [4]. **Plošná UP** jsou uzlovým bodem sítě UP a jsou jedním ze základních kompozičních prvků města a důležitým orientačním bodem v mentální mapě města. Mezi plošná UP patří náměstí, parková náměstí, nádvoří, návsi, střediska, drobné plácky. Děje jsou zde soustředěné [4]. Z hlediska urbanistického i z hlediska společenského jsou nejvýznamnějším UP ve městě **náměstí**. Na náměstích nebo v jejich těsné blízkosti bývají zastoupena centra duchovní (kostel), občanská (radnice, úřady), hospodářská (obchody, trhy) nebo společenská a kulturní (divadla). Náměstí se vzhledem ke své podstatě nacházejí v centru sídla. Jsou součástí historického vývoje sídla. Jsou dostupná. Samotný původ slova náměstí pochází z předložkového spojení „na městě“, kdy střed města byl ztotožňován s celým městem [48].

Pro ÚAP 2020 zpracoval IPR analýzu vyznačení plošných a liniových UP (→ Obr. 3.3.2.2), která navazuje na analýzu VPP a je zpracována pro všechny lokality městské krajiny. V rámci analýzy navazujeme na terminologii i principy VPP. Liniová UP jsou vždy součástí UP (VPP I.). Plošná UP jsou pro potřeby této analýzy ÚAP rozšířena s cílem vyšší vypovídající hodnoty, a to o významná prostranství, která nejsou celou svou

plochou součástí UP jako například parková náměstí, některé předprostory či střediska v rámci modernistických sídlišť. Ta mohou být součástí všech vrstev VPP. Plošná UP jsou, stejně jako liniová UP, z větší části vymezena uliční frontou, resp. uliční čarou. V místě, kde plošné prostranství přechází v liniové, zakládáme takzvanou **mezní čáru**. Mezní čára vymezuje plošné VPP zpravidla v jeho rozích. Plocha plošného VPP je tak určena uliční čarou (již vyznačenou v rámci analýzy VPP) a čarou mezní (nově definovanou v rámci této analýzy). Analýzu IPR zpracoval na základě dat VPP, současného stavu využití území, posledního satelitního snímkování (2019), a Mapy Stablního katastru 1842 – povinných císařských otisků.

Na území hl. m. Prahy se na základě dat IPR nachází celkem **402 plošných UP**. Analýza dále rozlišuje několik typů jejich forem:

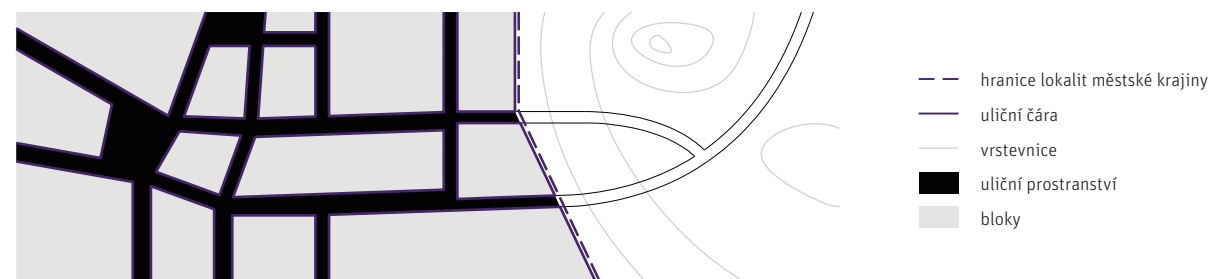
- **náměstí** (149 případů) je UP kompaktního města, jež je obklopeno (souvislou) hmotou domů a nachází se v rostlé a blokové struktuře města,
- **parkové náměstí** je případ náměstí s dominantním zastoupením zelených ploch a nachází se ve struktuře zahradního města a v zástavbě 19. století,

- **náves** (85 případů) je UP nacházející se ve vesnické struktuře města,
- **plácek** (141 případů) je UP, které není obklopeno souvislou hmotou domů a nachází se ve všech strukturách městské krajiny,
- **středisko** (10 případů) je plošné prostranství nacházející se v modernistické struktuře (je součástí VPP II. či III),
- **vnitroblok** (5 případů) je významné plošné prostranství uvnitř stavebního bloku (je součástí VPP II. či III.),
- **předprostor** (12 případů) je plošné prostranství uvnitř stavebního bloku – zejména jde o předprostory veřejných budov (je součástí VPP II. či III.).

Analýza plošných a liniových UP je založena na datovém podkladu veřejně přístupných prostranství VPP. Plošná UP zabírají ve městě celkem **241,09 ha**, což odpovídá 0,49 % celkové rozlohy území (→ Obr. 3.3.2.3). Z analýzy celkových ploch pro typy struktur lokalit vystavěného prostředí je zřejmé, že největší podíl plochy plošných UP na celkové ploše lokalit daného typu struktury má **rostlá struktura** (36,80 ha / 8,18 %). Následuje **bloková struktura**, která má ale výrazně vyšší jejich souhrnnou plochu (73 ha / 4,11 %). V lokalitách typů struktury hybridní a areálů produkce

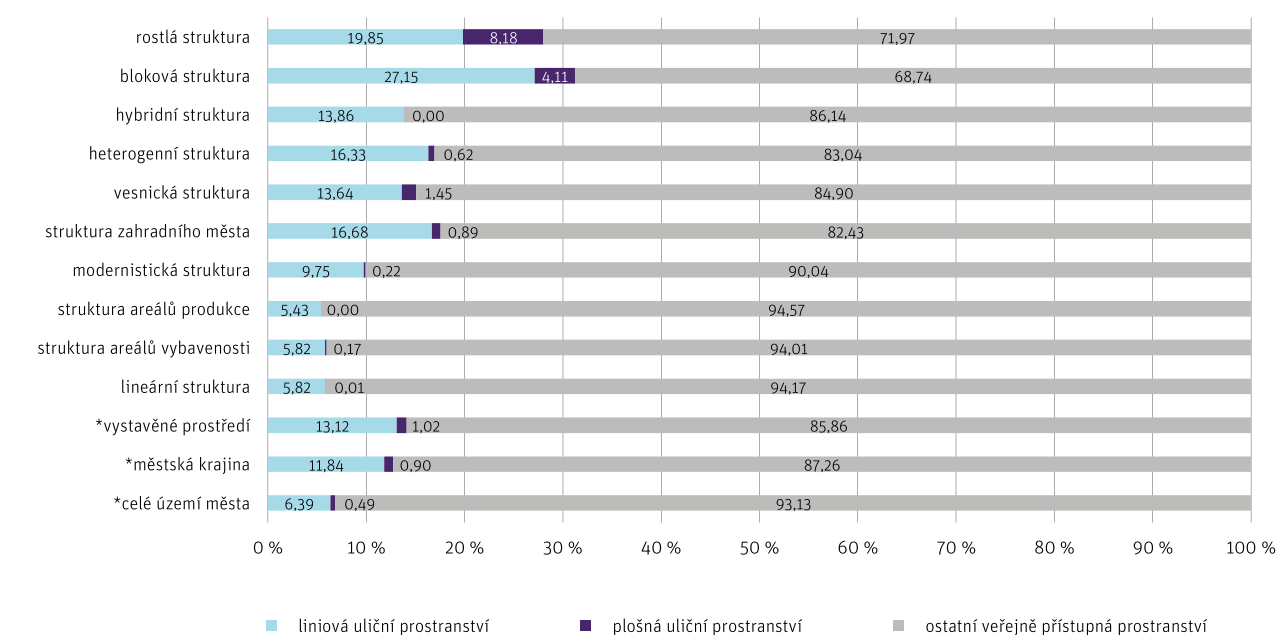
3.3.2.1 Dělení zastavěného území města na uliční prostranství a bloky

IPR Praha 2020

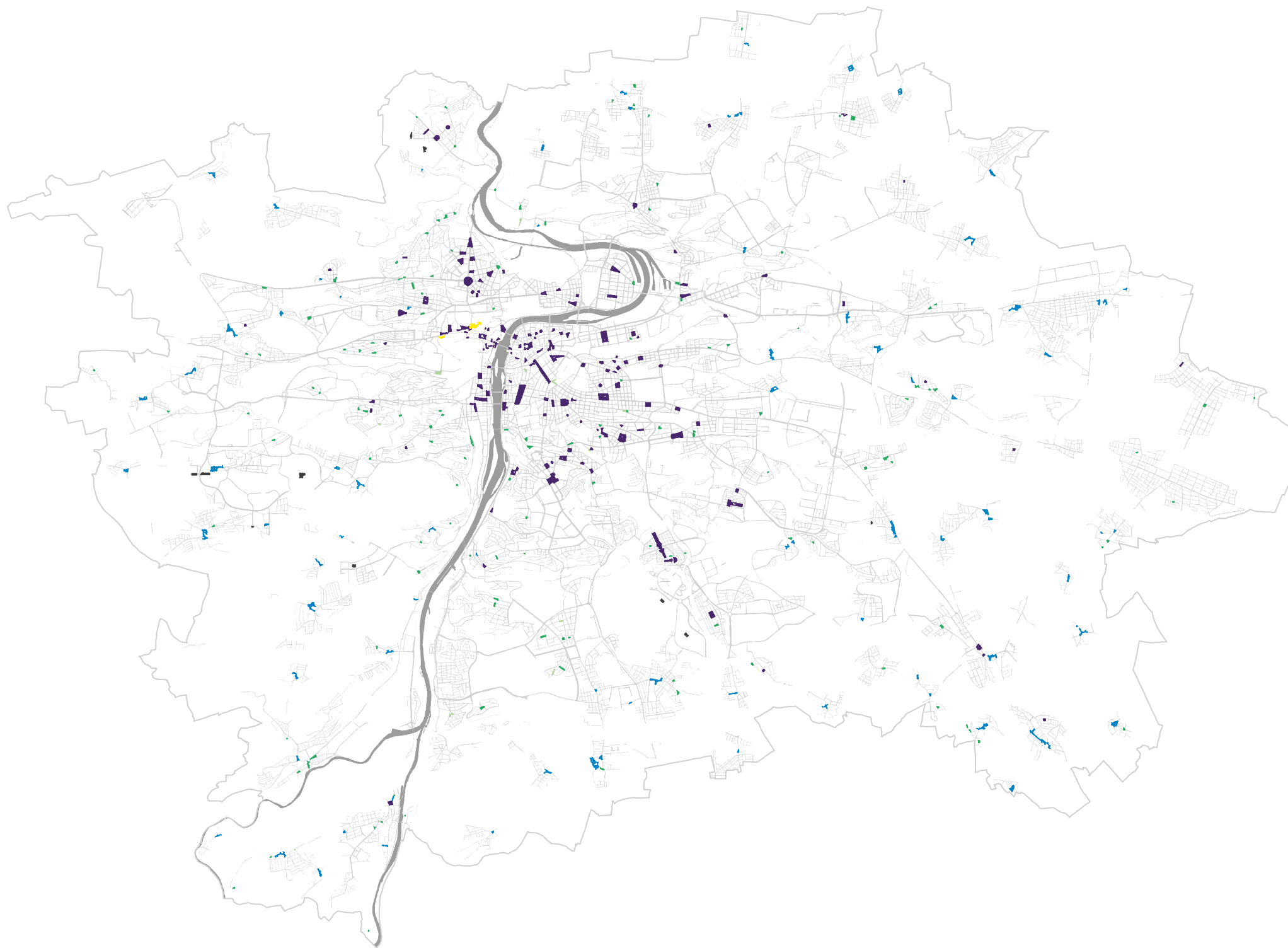
3.3.2.3 Zastoupení celkové plochy plošných a liniových uličních prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3.2.2 Plošná a liniová uliční prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

plošná uliční prostranství – forma

- náměstí
- náves
- plácek
- středisko
- vnitroblok
- předprostor

liniová uliční prostranství

| 0 | | | | 5 km

se plošná UP téměř nevyskytují. **Liniová UP** zaobírají celkem 3 169,32 ha na území města (6,39 %), 3 094,88 ha v lokalitách vystavěného prostředí (13,12 %) a 0,74 ha v lokalitách krajiny ve městě (2,35 %). Zdaleka největší podíl mají liniová UP v lokalitách **blokové struktury**, kde tvoří téměř třetinu celé plochy (487,01 ha / 27,15 %). Rostlá struktura má sice dvakrát větší podíl plošných UP, ale liniových UP má naopak výrazně méně (89,31 ha / 19,85 %). Za pozornost stojí, že hybridní a vesnická struktura mají srovnatelný podíl liniových UP (13,86 % a 13,64 %).

3.3.3 ULIČNÍ PROFILY

Téma řeší uliční prostranství na území hl. m. Prahy ve větším detailu. Ambicí tématu je ukázat charakter uličních profilů zejména pomocí střední šířky a střední výšky uličních úseků. Data uliční sítě pro účely těchto analýz IPR od roku 2014 vytváří a průběžně aktualizuje. Pomocí střední šířky ulic kategorizujeme ulice na přístupové o šířce do 8 m, lokální 12 m, ulice významné o šířce 18 m a městské třídy široké 24 m, kategorie výšek odpovídají hladinám dle PSP. Zabýváme se jejich analýzou šířek, výšek i délek ulic celkově i v jednotlivých typech struktur.

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

V návaznosti na vyznačení veřejně přístupná prostranství (VPP) je IPR analyzuje v rámci města ve větším detailu – morfologickém i kompozičním. Pro účely těchto analýz IPR od roku 2014 vytváří a průběžně aktualizuje datový model **uliční sítě**. Jde o liniový spojitý systém, který zahrnuje nejen uliční prostranství (UP), ale i vybraná propojení a napojení skrz bloky (průchody, průjezdy, pěší cesty). Pomocí prolnutí uliční sítě a dalších dostupných datových sad je IPR schopen podrobně analyzovat charakter uličních profilů: šířky, výšky, podlažnost a vzdálenost přílehlé zástavby, přítomnost hromadné dopravy a cyklostezek a další elementy veřejných prostranství, jako jsou stromořadí (3.3.4) či obchodní jednotky v parteru (3.3.5). Dále IPR analyzuje uspořádání uličních profilů dle nároků na druhy dopravy (pěší, automobilová, tramvajová, cyklistická atd.) za účelem identifikovat charakteristické uliční profily jednotlivých typů struktur.

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

Jedním z charakterů ulice²⁹ je to, jaký pocit prostorové uzavřenosti či ohraničenosti vyvolává. Pocit je ovlivněn kontinuitou fasád uliční fronty a poměrem výšky přílehlé zástavby k šířce ulice. Pro ÚAP 2014 IPR zpracoval analýzu **středních šířek ulic**, která je průběžně aktualizována. Uliční

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

^[1] Pro potřeby analýz knihy 200 ÚAP 2020 používáme pojem ulice pro množinu veřejných prostranství zahrnujících uliční prostranství i vybraná propojení a napojení skrz bloky a cesty zajišťující prostupnost otevřené krajiny

sít byla pro analýzu rozdělena na úseky určené úroňovým křížením ulic. Pro jednotlivé úseky byly vypočteny střední šířky ulic pomocí ploch s vybranými kódy využití území z dat veřejně přístupných prostranství. Výsledná hodnota je 25. percentilem šířek těchto ploch naměřených v intervalech 10 m. Analyzované šířky odpovídají kategoriím urbanistických typů ulic dle § 13 a § 14 nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražských stavebních předpisů (PSP): nejméně 8 m u přístupových ulic, 12 m u lokálních ulic, 18 m u významných ulic a 24 m u městských tříd (→ Obr. 3.3.3.1). Na území hl. m. Prahy se dle dat IPR nachází **3 316 km ulic**, z nichž 2 956 km v městské a 360 km v otevřené krajině. Nejvíce zastoupenou šířkou v rámci města jsou ulice mezi 8 a 12 m, v rámci městské krajiny taktéž, u otevřené krajiny ulice mezi 0 a 8 m. Dle očekávání je typem struktury s nejčastější šířkou³⁰ nad 24 m **lineární struktura**, ale stejnou nejčastější hodnotu má i **struktura hybridní**, která má i větší vážený průměr šířky: 23,63 m oproti 18,36 m u lineární struktury. U rostlé, blokové, modernistické a struktury areálů produkce je nejčastější kategorie šířky 12 až 18 m. Typem struktury, kde je nejčastější šířka v nejnižší kategorii (0–8 m), je **vesnická**, kde je i nejnižší vážený průměr (10,32 m) a medián (9,63 m) hodnot šířek všech ulic.³¹

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

Analýzu středních šířek ulic doplňuje analýza jejich **středních výšek**, vytvořená na stejné úseky dat uliční sítě a také aktualizovaná pravidelně od roku 2014. Pro každý úsek byla z dat budov současného stavu využítí území spočítána střední výška okolní zástavby na obou stranách ulice, definovaná jako modus relativních výšek obvodových linií budov naměřených v intervalech 10 m uličního úseku. Okolní zástavba je identifikována jako první budova na kolmici max. 100 m na obě strany od osy ulice. Pro zobrazení výsledků analýzy zde IPR používá vyšší hodnotu typické výšky zástavby v ulici ve výškových hladinách dle § 25 PSP (→ Obr. 3.3.3.2). Nejčastější střední výškou ulice v rámci celého města je kategorie 6–9 m. V městské krajině je to kategorie 6–9 m a v otevřené krajině do 6 m výšky. Vysoké naměřené hodnoty pro uliční úsek analýza identifikovala např. v ulicích Olbrachtova (75,75 m), Dělnická (70,10 m) či Seydlerova (68,92 m). Typem struktury s nejčastější nejvyšší typickou střední výškou ulic, tedy 26–40 m, je **modernistická** (vážený průměr 24,13 m) a **hybridní** (váž. průměr 22, 46 m). Typem struktury s nejnižší nejčastější výškou (kategorie 0–6 m) je **struktura areálů vybavenosti**, která má ale vážený průměr 13,19 m. Oproti tomu **vesnická**

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

struktura má nejčastější výškovou kategorii 6–9 m, ale nejnižší vážený průměr mezi typy struktur (8,88 m) (→ Obr. 3.3.3.3).

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

^[2] V rámci vystavěného prostředí města se nachází 2 873 km ulic, což činí hustotu ulic 121,78 m/ha. Typy struktur s největší celkovou délkou ulic v lokalitách jsou struktura zahradního města (759,11 km) a vesnická (641,75 km) (→ Obr. 3.3.3.4). Tyto dva typy struktur jsou ale zároveň těmi, které mají nejnižší podíl ulic, kterými projíždí veřejná tramvajová doprava, a to 0,47 % ve vesnické a 1,16 % ve struktuře zahradního města. To souvisí s tím, že v těchto dvou typech struktur jsou nejnižší vážené střední šířky ulic a obě mají nejčastější šířku uličního úseku v kategorii 0–8 m. Zároveň ale mají jedny z nejvyšších hodnot pro hustotu ulic (149,22 a 169,21 m/ha). Největší podíl ulic, kde projíždějí tramvaje, má bloková (15,02 %, 55,33 km) a rostlá (14,35 %, 12,69 km) struktura. Celkově tramvaje projíždějí 144,02 km ulic v rámci celého města, což je 4,65 % všech ulic. U vystavěného prostředí je to 135,93 km ulic, což činí méně než 1%.

struktura má nejčastější výškovou kategorii 6–9 m, ale nejnižší vážený průměr mezi typy struktur (8,88 m) (→ Obr. 3.3.3.3).

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

V rámci vystavěného prostředí města se nachází **2 873 km ulic**, což činí hustotu ulic 121,78 m/ha. Typy struktur s největší celkovou délkou ulic v lokalitách jsou **struktura zahradního města** (759,11 km) a **vesnická** (641,75 km) (→ Obr. 3.3.3.4). Tyto dva typy struktur jsou ale zároveň těmi, které mají nejnižší podíl ulic, kterými projíždí veřejná tramvajová doprava, a to 0,47 % ve vesnické a 1,16 % ve struktuře zahradního města. To souvisí s tím, že v těchto dvou typech struktur jsou nejnižší vážené střední šířky ulic a obě mají nejčastější šířku uličního úseku v kategorii 0–8 m. Zároveň ale mají jedny z nejvyšších hodnot pro hustotu ulic (149,22 a 169,21 m/ha). Největší podíl ulic, kde projíždějí tramvaje, má **bloková** (15,02 %, 55,33 km) a **rostlá** (14,35 %, 12,69 km) struktura. Celkově tramvaje projíždějí 144,02 km ulic v rámci celého města, což je 4,65 % všech ulic. U vystavěného prostředí je to 135,93 km ulic, což činí méně než 1%.

Územní plán města s vyznačením uliční sítě

Kromě dat uličních úseků IPR spravuje také data pěší sítě. Tato datová vrstva mapuje možnosti pěšího pohybu v území ve větším detailu. Zahrnuje pěší propojení uvnitř bloků a u některých komunikací zahrnuje trasy po obou jejích stranách. Referenční podkladové strategie Rozboru udržitelného rozvoje území v ÚAP 2020 (knih 1100) hovoří o kvalitních veřejných prostranstvích jako o klíčovém předpokladu fungujícího městského prostředí. Cílem rozboru je tedy rozvíjet strukturu veřejných prostranství a doplňovat v ní chybějící propojení, tedy zlepšovat propojení tras pro pohyb ve městě. To IPR sleduje pomocí měření hustoty uliční sítě (i.03.2.01) v jednotce délky na km². Dostupná data z let 2012, 2014, 2016 a 2020 naznačují, že se zlepšuje propojenost pěší sítě, protože se zvyšuje její hustota. To přináší i zlepšující se prostupnost území. Trend je ovlivněn dostupnými daty, kdy vliv na výsledek má i průběžné zlepšování a zpřesňování datového podkladu IPR pěší sítě, na kterém je hodnota indikátoru počítána. Prostupností území se zabývá podkapitola 4.1.

3.3.3.1 Střední šířky ulic

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

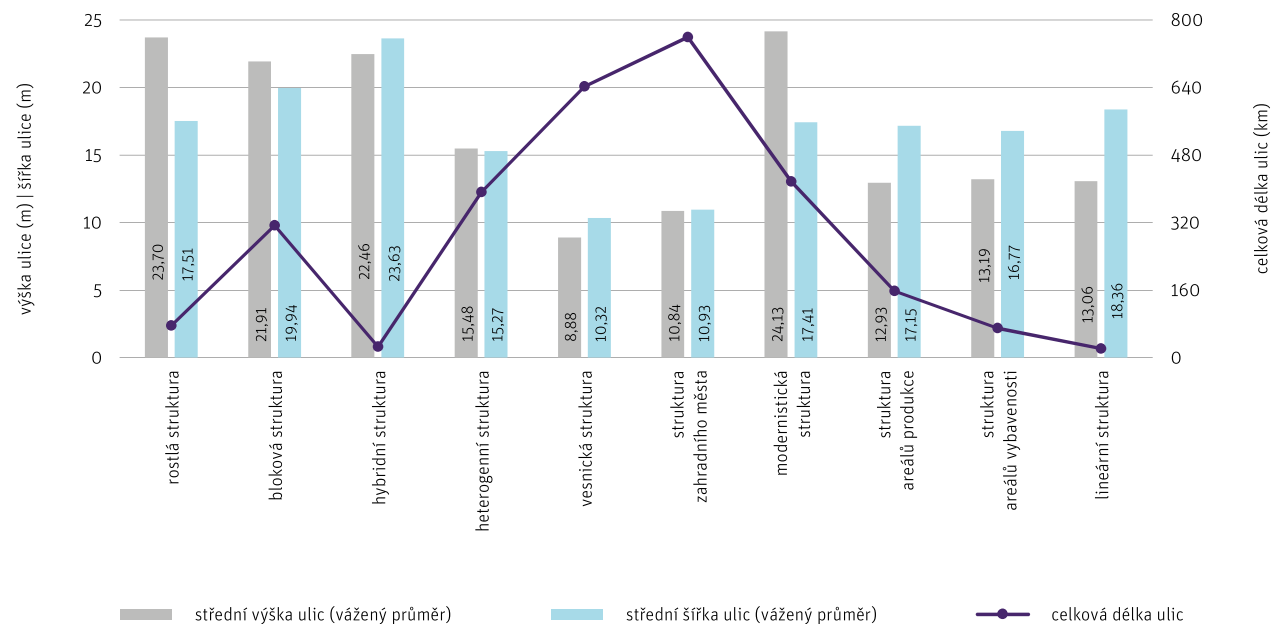
3.3.3.2 Střední výšky ulic

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

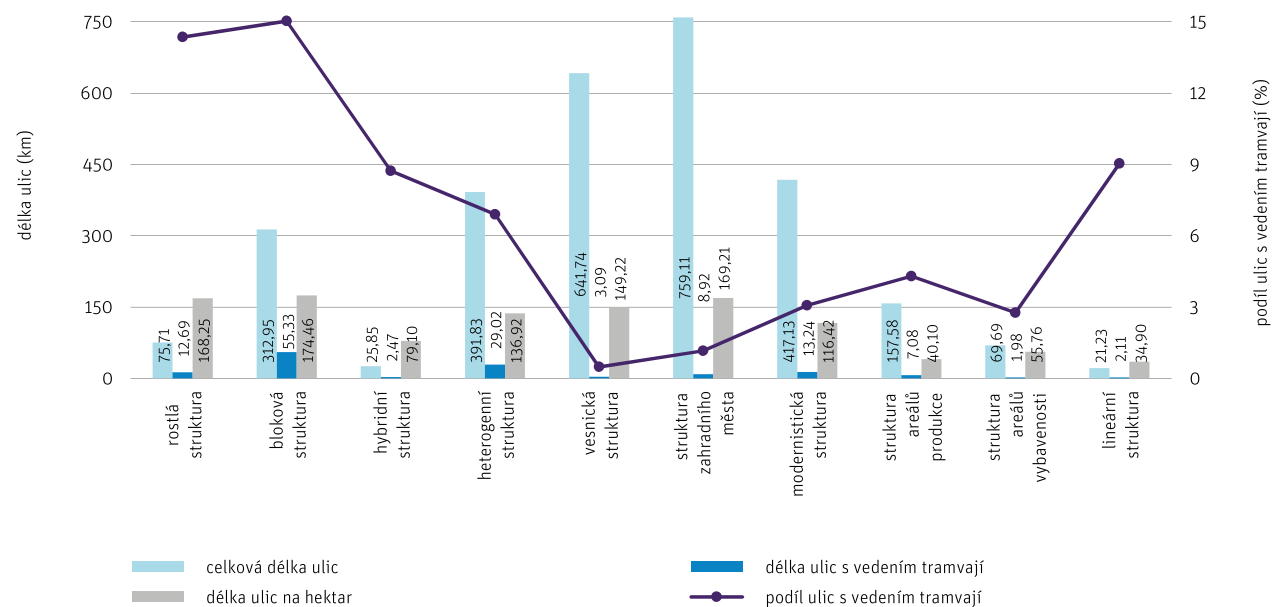
3.3.3.3 Střední výšky a šířky ulic pro typy struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3.3.4 Délky ulic pro typy struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3.4 STROMOŘADÍ

V návaznosti na profily ulic jsou ve větší míře zkoumány prvky veřejných prostranství, mezi které řadíme i stromořadí. Ve veřejných prostranstvích mohou být stromy komponovány do stromořadí, alejí či skupin. Analýza zpracovaná pro ÚAP 2020 je založena na nově aktualizovaných datech stromořadí a rozlišuje jednostranná a oboustranná stromořadí, která IPR prezentuje v ulicích dle jejich významu na celém území Prahy. Téma dále zkoumá délky stromořadí ve vztahu k šířce, významu ulic a umístění v jednotlivých městských částech.

Stromy a další vegetace jsou významným elementem veřejných prostranství zejména vzhledem k jejich pozitivním vlivům na kvalitu prostředí. Stromy „regulují extrémní teploty ve městě, pomáhají příznivému proudění a vlhkosti vzduchu, snižují jeho znečištění prachem, poskytují stín, produkují kyslík, jímají CO₂, jsou reprezentantem živé přírody ve městě, biotopem dalších druhů, zprostředkovávají proměnu ročních období a estetické vjemy. Pomáhají kompenzovat negativní dopady automobilové dopravy a přehřívání městského prostředí“ [47 str. 157]. Ve veřejných prostranstvích města mohou být stromy komponovány do **stromořadí, alejí** či skupin. **Stromořadí** je normou ČSN 98 9001 definováno jako „liniová výsadba stromů, zpravidla jednoho druhu, obvykle v pravidelných rozestupech“ a **alej** jako „dvou nebo víceřadé stromořadí podél pozemní komunikace“. Jedním z témat, která se objevují v souvislosti s revitalizací a rekonstrukcemi uličních prostranství (UP) a výsadbou či obnovou stromořadí, je problematika umístování sítí technické infrastruktury ve veřejných prostranstvích ve vztahu ke stromořadím. Stávající projektová praxe často upřednostňuje potřeby technické infrastruktury bez ohledu na potřeby stromů, což má za následek úplnou absenci stromů v ulicích, nebo dlouhodobě nevyhovující růstové podmínky pro vysazené stromy, především nedostatečný prokořenitelný prostor, tím sníženou životnost a vitalitu stromů, tedy i schopnost poskytovat výše zmíněné benefity. Více o tomto tématu hovoří 700.3.9.1.

IPR spravuje data o stromořadí, která byla vytvořena v rámci sběru dat současného stavu využití území v roce 2013 a aktualizována v první polovině roku 2020 na základě podkladů od městských částí (MČ) a aktuálního leteckého snímkování. Pro účely této datové vrstvy je stromořadí definováno jako souvislá liniová výsadba nejméně pěti stromů s pravidelnými rozestupy zejména podél ulic a cest. Dojde-li k absenci nebo vynechání jednoho až dvou po sobě jdoucích nekrajových výsadbových míst, považuje se za stromořadí převážně souvislá liniová výsadba nejméně šesti stromů. U stromořadí podél celého fasádního průčelí liniového UP je možný počet stromů čtyři, respektive pět v případě

vynechaného místa. Data o stromořadí byla aktualizována pro celé území města, a to i tam, kde jsou stromořadí podél vnitroareálových komunikací. Data IPR obsahují údaje o typu stromořadí, dále jeho spojitosti, zda je napojeno na hospodaření s dešťovou vodou a jaký je většinový okolní pokrov, tedy jde-li o **výsadbový pás**, anebo o **stromovou mísu**. Zobrazení všech sledovaných stromořadí je dostupné na Portálu ÚAP ↗.

Pro analýzu stromořadí jako elementu veřejných prostranství využívá IPR propojení s liniovou vrstvou uliční sítě³², a to výpočtem výskytu linií stromořadí od osy ulice na obě strany. V rámci analýzy IPR rozlišuje mezi **jednostranným a oboustranným stromořadím** a zkoumá jejich přítomnost v ulicích dle jejich významu (→ Obr. 3.3.4.1). Hierarchie veřejných prostranství je podrobně analyzována v podkapitole 4.2 a významové kategorie (čtvrtové, lokální, místní) v tématu 4.2.2. Z analýzy vyplývá, že významnější ulice s oboustranným stromořadím jsou koncentrovány v centru města, ovšem ulice a cesty místní hierarchie se vyskytují blíže k hranici města, v lokalitách otevřené krajiny. Dále z analýzy vystupují území s velkým množstvím ulic obsahujících jedno- nebo oboustranné stromořadí, a to např. Vinohrady, Dejvice či Holešovice. Na území hl. m. Prahy je celkem **355,75 km ulic s jednostranným stromořadím**, což představuje 10,73 % z celkové délky ulic. **Oboustranná stromořadí** jsou přítomna v délce **132,44 km ulic** (3,99 %). Celková délka ulic se stromořadím je pak 620,64 km, tedy 14,72 %. Souhrnná délka stromořadí ve městě je 487,76 km. Největší celkový podíl ulic s jednostranným stromořadím mají v rámci vystavěného prostředí lokality **blokové** (14,75 %, 46,17 km) a **modernistické** (14,46 %, 60,30 km) struktury, u oboustranného je výrazně nejvyšší procento u **blokové struktury** (12,55 %, 39,26 km). Lokality blokové struktury mají také celkem největší délku uličních úseků se stromořadím – 85,43 km – což je 27,30 % z jejich ulic. V typech struktur otevřené krajiny má největší podíl i celkovou délku stromořadí **zemědělská krajina v rovině**: 72,14 km ulic, tedy 38,81 % ulic v lokalitách struktury. Městská krajina má téměř sedmkrát více ulic bez stromořadí než se stromořadím, oproti tomu otevřená krajina pouze dvaapůlkrát.

Součástí analýzy je také statistika délek ulic se stromořadím v rámci městských částí (MČ). Analýzu zpracoval IPR na těchto územních jednotkách za účelem poskytnutí podkladů pro strategické dokumenty MČ a rozhodování o údržbě a výsadbě stromořadí. Největší celkovou délku uličních úseků se stromořadím má MČ **Praha 6** (37,98 km ulic) a stejně tomu je

32 — Pro potřeby analýz knihy 200 ÚAP 2020 používáme pojem ulice pro množinu veřejných prostranství zahrnujících uliční prostranství i vybraná propojení a napojení skrz bloky a cesty zajišťující propustnost otevřené krajiny.

3.3.4.1 Stromořadí v ulicích města dle významu

IPR Praha 2021 / data: IPR Praha 2021

čtvrťové ulice

- s oboustranným stromořadím
- s jednostranným stromořadím
- bez stromořadí

lokální ulice

- s oboustranným stromořadím
- s jednostranným stromořadím
- bez stromořadí

místní ulice

- s oboustranným stromořadím
- s jednostranným stromořadím
- bez stromořadí

nezařazené ulice

- s oboustranným stromořadím
- s jednostranným stromořadím

| 0 | | | | 5 km

u ulic s jednostranným (24,51 km) i oboustranným (13,47 km) stromořadím (→ Obr. 3.3.4.2). Tato MČ má i největší celkovou délku stromořadí ve městě, a to 51,45 km. V případě Prahy 6 ale ulice se stromořadím představují pouze 12,11 % ze všech ulic. Dalšími MČ s největšími délkami ulic se stromořadím jsou **Praha 4** (29,59 km ulic, 10,94 % ulic, 37,32 km stromořadí), Praha 10 (27,71 km ulic, 14,06 % ulic, 37,28 km stromořadí) a Praha 8 (23,93 km ulic, 13,03 % ulic, 29,67 km stromořadí). Nejvyšší podíl ulic se stromořadím mají MČ **Praha-Nedvězí** (52,59 %, 5,67 km ulic), **Praha-Kolovraty** (47,09 %, 15,72 km ulic), **Praha-Královice** (46,57 %, 5,50 km ulic), **Praha-Benice** (41,46 %, 3,58 km) a **Praha 2** (35,54 %, 20,38 km).

Délky a podíl stromořadí v ulicích MČ analyzuje IPR i vzhledem k šířce a významu ulic (kategorie hierarchie jsou popsány v 4.2.2). Nejvíce ulic se stromořadím v rámci celého města spadá do šířkové kategorie ulic 12–18 m (celkem 151,65 km, 31,06 % ulic se stromořadím). Největší celkovou délku čtvrtových ulic se stromořadím má MČ Praha 4 (6,68 km), která má zároveň jeden z nižších podílů ulic se stromořadím (10,94 %). Dalšími MČ, ve kterých je podstatná délka významných ulic se stromořadím, jsou MČ Praha 2, Praha 1 a Praha 3. Praha 2 má zároveň nejvyšší podíl ulic se stromořadím, a to více než třetinu. Téměř třetinu všech ulic

s jednostranným nebo oboustranným stromořadím nalezneme i v MČ Praha 3 a Praha 22. Statistiky stromořadí pro všechny městské části jsou dostupné v Katalogu MČ na Portálu ÚAP 7.

3.3.5 VYUŽITÍ VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Využití uličních prostranství je zde chápáno v intencích druhů a charakteru parteru budov. Způsob využití parteru, rozmanitost druhů využití, intenzita jeho využití a četnost vstupů z veřejného prostranství bezprostředně souvisí s ději a činnostmi. Téma předkládá důvody, proč souvisí kvalita veřejného prostranství s kvalitou parteru, jak jsou kvalitní parter a typ fasády důležité pro živost města. Ukazujeme výskyt komerčních jednotek parteru v objektech a jejich hustotu v ulicích, a to na území celého města. Téma dále popisuje vznik strategických dokumentů v důsledku zvyšování nároků veřejnosti, odborníků i místní samosprávy na kvalitu veřejných prostranství v souvislosti s posunem vnímání města jako propojení budov, veřejného prostranství a dějů v nich.

Jedním z důležitých ukazatelů dobře fungujícího veřejného prostranství (VP), živosti města, jeho ekonomické aktivity

a atraktivity, je kvalita parteru. Využití VP je zde chápáno v intencích druhu a charakteru příslušných parterů. Partery budov rozšiřují aktivity ulice a dotvářejí její charakter. Aktivita parteru souvisí s charakterem zástavby v ulici, resp. s fasádou objektů, které prostranství vymezují, ale zároveň se odvíjí i od hierarchického a společenského zatřídění prostranství. Tyto dva aspekty se vzájemně doplňují a ovlivňují. Hierarchií veřejných prostranství se detailně zabývají témata podkapitoly 4.2, která mj. poukazují na potenciální ulice pro umístění komerčních parterů. Existují studie, které analyzují vztah mezi parterem a aktivitami ve veřejném prostoru, např. způsob otevřenosti fasády do ulice, a ukazují její provázanost s tendencí obyvatel k pohybu a pobytu, kdy fasáda bez oken se stejnorodým povrchem nevybízí k zastavení, ale naopak může v některých případech dokonce navozovat pocit nebezpečí [49] [50] [51]. Jedním z typů aktivního parteru jsou restaurace a kavárny a jejich předzahrádky, které se nacházejí ve veřejném prostranství. Vytvářejí měkčí rozhraní mezi interiérem a exteriérem a přispívají ke zvýšení pobytových kvalit prostranství.

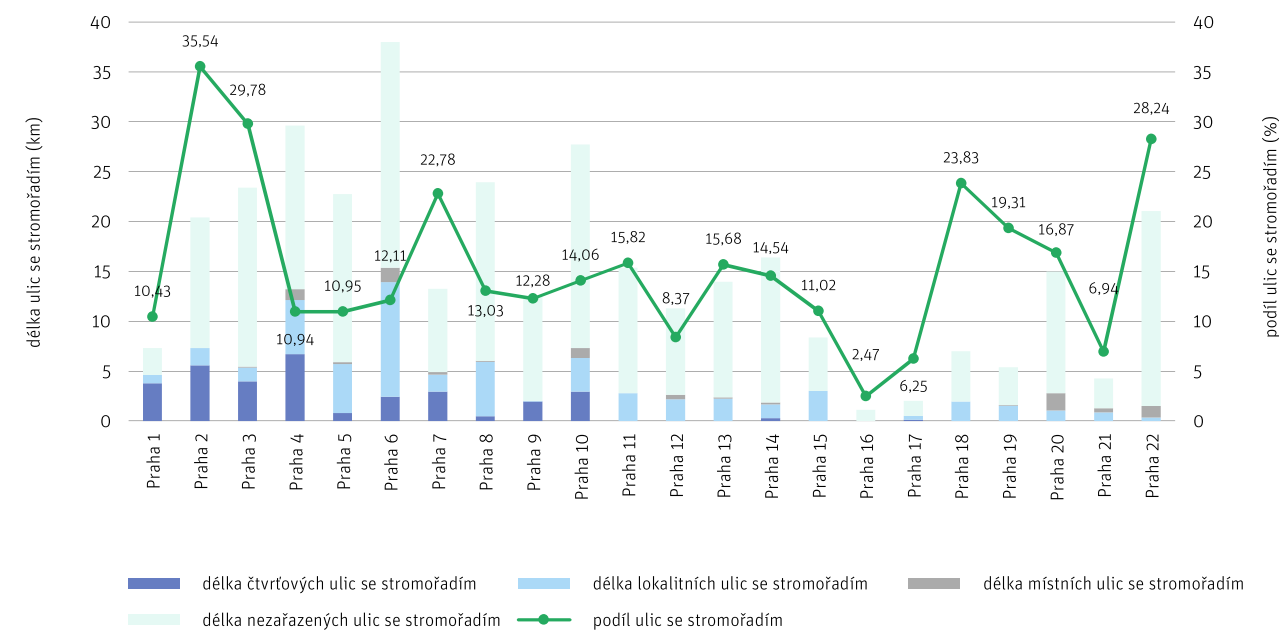
Výskyt jednotek komerčních parterů se liší svou v různých lokalitách a typech struktury. Významným způsobem se liší partery a počty jednotek v centrální části města

s hlavními turistickými tahy od parterů předměstí a periferie (→ Obr. 3.3.5.1). Lze říci, že pro rostlou a blokovou a částečně hybridní strukturu jsou obchodní partery typické a nacházejí se ve většině objektů podél UP. U lokalit heterogenní a modernistické struktury lze hovořit o hlavním centrálním veřejném prostranství, často lineárním, ve kterém je obchodní parter (např. Nová Harfa, sídliště Prosek, Pankrác, Prosek, Černý Most), nebo o různých typech obchodních center (např. sídliště Nové Butovice, Řepy a sídliště Ďáblice). Struktury vesnická a zahradního města jsou velice rozdílné. V některých najdeme lokální centrum se souvislým obchodním parterem (např. Ďáblice, Horní Počernice, Starý Spořilov, Řeporyje, Bílá Hora, Dolní Zbraslav nebo Libuš). Ve většině případů jde o samostatné komerční subjekty podél hlavních uličních prostranství. Související problematikou hustoty komerčních provozoven v území se zabývá téma 400.3.1.1 Ekonomický výkon (→ Obr. 400.3.1.1.2), které analyzuje všechna místa realizace ekonomické aktivity, bez ohledu na jejich umístění v rámci objektu.

Pro Studii city logistiky [52] IPR v roce 2016 zpracoval analýzu **hustoty jednotek v parteru** ulic. Pro ÚAP 2020 byla analýza přepracována a aktualizována. Na základě dostupné datové vrstvy jednotek parteru v budovách na území hl. m Prahy

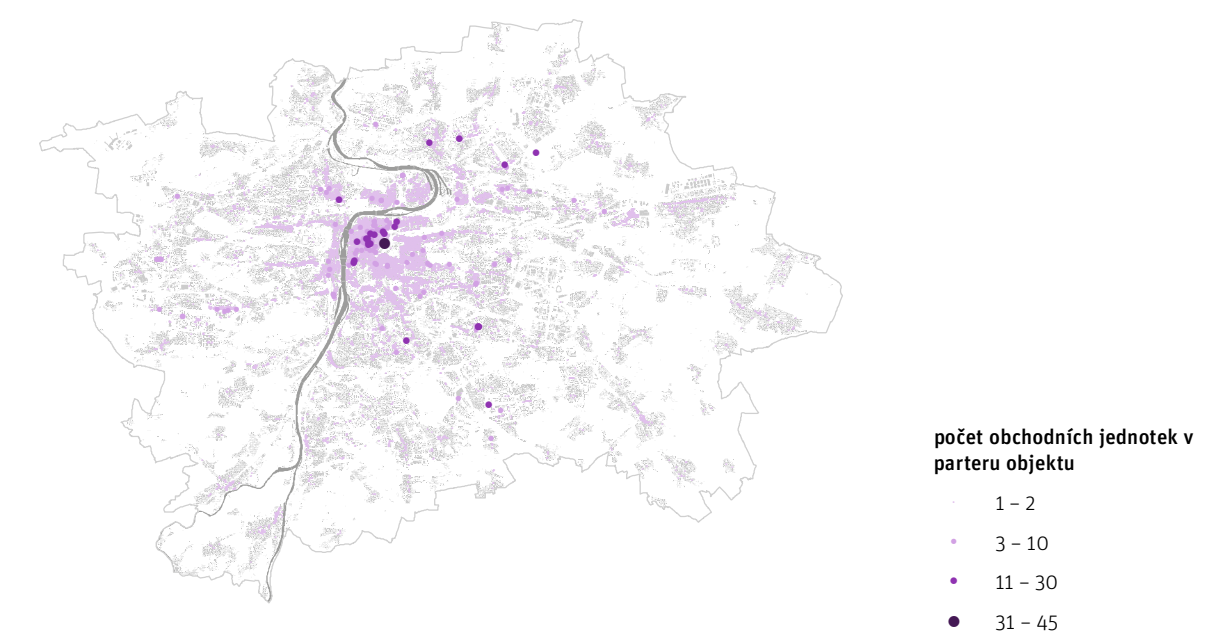
3.3.4.2 Délky ulic se stromořadím ve vybraných MČ ve vztahu k významu ulice

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

3.3.5.1 Obchodní jednotky v parteru objektu

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2018

3.3.5.2 Hustota obchodních jednotek v parteru ulic

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2018, 2020

z roku 2013 (aktualizováno 2018) a liniové vrstvy uliční sítě IPR analyzuje hustotu maloobchodních jednotek na délku ulice (počet jednotek / 10 m). Předmětem analýzy jsou jednotky parteru v ulici, v pasáži, stánky, tržnice, součást tržnice a s neurčenou polohou, a to v maximální vzdálenosti 50 m od osy ulice. Hustota je napočítána na počet jednotek, tedy pokud je v jednom bodě více jednotek, je daným počtem vynásoben. Výsledkem je rozsah **0,04 až 3,34 jednotek** na 10 m délky ulice (→ Obr. 3.3.5.2). Ulice s nejvyšším počtem jednotek na 10 m délky jsou převážně v lokalitách rostlé a blokové struktury jako např. Národní, Vodičkova, Václavské náměstí, Na Příkopech, Karlova či Milady Horákové.

V souvislosti s posunem vnímání města jako propojení budov, veřejného prostranství a dějů v nich [4] [3] se zvyšují nároky veřejnosti, odborníků i místní samosprávy na kvalitu veřejných prostranství tak, aby zabezpečovala možnost užívání všemi skupinami obyvatel, druhy pohybu a pobytu. Tato změna se odráží v celoměstských strategických dokumentech [12] [47] i dokumentech městských částí, ale také ve větší podpoře pro rozvoj, využití a kultivaci veřejných prostranství.³³ Rolí IPR v tomto procesu je kromě kontinuální práce Kanceláře veřejného prostoru i koordinace a iniciace vytvoření generelů veřejných prostranství pro jednotlivé městské části. V létě 2019 proběhl workshop, kde byly za přítomnosti zástupců některých MČ, IPR, zpracovatelů a architektů předběžně formulovány potřeby a možné principy vytváření těchto dokumentů. Generely VP se mohou stát účinným nástrojem MČ mj. při rozhodování o investicích a záměrech na svém území, jak je tomu např. již v MČ Praha 10 (UNIT Architekti: Generel VP 2016) Praha 4 (UNIT Architekti: Generel VP Praha 4 2018) a Praha 16 (Gogolák + Grasse: Generel VP Praha 16 – Zbraslav 2018) (i.03.2.06).

3.3.6 ZÁVĚR PODKAPITOLY

Podkapitola 3.3 navazuje na analýzy zástavby v podkapitole 3.2 posuzováním městského prostoru mezi domy, zejména veřejných prostranství. V návaznosti na aktuálně používanou terminologii na půdě IPR a v legislativních předpisech témata analyzují veřejně přístupná prostranství (VPP) jako podmnožinu veřejných prostranství (VP) a uliční prostranství (UP) jako podmnožinu VPP. Pro ÚAP 2020 nově vzniklo strukturální vyznačení VPP navazující na aktuálně používaný teoretický rámec oboru. Datová sada kompatibilní s daty současného stavu využití území, které IPR dlouhodobě spravuje a aktualizuje, nabízí příležitosti, jak zkoumat prostor města. Analýzy ukazují podíly VPP a UP v jednotlivých typech struktur i krajinách. Analýza uličních profilů na datové liniové uliční síti přináší poznatky o výškových a šířkových poměrech ulic. Dvě závěrečná témata podkapitoly ukazují elementy VP – stromořadí a využití veřejných prostranství.

-
-
-

3.4 Kompozice a vizuální podmínky

Vizuální působení města je závislé na řadě faktorů, ale jedním z těch primárních je topografie krajiny. Důsledkem specifické modelace terénu hl. m. Prahy s údolími vedoucími podél drobných vodních toků a náhorními plošinami vzniká vizuální prostředí s velkou vrstevnatostí pohledů a kompozic. Cílem podkapitoly je poukázat na místa, která jsou klíčová pro vizuální podmínky a kompozici města. Jednou stranou jsou objekty, které vystupují před své okolí a přitahují pozornost, a druhou jsou body, ze kterých jsou viditelné charakteristické pohledy na město. Obojí navazuje na dlouhou historii zobrazování malebných a často idealizovaných pohledů na město – vedut. Pomocí těchto třech pohledů lze popsat vizuální charakter území. Témata podkapitoly naplňují sledované jevy A011 – urbanistické a krajinné hodnoty a A013a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory.

3.4.1 STAVEBNÍ DOMINANTY

Téma se zabývá stavebními dominantami a jejich vztahem k vertikálnímu uspořádání města. Dominanty mají své stálé místo v historii Prahy a významným způsobem se začaly měnit během 20. stol., kdy do pražského panoramatu vstoupily vysoké objekty administrativních budov a hotelů a dále rezidenční sídliště. Dominanty nejsou pouze výškové, ale i hmotové, kompoziční a technické. Vztah dominant vzhledem k výškovým hladinám zástavby byl prověřen analýzou koncentrace stavebních dominant, jejíž výsledky předkládáme pro celé město.

Historicky byly dominanty v Praze chápány ve smyslu symbolickém, tedy jako reprezentace křesťanského charakteru společnosti, a to nejčastěji stavbou katedrály na kopci. Vizuálně nejdominantnější jsou historicky hodnotné katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě, památník Vítkov a bazilika sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Dominantní poloha siluety Pražského hradu s vrcholem katedrály v nadmořské výšce 350 m zůstala zachována, byť se v 70. letech 20. století na hranách periferie objevily solitéry administrativních a hotelových objektů, které její **absolutní výšku překročily**. Stejně tak se nad výšku katedrály dostala rezidenční sídliště na náhorních plošinách, která významně redefinovala pražská panoramata [2 stránky 429-441]. V posledních 30 letech vzniklo množství staveb, které svou výškou přesahují kótu katedrály, např. Česká spořitelna Pankrác (1996), Nové Butovice (2001), Prague Towers (2011, architekti Zdeněk Frey a Ivan Hořejší) či Office Park Nové

Butovice (2009, architekti Studio acht). Přehled výškových staveb Prahy je k nalezení v publikaci IPR Pražské veduty [33] .

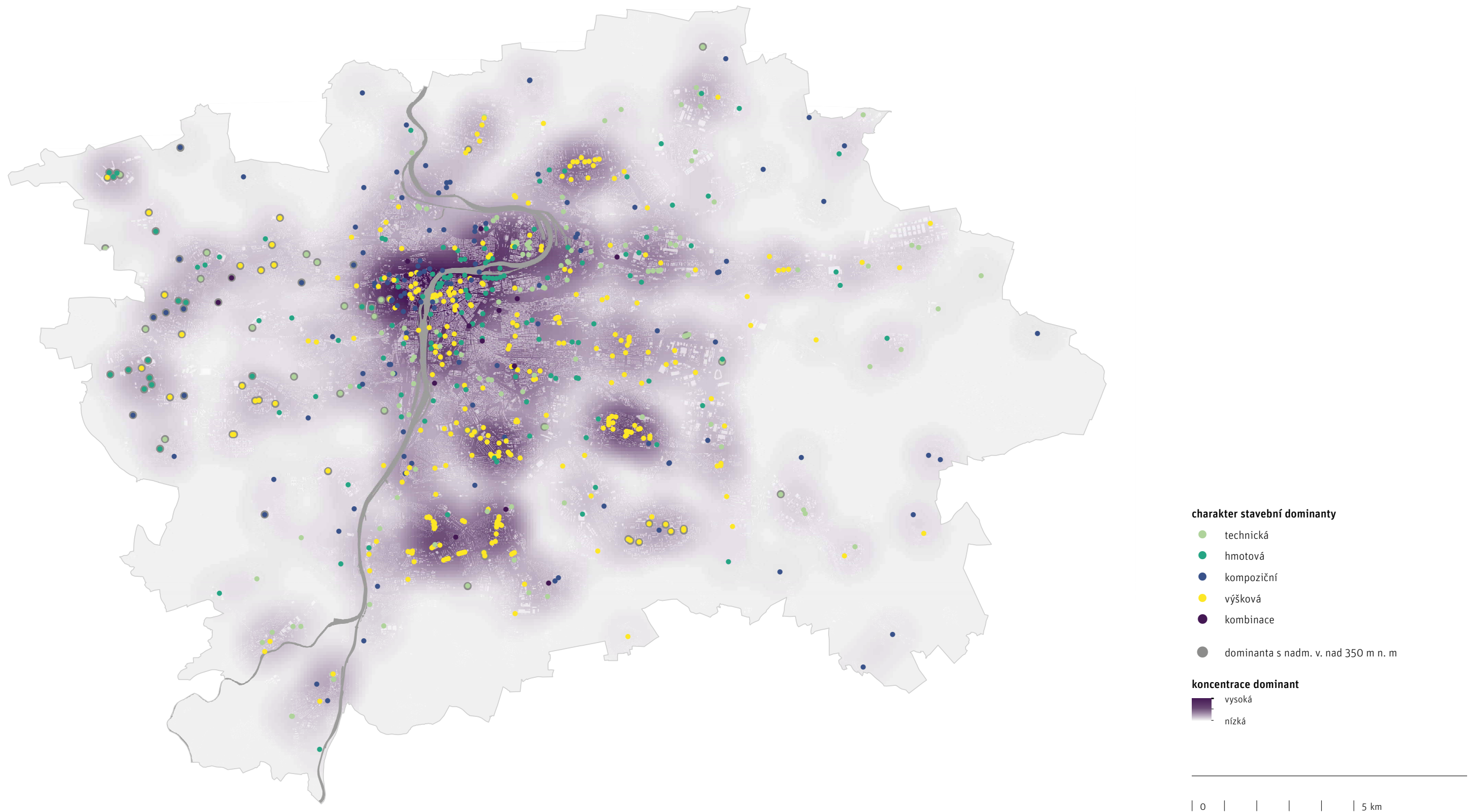
IPR definuje dominantu jako „(...) urbánní nebo krajinný jev (zpravidla stavba nebo soubor staveb, popřípadě zvláště výrazný krajinný prvek) svým významem se vymykající z obvyklých nebo převažujících urbánních nebo krajinných struktur a s formativními důsledky pro utváření a uspořádání souvisejícího území.“ [2 p. 137]. Z této definice je zřejmé, že dominanty nejsou pouze výškové, a proto IPR sleduje i další typy, jako jsou dominanty kompoziční, technické a hmotové. **Výškové dominanty** v lokalitách městské krajiny jsou takové, které svou výškou výrazně překračují výškovou hladinu okolní zástavby (výškové hladiny viz 200.3.2.2). **Kompoziční dominanty** se vymykají z urbanistické kompozice území. **Technické dominanty** nejsou budovami, ale stavbami sloužícími k technickému účelu jako např. vodárenské věže či televizní vysílače. **Hmotové dominanty** jsou takové, které se svou hmotou významně odlišují od svého okolí. V rámci evidence IPR jsou dominanty členěny také dle svého významu na **celoměstské** a **místní**. Celoměstské dominanty se výrazně uplatňují v rámci celé městské krajiny.

IPR eviduje celkem **706 stavebních dominant**, z toho 297 výškových, 120 kompozičních, 136 technických, 138 hmotových a 15 dominant, které jsou kombinovaného charakteru. Pro ÚAP 2020 zpracoval IPR analýzu koncentrace stavebních dominant, ze které vyplývá, že se dominanty, bez přihlídnutí k charakteru, koncentrují **v okolí toku řeky Vltavy**, a to zejména v rámci jádra města – Pražské památkové rezervace (PPR), což navazuje na historickou tendenci umisťovat významné budovy na její břeh (→ Obr. 3.4.1.1). Další místa výrazné koncentrace dominant jsou v lokalitách **modernistické struktury** (Sídliště Zahradní město, Sídliště Práčská, Sídliště Michelská, Sídliště Kamýk, Sídliště Krč, Sídliště Ďáblice) a **hybridní struktury** (Horní Pankrác, Brumlovka). Jde převážně o dominanty výškového charakteru. V PPR a na Pankráci se soustřeďují dominanty celoměstského významu. Technické dominanty se soustřeďují v Holešovicích a jde zejména o komíny, pozůstatky dřívějšího průmyslového využití. V současné době celkem **82 dominant** překračuje svým nejvyšším bodem historickou srovnávací hladinu 350 m n. m. (→ Obr. 3.4.1.1). Objekty, které mají na základě dat dostupných IPR nejvyšší absolutní výšku, jsou: televizní vysílač Praha – Žižkov (475 m n. m.), komín spalovny ve Šterboholích (434 m n. m.), Západní Město – City administrativa (415 m. n. m.), Residence Prague Towers (411 m n. m.).

^[1] 33 — Program regenerace VP na sídlištích (dle Nařízení vlády 390/2017 Sb., Státní fond podpory investic) a Program regenerace VP v MPR a v MPZ (Ministerstvo kultury, dotace EU 2007–2013, Operačního programu Praha – Konkurenceschopnost, prioritní osa č. 2 – životní prostředí

3.4.1.1 Koncentrace a charakter stavebních dominant

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2016

3.4.2 HISTORICKÉ VEDUTY A PANORAMATA

„Město vidím veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkat. Tam v lese je místo, třicet honů odtud vzdálí, Vltava řeka je obíhá. To na půlnoc ohrazuje potok Brusnice hlubokým ouvalem, na polední pak straně skalnatá hora vedle lesa Strahova.“ Všeobecně známý citát ze Starých pověstí českých uvádí téma historických zobrazení Prahy ne ve smyslu pouhé pozoruhodnosti, ale jejich přímé souvislosti s tím, co Kevin Lynch nazval image města [53]. Téma se soustředí na význam historických vedut pro vnímání pohledových hodnot současného města a je výkladem části urbanistických a krajinných hodnot, jak jsou uvedeny v podkapitole 2.2.

Pohledové hodnocení městské krajiny nemá v Česku jednotnou metodu³⁴, ale v případě Prahy navazuje na souslednou řadu urbanistických studií od roku 1982 [35] [54] [55] [56] [57]. Ta je v současnosti završena hodnocením Management plánu ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy [6], publikací Pražské veduty [33] a kvalitním výběrem

34 — Souvisí s ním převážně nepřímo několik českých metodik [32] [31] [83] [84] [85].

tematických akademických i odborných prací [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64]. Jejich společným předmětem zájmu jsou kulturně hodnotné pohledy na město (viz 2.2.1). Jejich obecné označení veduta z italského **vedere** (vidět) zahrnuje v širším smyslu perspektivní i ploché pohledy na celek města či jeho partii včetně ptačí perspektivy i siluet [58]. V užším smyslu značí zobrazení kulturně sdíleného image konkrétní městské krajiny z určitého směru. Vztah mezi takto chápanou vedutou a běžným pohledem na město charakterizuje výrok fotografky Ester Havlové: „pozorovatel v prvním okamžiku vidí vedutu, ale zároveň vnímá celé panorama.“ [33] V užším smyslu je tedy veduta stěžejní součástí širokých i dálkových pohledů (panoram, prospektů či průhledů) popsaných v tématu 3.4.3.

Nejstarší celkové veduty města vydávané jako ilustrační doprovod výjevů či písemného popisu měst většinou redukovaly obraz města na jeho hlavní atributy (hradby, shluky budov, kostelní věže a správní sídlo). I ty, které usilovaly o věrnost zobrazení, vznikaly především z autorovy paměti podpořené skicami, ale často i podle předloh známých starších vedut. Nepřímo tím vedly k ustálení směru pohledů reagující na očekávání diváků a zdůrazňující známé stavební dominanty (→ Obr. 3.4.2.1) (3.4.1). V Praze k nim historicky náležely především pohledy od jihozápadu (v úseku mezi Vyšehradem

a Petřínem) a z Letné. Později se k nim připojily i pohledy od východu a od 17. století přibývají dnes známá pražská panoramata při pohledu od Vltavy (→ Obr. 3.4.2.2). Změna pohledu na město měla jistě souvislost nejen s proměnou chápání kvalit města, ale s obecnější proměnou chápání krajiny a oceňovaných námětů, jak dokládá historie žánru krajinomalby.

Do pražských vedut patří nejen panoramatické záběry, ale i zobrazení jednotlivých stavebních dominant zasazených v městském interiéru vznikající od 16. století. Zvláštní význam mají ty, které byly vydány v sériích podávajících divákovi soubornou informaci o celku města složeném z částí. Urbanisticky mezi nimi vystávají alba dokumentující průjezd korunovačního průvodu reprezentačními prostory města. Jsou předznamenáním tzv. dynamické veduty [35] čili prostorové posloupnosti pohledů v dané trase a směru pohybu, v případě pražské korunovační trasy důmyslně kombinující umělecký a historický význam [65] (→ Obr. 3.4.2.3). Na opačné straně se paradoxní součástí formujícího účinku vedut na oceňování estetických kvalit pražského interiéru koncem 18. století stalo i oceňování lokální malebnosti v jejím původním smyslu: zneklidňující entropické neuspořádanosti zarůstajících stavebních ruin [66].

Zájem o celkové městské veduty prudce ožil v 19. století souběžně se stavebním rozvojem. Po roce 1855 ho rozšířila technika fotografie. Tradice ruční tvorby vedut se přesto udržela až do poloviny 20. století pravděpodobně i proto, že ruční záznam umožňuje lépe napodobit obraz/image města, tak jak ho pozorovatel skutečně vnímá (→ Obr. 3.4.2.4). Přesto získala fotografická veduta významnou roli pro urbanistický rozvoj především v poválečném období, kdy byla Praha metodicky dokumentována složenými panoramatickými fotografiemi z vyvýšených míst (zejm. Chalupníčkovi 1948–1999) a šikmými snímky z ptačí perspektivy (Kamil Warha 1980–1992), přístupnými ve spisovně IPR.

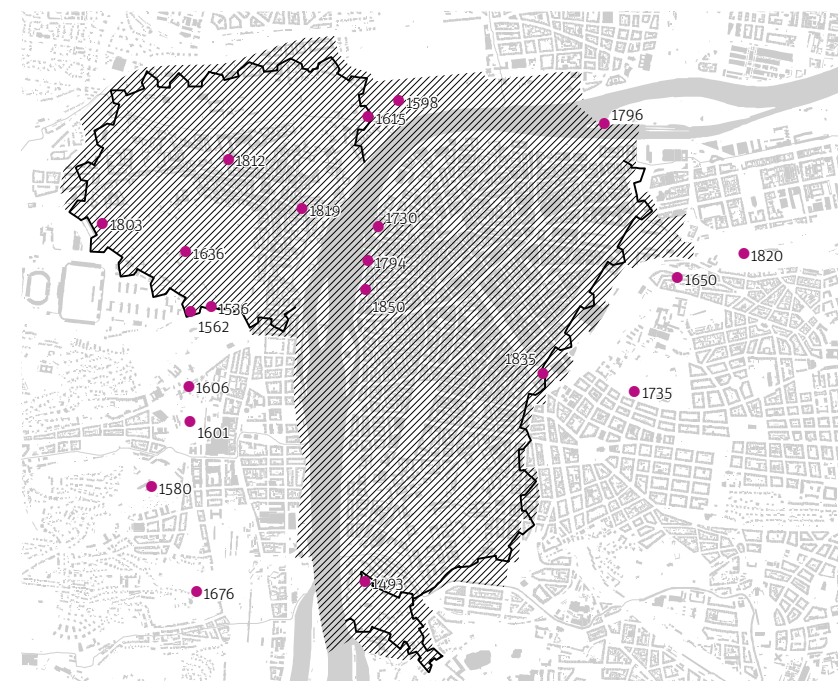
3.4.2.1 Nejstarší veduta Prahy z roku 1493, tzv. Wolgemutova

Wirth, Zdeněk. Praha v obraze pěti století. Praha: Jan Štenc, 1941

3.4.2.2 Přehled stanovišť vybraných panoramatických vedut

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

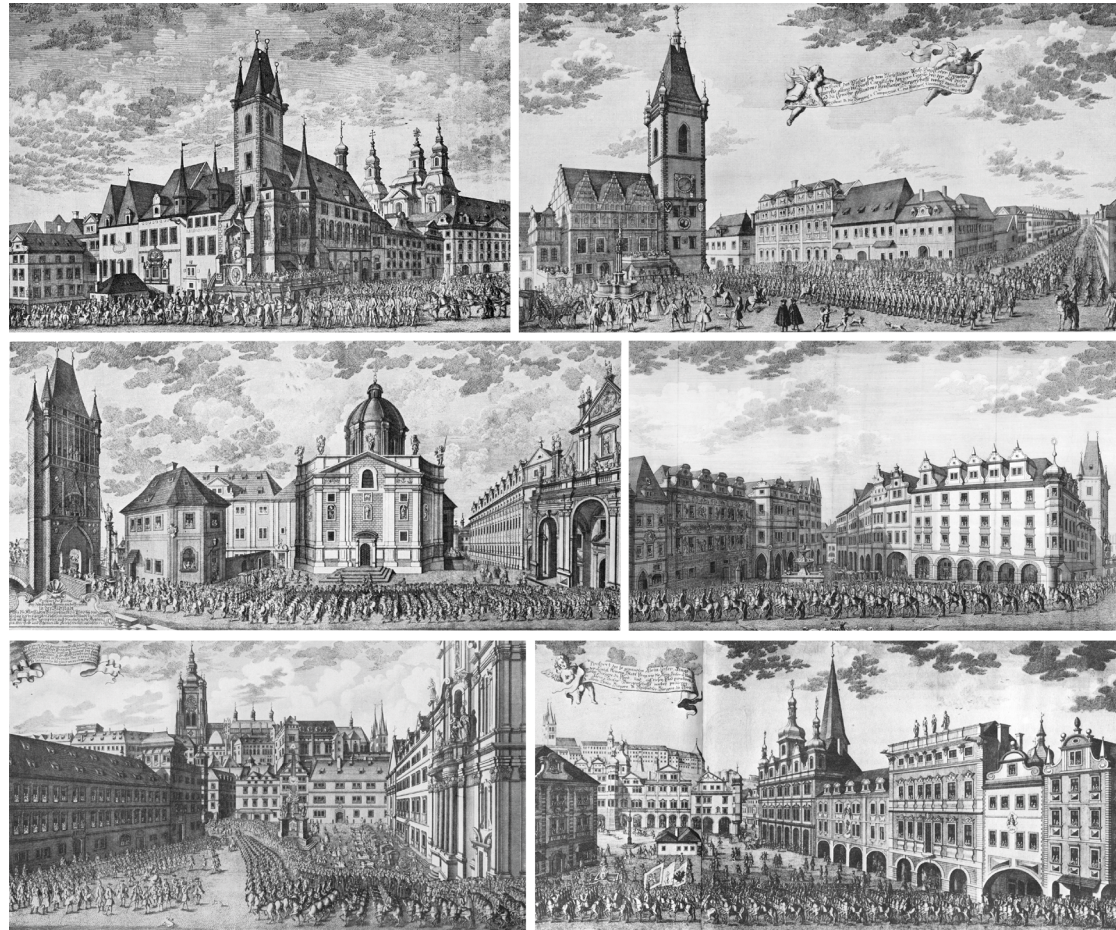

- 1493 Michael Wolgemuth, W. Pleydenwurf
- 1536 Matthias Gerung
- 1562 Michael Peterle (Vratislavský)
- 1580 Lucas van Valckenborch
- 1598 Joris a Jacob Hoefnagel
- 1601 Jan Willenberg
- 1606 Philipp van den Bossche (Sadelerův)
- 1615 Roelant Savery
- 1636 Václav Hollar
- 1650 Karel Škréta
- 1676 Folpertus van Ouden-Allen, C. Decker
- 1730 Jan Josef Dietzler
- 1735 Friedrich Bernhard Werner
- 1794 Ludvík Kohl
- 1796 Caspar Pluth
- 1803 Karl Friedrich Schinkel
- 1812 Jean-Baptiste Isabey
- 1819 Antonio Sacchetti
- 1820 Vincenc Morstadt
- 1835 Vincenc Morstadt
- 1850 Vincenc Morstadt

- průběh hradeb v 18. stol.
- ▨ Pražská památková rezervace

3.4.2.3 Dynamická veduta trasy korunovačního průvodu Marie Terezie (Jan Josef Dietzler 1743)

Wirth, Zdeněk. Praha v obraze pěti století. Praha: Jan Štenc, 1941

3.4.2.4 Tradiční veduta z roku 1948 – litografie Cyrila Boudy

IPR Praha 2020, Galerie hl. m. Prahy

3.4.3 VÝZNAMNÉ POHLEDY NA MĚSTO

Vyhlídkovými body jsou označována místa, odkud lze přehledně vidět významná pražská panoramata a typické pražské veduty. Již v roce 1995 v analytické části konceptu Územního plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy byly zařazeny vyhlídkové body. IPR pracuje na jejich postupném doplňování a aktualizaci. Body se aktuálně používají pro rozhodování v území. Jsou k dispozici dva nástroje. Prvním je online aplikace Vyhlídkové body, která vznikla v souvislosti s úpravou databáze vyhlídkových bodů pro změnu územního plánu Z 2832/00 v roce 2018. Druhým nástrojem je 3D model terénu a zástavby, pomocí kterého se ověřuje viditelnost z jednotlivých vyhlídkových bodů.

Praha má specifickou morfologii terénu, utvářenou údolím Vltavy. Zástavba využívá morfologii terénu k posílení vzájemného účinku: akcentuje jeho utváření nebo jej respektuje, vytváří kompozici v souladu s přírodním rámcem. Podrobněji v tématu 100.2.1.1 Shrnutí krajinných podmínek a jejich vliv na vývoj Prahy a 100.2.1.2 Kompozice a vizuální podmínky krajiny. Místa, ze kterých jsou přehledně viditelné významné a charakteristické pohledy na město IPR označuje jako vyhlídkové body. Tato stanoviště slouží jako jeden z podkladů pro uvažování o vlivu nově vznikající zástavby na veduty a panoramata města a pro plánování kompozice města, tedy kde je žádoucí doplnit zástavbu, vytvořit nové dominanty, respektovat zalesněné svahy či zachovat pohled z centra města do krajiny. Jsou to body pohledů na typické pražské veduty a na další významná panoramata zachycující vizuální charakter území.

V databázi IPR se nachází **250** vyhlídkových bodů (→ Obr. 3.4.3.1) (→ Výkres O.1). Základem databáze je **24 bodů** s výhledem na typické pražské veduty, které IPR určil na základě fotografického ověřování a hledání vhodných charakteristických obrazů města v roce 2015. Ester Havlová pořídila sadu cca 100 fotografií z historického jádra, s výhledem na jádro a z několika vzdálenějších bodů. Pořízené fotografie i s popisem vertikálních a horizontálních dominant jsou publikované v knize **Pražské veduty** z roku 2018 [33]. Dalších **226** významných vyhlídkových bodů je výsledkem průběžné aktualizace. Pro ÚAP 2008 vznikla příloha **Pohledový horizont Pražské památkové rezervace v hl. m. Praze** od hlavních zpracovatelů Ing. arch. Radima Gabora a Ing. arch. Vlasty Klokočkové. Cílem bylo počítačově na základě 3D modelu ověřit stávající hranici pohledového horizontu historického jádra. V rámci zpracování jevu č. 20 (Významný vyhlídkový bod) vzniklo revizí a doplněním bodů z analytické části konceptu Územního plánu sídelního útvaru hl. m. Prahy (1995) 324 vyhlídkových míst. V roce 2018 došlo

k úpravě a doplnění databáze vyhlídkových bodů ve spojitosti se změnou územního plánu Z 2832/00 a vznikem online aplikace Vyhlídkové body ↗. Dále pro ÚAP 2020 na jaře 2020 proběhl podrobný terénní průzkum významných vyhlídkových bodů, který ověřil a aktualizoval polohu stanovišť, revidoval výhledy a doplnil databázi IPR o fotografie všech sledovaných panoramat.

Aktuálně je pro ověřování umístování hmotově výrazných staveb na území města používána metodika založená na vyhodnocování pohledů z reálných míst na městské panorama očima lidského pozorovatele. Změna Z 2832/00 umožňuje při splnění určitých podmínek umístění stavby s mírou využití vyšší, než je v platném ÚPnSÚ. Jednou z podmínek je vytvoření zákresu stavby do stávající zástavby s využitím digitálního modelu zástavby. Zákresy jsou zpracovávány do panoramatických pohledů ze stanovišť pozorování v místě vyhlídkových bodů relevantních pro posuzovaný záměr. Momentálně projednávaný návrh Metropolitního plánu Prahy určuje závazná panoramata k doplnění, určená k zákresu nových budov a posouzení jejich zásahu do panoramatu (→ Obr. 3.4.3.2). Dále stanovuje veduty k ochraně, sloužící k vymezení kompozičních dominant historického středu města [1]. Těmi jsou veduty, které IPR považuje za významné: 1) pohled ze Smetanova nábřeží na Hradčany, 2) pohled z Dvořákova nábřeží na Hradčany, 3) pohled z Hořejšího nábřeží na protější břeh a 4) pohled ze smíchovského stadionu na Vyšehrad.

Ručně zpracované veduty v sobě mohou obsahovat zkresení vlivem autorem přidané významové hierarchie zobrazených prvků [2]. Pro objektivnější posuzování se nabízí metoda fotografování či počítačového modelování. V současnosti IPR používá metodu ověřování viditelnosti z jednotlivých vyhlídkových bodů pomocí 3D modelu terénu a zástavby, kterou lze vykreslit místa, kam je za ideálních podmínek možné dohlédnout. Počítačový model v sobě ale nezahrnuje hloubku pohledu, tedy schopnost lidského vnímání. Pro zohlednění vnímání lidského oka IPR používá generování digitálních vedut s odstupňováním jednotlivých hloubek pohledů:

- do 1,5 (max. 2) km – objekty vytváří přímo kompozici města, souvislosti a detaily,
- do 3,5 km – objekty spoluvytváří kompozici na pozadí, jsou na vedutě čitelné,
- do 8 km (5–8 km) – součást siluety pozadí, klíčové pro pražské panorama (náhled na okraj města),
- do 12 km (8–12 km) – jen horizont, silueta městské masy (nezřetelné dominanty).

Pro ještě významnější objektivizaci posuzování IPR dále vyvinul metodu automatického generování ortogonálních

digitálních vedut, které jsou založeny na datech výšek zástavby, rastru 100 x 100 m a 3D modelu terénu (→ Obr. 3.4.3.3). Lze je skládat za sebe do libovolné hloubky pohledu. Do vedut je možné vkládat další prvky jako např. dominanty, posuzované stavební záměry či veřejná prostranství [1].

3.4.4 ZÁVĚR PODKAPITOLY

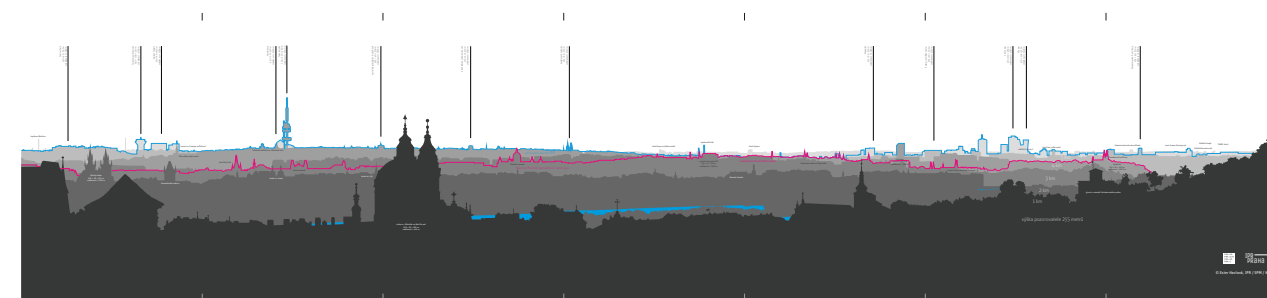
Vizuální působení města je ovlivněno topologií terénu na území hlavního města. Objekty, které se významem vyčleňují ze svého okolí, dominanty, se v Praze koncentrují podél toku Vltavy od jihu po jádro města. Další místa s koncentrací dominant jsou lokality modernistické

a hybridní struktury. Výšková hladina dominant historicky určená katedrálou sv. Víta na Pražském hradě je již několik desítek let překračována bez výraznějšího vlivu na významné pohledy na město. Tyto navazují na historii nahlížení na město přes ručně vyráběné veduty. V Praze existují klíčové veduty, které IPR považuje za nutné chránit, a další významné pohledy na město, na kterých je možné sledovat působení zástavby či plánovaných záměrů na vizuální charakter území. IPR vyvíjí nové metody posuzování záměrů s využitím dat 3D modelu a skládání řezů výškového rastru 100 x 100 m.

• • •

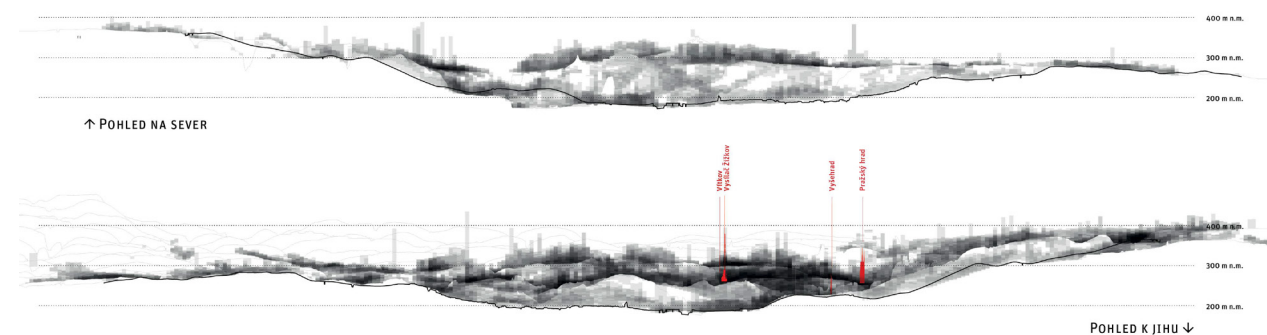
3.4.3.2 Digitální veduta Prahy z rampy Pražského hradu generovaná z 3D modelu

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Územní plán hlavního města Prahy: Metropolitní plán: závazná část: textová část metropolitního plánu. Praha : IPR Praha, 2018, Příloha 6.

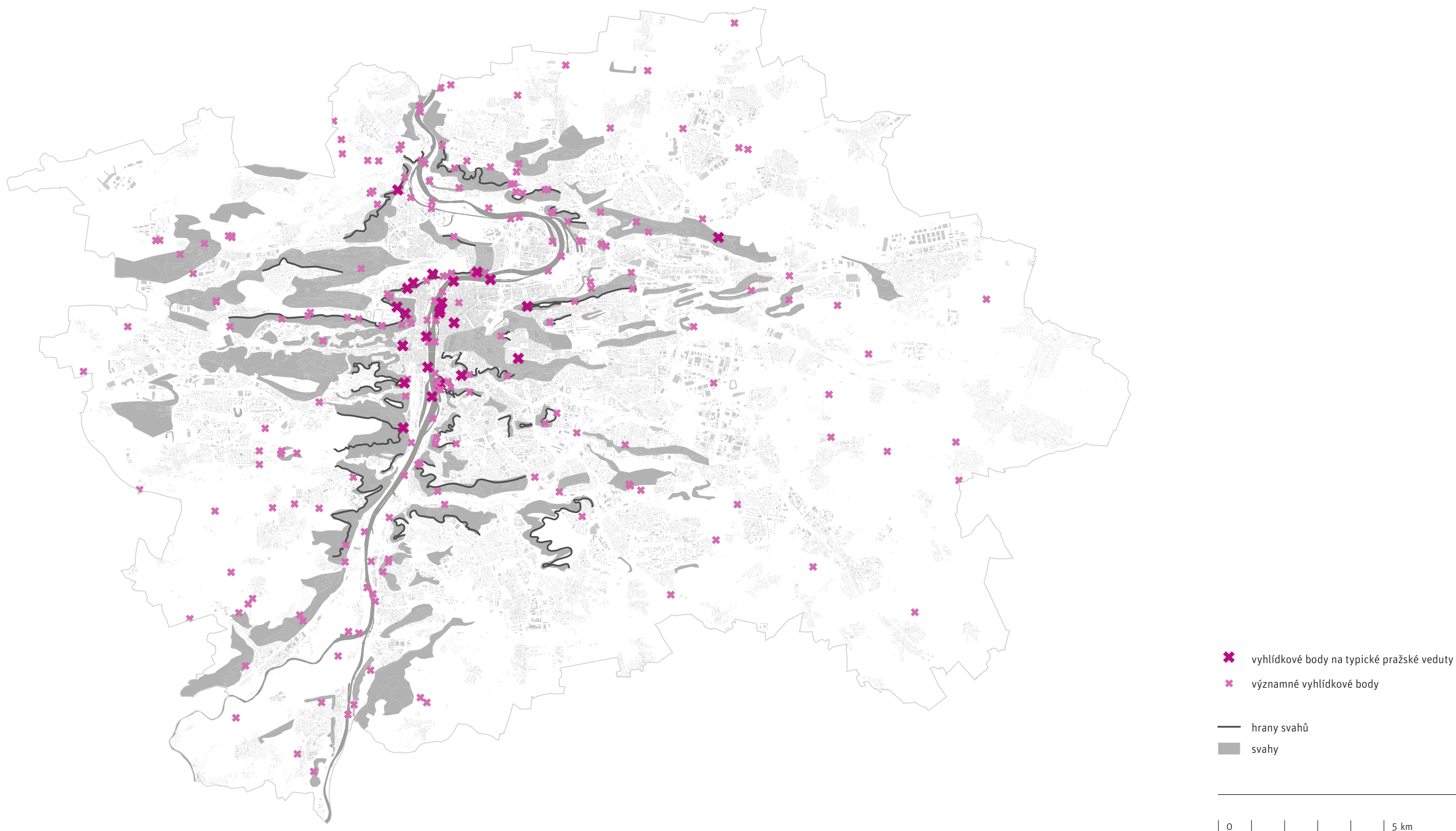
3.4.3.3 Digitální veduta Severního diametru s desetinásobným převýšením z dat výšek zástavby v rastru 100 x 100 m

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Územní plán hlavního města Prahy: Metropolitní plán: Koncept odůvodnění. Praha : IPR Praha, 2018, s. 472

3.4.3.1 Vyhlídkové body ve vztahu k pohledově významným svahům

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4. VZORCE A VZTAHY

4.1 Prostupnost města

Pro popis prostupnosti území je klíčovým termínem **město krátkých vzdáleností** či **kompaktní město**, **původně matematický koncept vytvořený pro vizi efektivního využívání zdrojů**. Za město krátkých vzdáleností lze považovat takové urbánní prostředí, kde je relativně vysoká hustota zastavění a míra rozmanitosti využití, veřejná prostranství jsou koncipována pro všechny druhy pohybu s důrazem na pěší a hromadnou dopravu a kde existuje možnost zařídit většinu denních cest pěšky či na kole. V urbanismu se tento koncept začal rozšiřovat v návaznosti na kritiku modernistického plánování, kterou jako jedna z prvních vyvolala novinářka Jane Jacobs v knize *Smrt a život amerických velkoměst* [67], poprvé vydané v USA v roce 1961. Zde vyzdvihuje rozmanitost města a komunit a předkládá jejich čtyři základní nutné předpoklady: mix funkčního využití, urbánní bloky v menším, pěším měřítku, prolínání budov různého stavu a stáří a dostatečná koncentrace lidí. Důraz na lidské měřítko se od té doby objevil v množství klíčových analýz a projektů, z nejznámějších v českém prostředí lze jmenovat Jana Gehla [3] či Williama H. Whytea [68].

Jednoduchost pěšího pohybu v území, tedy jeho prostupnost³⁵, zajišťuje systém veřejných prostranství – uliční prostranství, propojení a napojení skrz bloky, pěší a další bezmotorové cesty. Prostupnost města se odehrává ve více měřítkách. Na celoměstské úrovni je to taková kontinuita a provázanost uliční sítě, která umožňuje dostatečné množství volby pohybu a nevytváří izolovaná území. Na lokální úrovni je relevantní prostupnost liniových prvků území, které mohou být bariérou jako např. vodní toky či rychlostní komunikace, přítomnost uzavřených areálů logistických, obchodních, ale i rezidenčních. Prostupnost města dále ovlivňují morfologické a provozní charakteristiky veřejných prostranství – bezbariérovost, četnost přechodů, mimoúrovňovost veřejných prostranství či přítomnost a šířky chodníků. Tato podkapitola se věnuje překážkám prostupnosti území (4.1.1), mimoúrovňovosti veřejných prostranství (4.1.2) a prostupnosti podél drobných vodních toků (4.1.3).

4.1.1 PŘEKÁŽKY PROSTUPNOSTI ÚZEMÍ

Téma překážky prostupnosti území se zaměřuje na místa na území města, která jsou překážkou pěšího pohybu v území. Překážky mají různý charakter. Liniovými překážkami jsou ploty, zdi, ohrady, protihlukové stěny, anebo liniové koridory pro železniční nebo silniční dopravu, a nebo také vodní toky. Mezi plošné překážky patří různé uzavřené areály a komplexy. Jedním z typů, které téma popisuje podrobněji, jsou uzavřené rezidenční areály, tedy gated communities. Dalšími jsou areály produkce a vybavenosti.

Překážky, resp. bariéry pěší prostupnosti území³⁶ mohou být **liniové** či **plošné**. Liniové překážky prostupnosti jsou stavby, které vytvářejí dlouhé a těžce nebo vůbec překročitelné linie v území. Těmi jsou komunikace upřednostňující automobilovou dopravu, kde jsou minimalizovány či úplně chybí chodníky a přechody pro chodce. Dalšími liniovými bariérami prostupnosti jsou protihlukové zdi a valy, technická zařízení, koridory železniční a v některých případech i tramvajové dopravy, ale i ploty a ohrady či vodní toky. Prostupnost podél drobných vodních toků (DVT) v detailu řeší téma 4.1.3 a prostupnost krajiny komentuje téma 100.2.1.5. **Plošné překážky prostupnosti** jsou rozsáhlá uzavřená území vymezená oplocením či hranou objektů a úplným či částečným omezením a kontrolou přístupu. Do těch patří např. logistické areály, výrobní plochy a komplexy stejně jako obchodní, rekreační a rezidenční areály.

Uzavřené areály a komplexy jsou **plošnými překážkami prostupnosti území**, které mají dopad v několika oblastech udržitelného rozvoje města. Vytvářejí území s jednostranným využitím a koncentrací dějů pouze v určitých částech dne či týdne, čímž nepodporují principy kompaktního a diverzního města. Jedním rozšířeným příkladem tohoto fenoménu jsou **uzavřené rezidenční areály**.³⁷ Jsou to soubory dvou a více bytových či rodinných domů většího měřítka, které jsou uzavřené nerezidentům (→ Obr. 4.1.1.1). Jsou typicky součástí jednoho projektu a obsahují vnitřní privatizovaná prostranství sloužící výhradně bydlícím. Skrz tyto areály nevedou veřejně přístupná prostranství (VPP), vstup a pohyb je kontrolován a monitorován. Na reálním trhu je propagována jejich exkluzivita a bezpečnost. Současná literatura ale vytváření takto separovaných území kritizuje, protože s sebou přináší nejen problémy neprostupnosti a jednostranného využití území, ale i sociální segregaci a separaci společnosti [69]. Lidským činností na území hlavního města se věnuje

podkapitola 300.4.1 a konkrétně rozmanitost využití území IPR analyzuje v 300.4.1.5.

Uzavřené rezidenční areály v Praze vznikají od druhé poloviny 90. let 20. století. Jedním z prvních šířeji diskutovaných projektů v kontextu tohoto tématu je rezidence Central Park Praha v Praze 3 navržená kancelář A69 architekti a postavená v roce 2009. Díky své velikosti je jedním z největších pražských uzavřených rezidenčních areálů. Hlavní rozvoj těchto projektů nastal v Praze po roce 2006, během obecného stavebního rozmachu. V roce 2014 se v Pražské metropolitní oblasti nalézalo 59 příkladů těchto rezidenčních areálů [70 stránky 61–62]. Jejich vznik v Praze není podmíněn silnou společenskou poptávkou, kdy by sociálně silné části obyvatelstva vyžadovaly separaci za účelem bezpečí a zvýšení vlastní sociální image, ale spíše snahou reálních developerů nabídnout inovativní a nová řešení a tím zaujmout potenciální klienty, včetně těch zahraničních, kteří mají zájem investovat do nemovitostí v ČR [1]. Mezi areály s nejvyšší mírou separace (tedy oplocené i střezené areály) patří vedle Central Parku např. Dvůr nad Rokytkou (dokončeno 2012), Rezidence Vokovice (2009), Na Krutci (2008), River Diamond (2007) či Rezidence Zvonařka (2002) (→ Obr. 4.1.1.2). Na území Prahy se další, nejen

rezidenční, uzavřené areály vyskytují zejména v lokalitách struktury areálů produkce a vybavenosti.

Pěší prostupnost vystavěného prostředí doplňuje prostupnost otevřené krajiny a krajiny ve městě, kde ji popisuje téma 100.2.1.5. Poukazuje na prvky krajiny s nízkou či nulovou prostupností, jako jsou městské džungle či pole. Liniové stavby dopravní infrastruktury často doplněné o protihlukové stěny jsou také prvkem přispívajícím k fragmentaci krajiny (→ Obr. 100.2.1.5.1). Územní systém ekologické stability (ÚSES) vymezující prostupnost krajiny pro volně žijící organismy je komentován v knize 500.

V rámci sledování současného stavu využití území IPR shromažďuje i data charakterizující prostupnost území celého města. První relevantní datovou sadou jsou druhy ohraničení městského prostoru – plotem, fasádou objektu či ohradou, které mnohdy také vyznačují rozhraní mezi veřejně přístupným a nepřístupným prostorem. Dále IPR disponuje databází liniových prvků podporujících či limitujících pohyb v území, jako jsou technické překážky, protihlukové zdi a valy, ale také průchody, pasáže a průjezdy. Dostupné informace doplňuje sada bodů prostupnosti, kde IPR mapuje zábrany pohybu a vstupy do areálů. Tyto datové sady jsou dostupné na Portálu ÚAP ↗.

4.1.1.1 Uzavřený rezidenční areál (gated community) Palmovka Dock

Zdeňka Havlová 2019

35 — V mezinárodní literatuře se používají termíny permeability a connectivity.

36 — ve smyslu jednoduchosti pěšího pohybu v území

37 — V angličtině se používají pojmy gated communities či walled cities.

4.1.1.2 Plošné a liniové překážky prostupnosti území

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020, Tomáš Brabec 2014

uzavřené rezidenční areály (míra separace)

- (1) střežený areál
- (2) oplocený areál
- (3) střežený a oplocený areál

liniové překážky prostupnosti

- protihluková zeď
- technická překážka pohybu
- ostatní překážka pohybu
- ploty, ohrady

typy struktur lokalit s uzavřenými areály

- struktura areálů produkce
- struktura areálů vybavenosti

| 0 | | | | 5 km

4.1.2 MIMOÚROVŇOVOST VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

Téma je v ÚAP nové. Přestože se vyskytují ve velké části měst, nejsou mimoúrovňová veřejně přístupná prostranství v globálním kontextu vnímána jako veřejný prostor, ale spíše jako dopravní či technické stavby a vybavení, nutné pro pohyb. V ÚAP 2020 IPR analyzuje mimoúrovňovost jako překážku prostupnosti města, která snižuje kvalitu veřejného prostoru. Analýza mimoúrovňových veřejných prostranství, kam byly zahrnuty podchody, nadchody, koridory, průchody, loubí, trasy pěší sítě, zkoumá jejich umístění na celém území města. Porovnává je s hodnotami indexu mezilehlosti uliční sítě.

Mimoúrovňová veřejně přístupná prostranství (MVPP) jsou místa, kde se aktivity lidí odehrávají mimoúrovňově – v podchodech, nadchodech, koridorech, na lávkách, terasách či střešních zahradách. V globálním měřítku se začaly nejvíce rozšiřovat v severoamerických městech v 60. a 70. letech 20. století v rámci redevelopmentu vyliďněných městských centrálních obchodních distriktů s cílem větší konkurenceschopnosti vůči obchodním centrům v suburbiiích. MVPP jsou v literatuře kritizovány pro štěpení tradičního uličního prostoru a tvorbu nepřehledných míst se špatnou orientací. Také za to, že některé typy MVPP přinášejí segregovaný, vylučující a privatizovaný městský prostor (více o privatizovaném veřejném prostoru v tématu 4.2.3). Přestože se vyskytují ve velké části měst, nejsou MVPP vnímána jako veřejný prostor, ale spíše jako dopravní či technické stavby a vybavení, nutné pro pohyb. V ÚAP 2020 IPR analyzuje mimoúrovňovost jako překážku prostupnosti města, která snižuje kvalitu veřejného prostoru.

Analýza mimoúrovňovosti veřejného prostoru je limitována neúplností dostupných dat; v ÚAP je zpracována poprvé. Neexistuje ucelená databáze MVPP a podklad pro analýzu vzniká prolnutím dat současného stavu využití území a tras pěší sítě. Na základě ručního zpracování, případ od případu, IPR vytvořil databázi mimoúrovňovosti veřejných prostranství. Cílem analýzy je zjistit, kde se MVPP v Praze vyskytují a kde se koncentrují; jaké jsou jejich determinanty a morfologické typy a jaký vztah mají tato místa k prostupnosti města. V rámci analýzy centrality ulic (4.2.1) IPR identifikoval uliční úseky s nejnižšími hodnotami indexu mezilehlosti uliční sítě, u kterých lze říci, že nejsou dobře napojené na zbytek uliční sítě, v přilehlém území je tedy nízká prostupnost. Proložení výskytu případů MVPP s málo centrálními úseky uliční sítě napovídá, že tyto dva fenomény města spolu souvisejí (→ Obr. 4.1.2.1).

Na území hl. m. Prahy se můžeme na MVPP dívat ze dvou perspektiv – jako na alternativy úrovnového pohybu, nebo

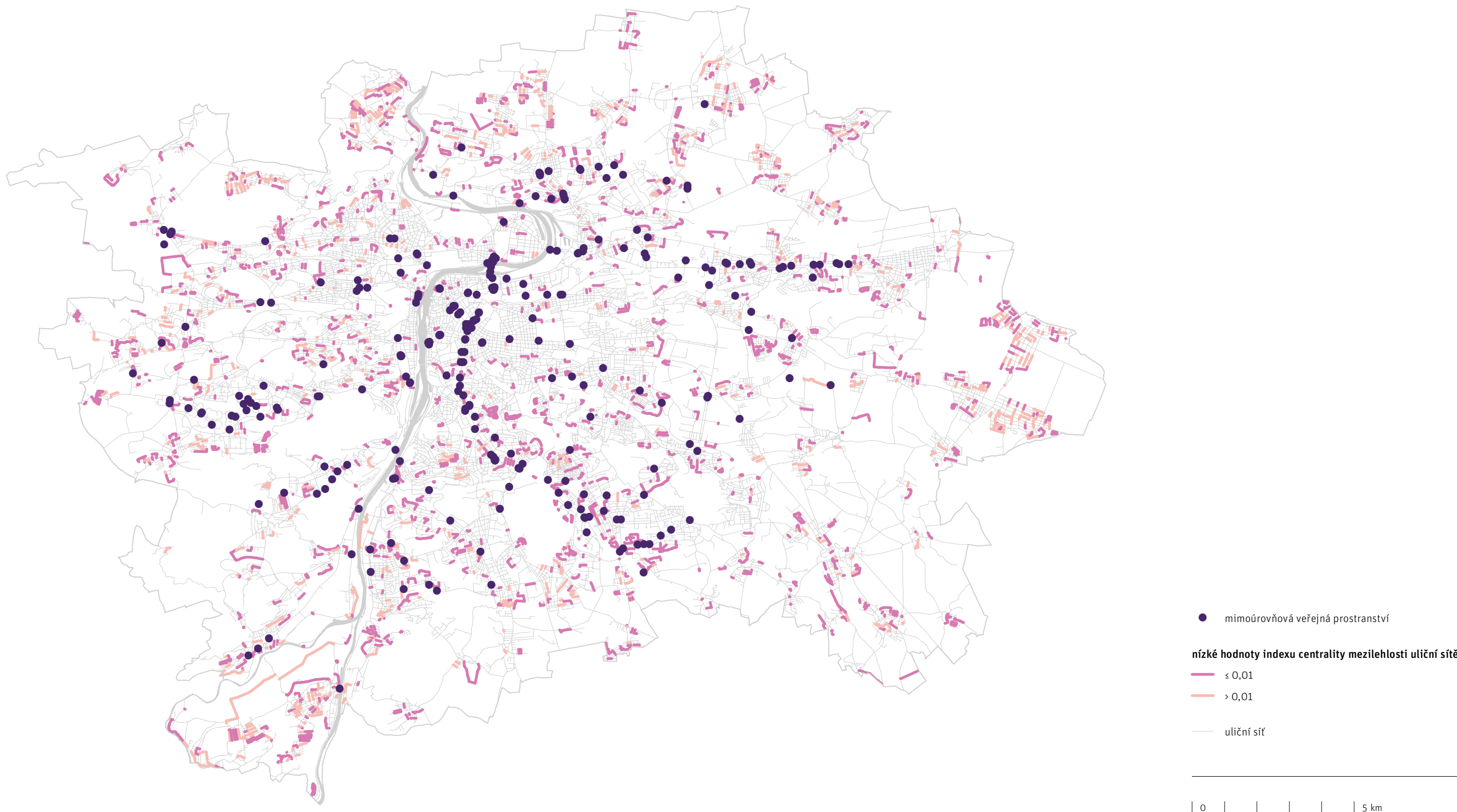
jako nutnosti, která je nevyhnutelná. To, do které z kategorií jednotlivé případy MVPP spadají, je otázkou diskuzí, do které vstupují otázky bezpečnosti chodců, ale také např. výše investic do veřejných staveb. Vysoký počet MVPP jako lávek či podchodů uličních prostranství se silniční dopravou a dopravních komunikací, a to nejen blíže k hranici města, ale i v jeho centru, ukazuje na převládající prioritizaci motorové dopravy. MVPP nad terénem jsou v Praze časté v rámci lokalit modernistické struktury jako relikt plánování města, kde ulice ztrácejí pobytový význam.

S tématem mimoúrovňovosti veřejných prostranství souvisí i jejich **bezbariérovost**. Zvyšování bezbariérovosti veřejných prostranství města v ÚAP sledujeme pomocí **počtu MVPP** (i.03.2.02). Vysoký počet MVPP může pro město znamenat upřednostňování automobilové dopravy ve veřejném prostranství a odsouvání pěších na jiné výškové úrovni, znemožnění bezbariérového pohybu v některých veřejných prostranstvích a nevyvážený vztah mezi automobilovou a pěší dopravou v řešeních záměrů ve veřejném prostranství. Zvyšování fyzické prostupnosti města a snižování množství bariér pohybu sleduje indikátor **podílu bezbariérových přechodů** a míst k přecházení (i.03.2.03). Více než 80% podíl bezbariérových přechodů a míst k přecházení je vysoká hodnota a dá se očekávat, že se bude zvyšovat, vzhledem k nastavené spolupráci mezi MHMP a DP. Posledním ukazatelem bezbariérovosti VP je **podíl sledovaných objektů v rámci mapy bezbariérové přístupnosti³⁸ klasifikovaných jako přístupné** vůči všem sledovaným objektům (i.09.3.03). Jde o kategorie objektů: Kultura, Úřady, Služby, Sociální služby, Zdravotnictví, Sport, Restaurační zařízení, Vzdělávání.

38 — dostupné na www.mapapristupnosti.cz

4.1.2.1 Výskyt a koncentrace mimoúrovňových veřejných prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.1.3 PROSTUPNOST PODÉL DROBNÝCH VODNÍCH TOKŮ

Téma analyzuje prostupnost podél drobných vodních toků (DVT). Vodní toky na území hl. m. Prahy jsou aktuálním tématem, které řeší jak nové koncepční dokumenty, tak probíhající projekty. Revitalizace DVT získává větší pozornost. Téma popisuje analýzu prostupnosti podél DVT, kde na základě dat pěších tras na území města zkoumá, které úseky potoků mají ve své blízkosti možnosti pohybu pěších. Součástí je dále popis typologie morfologických typů koryt.

Jedním z klíčových potenciálů zajištění kvalitních veřejných prostranství na území města jsou vodní toky a na ně navazující prostory. O hydrologii hlavního města blíže pojednává v ÚAP 2020 téma 100.3.1.2. Ve spojitosti s posunem jejich role ve městech od průmyslové, dopravní, technické a bezpečnostní spíše k rekreační a klimaticko-adaptační jsou vodní toky tématem, které v poslední době získává větší pozornost. V roce 2014 IPR zpracoval **Koncepci pražských břehů**, koncepční a iniciační dokument pro kvalitní rozvoj řeky jako celoměstsky významného veřejného prostoru [71]. V publikaci IPR formuluje východiska a cíle řeky z hlediska říční krajiny, přístupnosti a prostupnosti břehů, rekreace, vodní dopravy, parků, správy a organizace, a to v měřítku celoměstském i detailnějším jednotlivých úseků. Od roku 2005 na území Prahy také probíhá projekt **Potoky pro život**, který financuje revitalizace jednotlivých drobných vodních toků (DVT) či jejich úseků. Součástí revitalizací je i zajištění prostupnosti podél DVT budováním pěších a cyklistických tras a změnou tvaru koryta. Více o revitalizaci vodních toků v 700.2.2.5.

Aktuálně platná legislativa zmiňuje zřizování veřejných prostranství podél vodních toků a vyměňuje zajištění průchodu podél Vltavy a Berounky za účelem rekreace (§ 11 nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy – pražské stavební předpisy, PSP). Prostupnost podél DVT je v PSP vnímána jako zajištění pěšího propojení území v nižším, lokálním měřítku. Břehy DVT mají tedy potenciál stát se kvalitním městským veřejným prostorem, kde se mohou odehrávat krátkodobé i dlouhodobé aktivity obyvatel, pobyt i pohyb. Navázání břežních prostorů podél vodních toků na síť veřejných prostranství a jejich vzájemná provázanost zvyšují prostupnost DVT [71]. IPR rozlišuje **přístupnost DVT**, tedy četnost vstupů do prostoru toku, která je tím vyšší, čím lepší je prostupnost území, kterým DVT prochází. Odvíjí se také od blízkosti zástavby a soukromě vlastněných pozemků k toku. Druhým důležitým aspektem prostupnosti DVT je **příčné propojení břehů** pomocí mostů a lávek. Jako třetí IPR sleduje kontinuální **prostupnost podél** DVT, kterou zajišťují pěší cesty a cyklostezky svou trasou sledující vodní tok.

V rámci ÚAP 2020 zpracoval IPR analýzu prostupnosti podél DVT. Ta zkoumá, které pěší trasy se nacházejí v blízkosti pražských potoků v městské i otevřené krajině – z analýzy je tedy vyloučena Vltava a Berounka. Pro posouzení prostupnosti jsou použita data linií a ploch DVT, bez zatrubněných úseků nad 100 m, hasičských nádrží, dunek, tůní a slepých ramen Vltavy. Analýza vyhledává, které pěší trasy se nacházejí ve vzdálenosti 10, 20 a 50 m od obou stran toku (→ Obr. 4.1.3.1). U nádrží se bere vzdálenost od jejich břehu. V rámci celého území města je **464,70 km DVT**. Ve vzdálenosti 10 m je celkem 153,80 km pěších tras, do 20 m to je 243,10 km a ve vzdálenosti do 50 od toku 442,80 km. Prostupnost podél DVT městské i otevřené krajiny sleduje indikátor rozboru udržitelného rozvoje (i.01.3.03). Limitací zpracované analýzy je, že nemá dostatečnou podrobnost ve spojitosti s odlišnou vizuální konektivitou jednotlivých typů koryt DVT.

Jednotlivé DVT na území hl. m. Prahy mají odlišný morfologický charakter koryta. Dle směru toku je lze třídit DVT na přírodě blízký a technický směr. **Přírodě blízký** směr je u toku přirozeně meandrujícího, případně revitalizovaného do tvaru podobného přírodnímu. **Technický směr** je u regulovaného (narovnaného) toku. Obě kategorie je možné dále dělit dle přístupnosti břehu. Přístupné přírodě blízké DVT mají **přírodní mělké koryto** s nezpevněným břehem či **stabilizované mělké koryto** se zpevněným břehem. V Praze se vyskytují i přírodě blízké DVT s nepřístupným břehem, a to **hluboce zaříznuté toky**, např. Mariánsko-lázeňský potok. U DVT s technickým směrem toku a přístupným břehem IPR rozlišuje **meliorační rýhu**, která má nezpevněný břeh, a **přístupné technické koryto** se zpevněným břehem a možností kontaktu s vodou. DVT s technickým směrem toku, ale nepřístupným břehem lze dále typologicky dělit na viditelné, **technicky upravené koryto**, které je časté v lokalitách vystavěného prostředí, a neviditelné se **zatrubněným tokem**. Aktuálně IPR zpracovává analýzu pražských potoků, jejíž součástí je podrobné vymezení DVT na území města, a to včetně zaniklé potoční krajiny, a dále typologizace z pohledu větší šíře principů.

4.1.4 ZÁVĚR PODKAPITOLY

Podkapitola prostupnosti města se zabývá tím, jak se Praha přibližuje cíli být městem krátkých vzdáleností, tedy takovým, kde se jeho obyvatelé pohybují bez problémů pěšky či pomocí bezmotorové dopravy. IPR v rámci analýz sleduje fenomény, které prostupnost města znesnadňují nebo znemožňují, jako jsou plošné překážky prostupnosti (uzavřené produkční či rezidenční areály) a v menším měřítku mimoúrovňová veřejná prostranství, která často vznikají v důsledku prioritizace automobilové dopravy. Třetím tématem, které podkapitola řeší, je deficit prostupnosti a přístupnosti drobných vodních toků v Praze.

-
-
-

4.1.3.1 Prostupnost podél drobných vodních toků

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.2 Hierarchie veřejných prostranství

Veřejná prostranství tvoří základní fyzický prostor pro děje odehrávající se ve městě. Historickým vývojem, způsobem zavedeného užívání obyvateli města, uspořádáním prostoru pro jednotlivé módy pohybu, polohou v rámci sítě veřejných prostranství celého města, ale i působením soukromých a komerčních vlivů stejně jako plánování dopravní infrastruktury upřednostňující motorovou dopravu vznikají rozdíly mezi jednotlivými veřejnými prostranstvími. Celoměstsky nejvýznamnější prostranství tvoří kostru města pro významné děje v nejbvětší intenzitě. Jako takové si zaslouží větší pozornost pro údržbu a případnou revitalizaci, aby byla podpořena jejich role v rámci města. Cílem podkapitoly 4.2 je zobrazit a popsat, pomocí analýz v několika měřítkových úrovních, hierarchii veřejných prostranství na území hlavního města – těch významných i těch, která mohou být ohrožena či mají nevyužitý potenciál.

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

V rámci podkapitoly o hierarchii veřejných prostranství je nejdříve kvantitativně analyzována celá síť veřejných prostranství a IPR poukazuje na místa centrální a kvalitně propojená stejně jako místa, kde z analýzy vyvstává deficit (téma 4.2.1). Následuje typologie veřejných prostranství dle významu, která navazuje na již etablovaný přístup IPR dělení na základě prolnutí sledovaných kvalit, jako je obraz města, hmota, prostor a děje (4.2.2). Poslední téma podkapitoly ukazuje na fenomén, který se v posledních několika desetiletích stává významným tématem diskuzí na globální poli a začíná se objevovat i v Praze. Jde o soukromé vlastnictví veřejných prostranství, které s sebou nese významná pozitiva, ale i negativa pro kvalitu veřejného prostoru ve městě (4.2.3).

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

4.2.1 PROPOJENÍ A CENTRALITA

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

Téma hledá centrální místa v rámci uliční sítě města, pomocí kterých identifikuje potenciál pro umístění obchodů a služeb potřebných pro každodenní život, a místa s nejrychlejším a nejčitelnějším pohybem v území. Analýza využívá tří ukazatelů centrality. První je centralita mezilehlosti, která potenciál veřejného prostranství určuje podle počtu cest, které vedou přes body v síti. Druhý ukazatel je centralita blízkosti. Tento index ukazuje, jak blízko je prvek k jiným prvkům. Poslední index, centralita přímosti, vychází z toho, že efektivita pohybu mezi dvěma body je vyšší, pokud se jejich nejkratší propojení neodchyluje od virtuální přímky je propojující. Výsledky této analýzy ukazují konkrétní místa s velkým potenciálem a intenzitou centrality v rámci města.

Centralita je klíčovým charakterem všech složitých systémů, včetně těch prostorových. V oblastech jako regionální plánování či geografie je způsobem zachycení blízkosti zkoumaných prvků. Centrální místo v rámci městské struktury je jednoduše dosažitelné z blízkých, ale i vzdálených území. Dostupná centrální místa se mohou stát populárními, lákat více zákazníků, tedy mít větší potenciál stát se ohniskem aktivity a sociálních a společenských aktivit ve městě. V urbanismu je téma centrality řešeno v rámci **Space Syntax** metodologie, která rozšiřuje vnímání centrality u urbánních systémů. Rozhodující příspěňí k rozvoji kvantitativní analýzy urbánního prostředí přinesla laboratoř Unit for Architectural studies v Londýně, vedená od 70. let 20. století B. Hillierem, která byla založena za účelem porozumět vlivu architektonického navrhování na aktuální sociální problémy rezidenčních projektů ve Velké Británii³⁹. Fundamentální publikace jsou od autorů B. Hilliera a J. Hansona [72] [73], kteří položili základy měřitelného analyzování i toho, jak lidé vnímají a používají systém veřejných prostranství ve městech. Space Syntax analýza města může také přispět k identifikaci potenciálu urbánního prostředí pro ovlivnění sociálního chování a ekonomické aktivity obyvatel.

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

Dalším, kdo na základě tzv. graph theory (teorie grafů) cílí na aplikaci metriky centrality sítí na uliční síť je laboratoř **Urban Design Studies Unit** University of Strathclyde v Glasgow, vedená S. Portou a O. Romice. V rámci vlastního výzkumu laboratoř vyvinula metodu **Multiple Centrality Assessment** (MCA, v českém překladu vícenásobné hodnocení centrality) a vytvořila **Momepy**, otevřeně volně dostupný toolkit⁴⁰, který umožňuje několik desítek kvantitativních analýz urbánní formy, včetně MCA. MCA analýza je založena na předpokladu, že centralita je jedním z nejužitečnějších determinantů při urbanistické analýze města pro potřeby jeho plánování [74]. Analýza MCA v ÚAP 2020 používá jako podklad datovou vrstvu uliční sítě, topologicky upravenou pro potřeby dané analýzy. Pro ÚAP 2020 dále vytvořil autor toolkitu M. Fleischmann analýzu flexibility prostorového uspořádání města (podkapitola 4.3).

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

Analýza MCA je založena na třech **indexech centrality**, které měří potenciál uličních úseků pro to být důležitými. Prvním ukazatelem je betweenness centrality (C^B, v českém překladu **centralita mezilehlosti**). Ta je založena na předpokladu, že bod je více centrální, čím větší počet propojení všech dvojic

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

^[1] 39 — Laboratoř funguje do současnosti. Spoluprací se společností Space Syntax Limited představuje úspěšné propojení akademického výzkumu a jeho praktických komerčních aplikací. Více viz www.spacesyntax.org a spacesyntax.com.
^[2] 40 — Více informací a stažení toolkitu je možné na www.github.com/martinfleis/momepy.

bodů v síti jím prochází. Index odpovídá na otázku, zda člověk musí projít danou ulicí, aby se dostal do ostatních míst ve městě. Na takových místech je žádoucí umístit obchody a služby a vytvořit veřejná prostranství zabezpečující nejen dostatečně kvalitní pohyb, ale hlavně pobyt. Z analýzy centrality mezilehlosti uliční sítě hl. m. Prahy (→ Obr. 4.2.1.1) vyplývá, že největší potenciál pro koncentraci dějů má dle očekávání např. propojení ulic U Brusnice, Zámecké schody, Mostecká, Karlova, Melantrichova, Václavské náměstí a Jindřišská. Další potenciálně významnou linií ve městě je série na pravém břehu Vltavy jižně od jádra města (Modřanská, Podolské nábřeží, Rašínovo nábřeží) napojená na levý břeh přes Palackého most na Hořejší nábřeží. Za zmínku dále stojí ulice Sokolovská v úseku od Zlatnické po Za Invalidovnou. Analýza identifikovala výrazně více uličních úseků s nejvyšším potenciálem na pravém břehu Vltavy, včetně těch vzdálenějších od jádra města (např. krátký úsek Nuselské ulice jižně od nám. Bratří Synků, Záběhlická, Pod Chodovem, K Horkám či Průmyslová).

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

Druhým ukazatelem je closeness centrality (C^C, v českém překladu **centralita blízkosti**). Index měří, jak blízko je prvek ke všem ostatním prvkům, a to podél nejkratších cest v rámci uliční sítě. Je to inverzní hodnota pro průměrnou vzdálenost z jednoho bodu do všech ostatních bodů na síti. Pro každý úsek odpovídá tato část analýzy na otázku, do kolika míst je možné se dostat z daného úseku za jednotku minut chůze (5, 10 nebo 15 min.). Pro ÚAP 2020 je analyzována dostupnost při 15 min. chůze. Předpokladem je, že místa navštěvovaná každý den (zastávky hromadné dopravy, obchody s potravinami, restaurace, lékárny) by měla být dobře dostupná z jakékoliv ulice. V ÚAP 2020 se pro analýzu dostupnosti veřejné dopravy také používá časový úsek 15 min. (600.3.2.4). Za více specifickými aktivitami je možné cestovat déle. Výsledek analýzy ukazuje na ulice, které mají potenciál tvořit centrální část města (→ Obr. 4.2.1.2). Oproti zavedenému vnímání většiny lokalit blokové struktury jako nejvíc centrálně situovaných analýza některé z nich identifikovala až v druhé rovině centrality (Dejvice, Holešovice), a to zejména na levém břehu řeky. Naopak některé lokality na pravém břehu řeky dále od jádra města analýza ukazuje jako centrální (Strašnice, sídliště Strašnice, Třebešín, Červený Dvůr, Vackov, Balkán). Výsledky analýzy je třeba interpretovat s vědomím, že je zkreslena ukončením uliční sítě linií administrativní hranice města, což samozřejmě neodpovídá realitě.

Mapa městaPraha, která ukazuje síť veřejných prostranství

Třetím a posledním ukazatelem je **straightness centrality** (C^S, v českém překladu **centralita přímosti**). Tato metrika je založena na předpokladu, že efektivita pohybu mezi dvěma body je tím vyšší, čím méně se jejich nejkratší propojení odchyluje od virtuální přímky body propojující. Cílem je zodpovědět, zda je daná ulice přímou cestou do jiných

ulic. Předpokladem je, že čím vyšší je přímost trasy, tím rychleji je možné se dostat z jednoho bodu do druhého a tím jednoznačnější a čitelnější je město. Analýza ukazuje východo-západní pás nejvyšší přímosti (→ Obr. 4.2.1.3), který se na východní hranici území rozšiřuje. Severní část území spolu s jižním a zejména jihozápadním vykazují nejnižší přímost, což naznačuje horší čitelnost území a jednoduchost navigace. Všechny tři způsoby analýzy centrality společně popisují charakter a potenciál sítě veřejných prostranství na území města.

4.2.1.1 Centralita mezilehlosti ulic (betweenness centrality)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

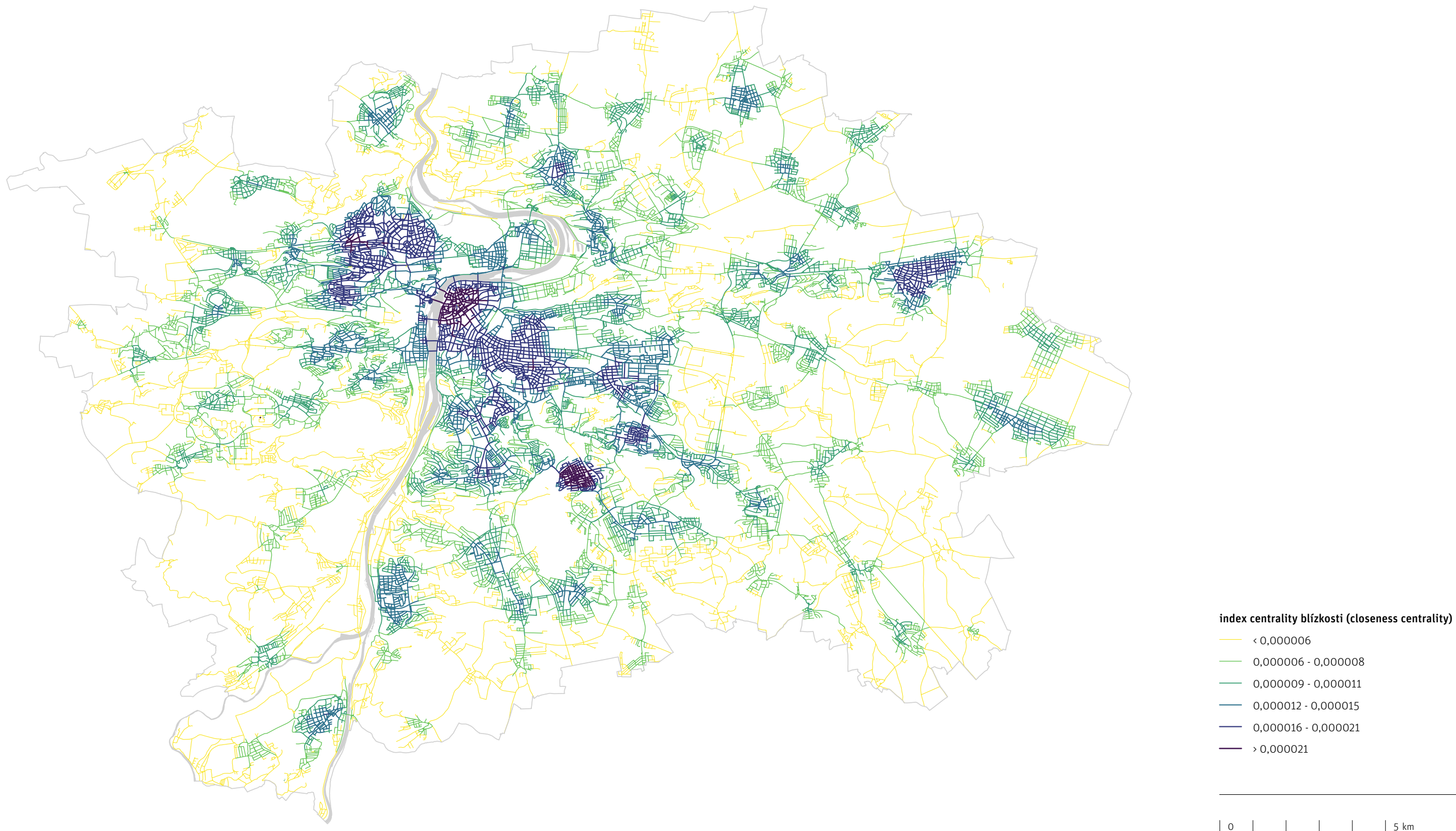
index centrality mezilehlosti (betweenness centrality)

- < 0,003109
- 0,003109 – 0,010194
- 0,010195 – 0,020076
- 0,020077 – 0,032956
- 0,032957 – 0,052312
- > 0,052312

| 0 | | | | 5 km

4.2.1.2 Centralita blízkosti ulic (closeness centrality)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.2.1.3 Centralita přímosti ulic (straightness centrality)

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.2.2 VÝZNAMNÁ VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ

Téma dělí uliční prostranství (UP) dle významu na metropolitní, čtvrtěová, lokální a místní. Aby bylo možné uliční prostranství zařadit podle významu, musí být vyhodnocena podle kritérií sledované kvality. Ta se týkají prostoru, hmoty i odehrávajících se dějů. V tématu je dále zmíněno, jaká je závislost mezi hierarchiemi UP, jejich finanční náročností a standardem provedení. Na základě analýzy předkládáme hierarchii plošných a liniových UP na celém území města.

Uliční prostranství (UP) můžeme na základě jejich společných vlastností třídit. Podle **morfologie** UP je v základu dělíme na liniová a plošná (3.3.2). Podle **významu** UP v rámci města jako celku rozlišuje Metropolitní plán Prahy **metropolitní, čtvrtěovou, lokální a místní** úroveň UP (→ Obr. 4.2.2.1) [1]. Mluví o takzvané **hierarchii UP**. Celoměstsky nejvýznamnější UP definují základní prostorovou síť, v jejímž rámci se odehrávají děje v nejvyšší intenzitě a na nejvyšším stupni důležitosti. Tato primární síť UP v podstatě určuje celkový obraz města, který je dále zahuštěn UP nižšího významu. Podle **charakteru** UP je dělíme na kamenná, smíšená, zelená a přírodní. Pojmenování jednotlivých typů je zjednodušené, názvy zahrnují množství vlastností, které v souhrnu definují vnímaný charakter prostoru [75]. Charakterem UP se IPR v rámci ÚAP dále nezabývá, protože jde o příliš detailní vhléd do území, nicméně je důležité jej zmínit, protože v kombinaci s hierarchií UP slouží k jejich přesnějšímu popisu.

Do jednotlivých **významových úrovní** jsou UP z celoměstského pohledu rozdělena na základě sledovaných vlastností. Čím větší koncentrace sledovaných jevů (součet vlastností), tím vyšší pozice UP ve struktuře. Mezi sledované kvality UP patří:

Prostor

- Je prostranství všeobecně známé?
- Je místem podporujícím čtení města a fungujícím pro orientaci ve městě?
- Je významným historickým místem, osou nebo cestou? Je důležité z hlediska vývoje města?
- Je důležitým propojením částí města?

Hmota

- Je prostranství ohraničené stavební či přírodní masou?
- Je **parter** přilehlé zástavby živý? Vytváří prostranství předprostor budově občanské vybavenosti (duchovní, hospodářské, společenské, kulturní aj.)?

Děj

- Je prostranství živé?
- Je zde vysoká frekvence pohybu pěších či cyklistů?
- Je prostranství uzlem nebo významnou trasou veřejné dopravy?
- Je prostranství významným pobytovým prostorem, častým rekreačním cílem nebo místem setkávání či místem pořádání trhů?
- Má vysoký společenský význam?

Hierarchické zařazení slouží pro efektivní identifikaci, správu a rozvoj UP. Slouží jako podklad při určování míry regulace městem, priorit výše investic, kvalitativního standardu UP, postupu navrhování při procesu tvorby či úprav UP. Hierarchická úroveň předurčuje podmínky výškového uspořádání zástavby v rámci územně plánovací dokumentace [1].

Uliční prostranství **metropolitní úrovně** patří k nejvýznamnějším UP ve městě (→ Obr. 4.2.2.1). Jejich význam přesahuje hranici čtvrti i samotné metropole. Jsou to důležité tepny města – městské třídy, aktivní jádra – centra přitahující obyvatele z celého města, republiky i světa. Často jsou vázané na dopravní význam. Mezi **UP čtvrtěové úrovně** patří důležitá UP v městských čtvrtích, která jsou kostrou městských prostorů. Zahrnují nejenom živé městské třídy s aktivním parterem, ale rovněž další významné ulice, které vytvářejí bohaté a městské prostředí. Do této úrovně patří ulice, které společně s hlavními náměstími propojují jednotlivé čtvrti města do jednoho organismu. Jde o nejdůležitější prostory ve městě. Tato UP bývají vysoce pobytová a intenzivně využívaná. Často to jsou důležité uzly MHD. Ze čtvrtěové úrovně se vyděluje určitá skupina městských prostranství, která svým významem hranici města překračují a stávají se regionálním, až národním symbolem. Mezi **UP lokální úrovně** patří klíčová prostranství jednotlivých lokalit. Určují způsob, jakým se obyvatelé identifikují s lokalitou, ve které žijí. Jsou zpravidla menšího rozměru, převažuje pobytový charakter. Ulice v této úrovni většinou propojují důležitá místa v rámci jedné čtvrti. Vyznačují se nespojitým aktivním parterem. **UP místní úrovně** doplňují hierarchicky vyšší úrovně veřejných prostranství a vytváří celistvou síť. Patří mezi ně společné prostory sousedství, a to v rozsahu několika bloků. Jsou běžnými (každodenně využívanými) obytnými prostranstvími města. Často jde o neformální pobytová místa, místa setkávání.

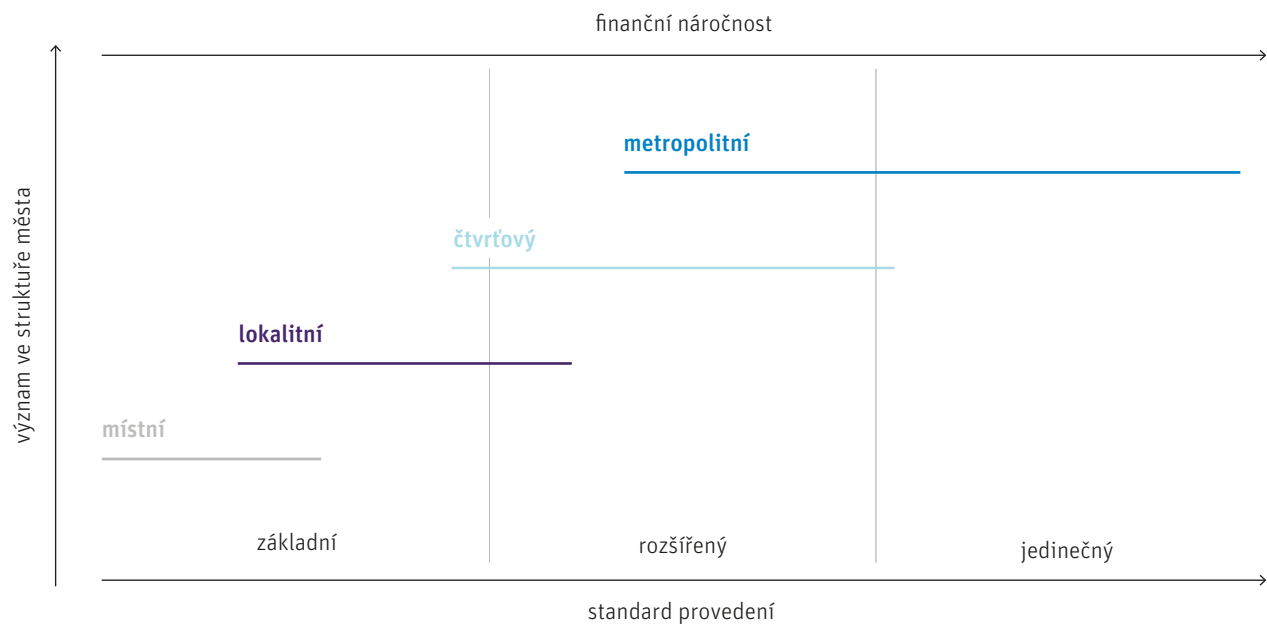
Pro ÚAP 2020 zpracoval IPR analýzu hierarchie veřejně přístupných prostranství (VPP), která navazuje na analýzy VPP v tématu 3.3.1 a vyznačení plošných a liniových uličních prostranství (UP) v 3.3.2. Pro účely této analýzy IPR používá vymezení plošných UP a datový liniový model uliční sítě

(více o datové vrstvě viz 3.3.3). Každému výskytu je v rámci analýzy přiřazena jedna z hierarchických úrovní významu (metropolitní, čtvrtěový, lokální, místní) na základě výše zmíněných kritérií (→ Obr. 4.2.2.2). Je třeba zdůraznit, že vzhledem k druhu použitých podkladových dat analýza neobsahuje pouze plošná UP, ale i další vybraná VPP v blocích jako například parková náměstí, některé předprostory či střediska v rámci modernistických sídlišť. Účelem je zde ukázat celistvý a komplexní pohled na význam veřejných prostranství ve městě. Na základě analýzy dat uliční sítě IPR vyplývá, že z celkových 3 316 km ulic⁴¹ je ve městě 158,71 km čtvrtěových (4,79% délek všech ulic), 335,27 km lokálních (10,11 %) a 46,79 km místních (1,41 %); 2 774,82 km uličních úseků v rámci dostupných dat nemá přiřazený význam. Nejvyšší podíl ulic čtvrtěového významu je dle celkových délek v lokalitách rostlé (27,11 %) a blokové (20,04 %) struktury. Vesnická struktura, struktura zahradního města a areálů vybavenosti mají nejnižší podíly čtvrtěových ulic (0,13 % / 1,15 % / 1,66 %). Vystavěné prostředí města má největší podíl ulic lokálního významu (11,06 %). U plošných UP je největší

41 — Pro potřeby analýz knihy 200 ÚAP 2020 používáme pojem ulice pro množinu veřejných prostranství zahrnujících uliční prostranství i vybraná propojení a napojení skrz bloky a cesty zajišťující propustnost otevřené krajiny.

4.2.2.1 Hierarchie uličních prostranství

IPR Praha 2020

počet místního (187) a lokálního (185) významu, případů čtvrtěového významu je celkem ve městě 30, z čehož téměř všechny jsou náměstí.

4.2.3 SOUKROMÁ VEŘEJNĚ PŘÍSTUPNÁ PROSTRANSTVÍ

Toto téma probírá problematiku soukromých veřejně přístupných prostranství (SVPP, v angličtině privately-owned public space – POPS). Téma situuje problematiku do globálního kontextu tohoto v současnosti široce diskutovaného problému a uvádí, jakým způsobem jsou v jiných zemích prostory SVPP regulovány, sledovány, spravovány a kompenzovány. Uvádíme několik pražských příkladů. Na základě analýzy vlastnictví ukazujeme, jak velká část z veřejně přístupných prostranství v rámci města je vlastněna soukromě a kde je jejich vyšší koncentrace. Prezentujeme také poměry soukromě, kombinovaně a veřejně vlastněných VPP ve vztahu ke typům struktur lokalit.

Privatizace a komodifikace veřejných prostranství je tématem analýz a diskuzí na poli urbanismu a územního plánování v posledních letech, a to se zvýšenou intenzitou od

4.2.2.2 Hierarchie plošných a liniových uličních prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

proklamace „konce veřejné sféry“ Richardem Sennettem [76]. Vysoký výskyt **soukromě vlastněných veřejně přístupných prostranství**⁴² (SVPP) vzniká ve světových metropolích zejména v důsledku systému bonusového koeficientu podlažních ploch (KPP), kdy je soukromým investorům povolena jeho vyšší hodnota, v důsledku tedy i vyšší zisky, pokud v rámci svého pozemku vytvoří veřejné prostranství. Tento systém ovšem ne vždy přesně specifikuje, jak má takové veřejné prostranství vypadat, a proto je častou praxí takový architektonický návrh těchto prostranství, který znemožňuje nebo velmi ztěžuje veřejný přístup [77]. V New Yorku vznikla databáze těchto míst, do které může kdokoliv přispět informací o jejich existenci, způsobu správcovství a udržování nebo jak dodržují, či porušují regulativy vymíněné městem.⁴³ Od doby vzniku této iniciativy se princip přidělování bonusového KPP v New Yorku změnil a předmětná veřejná prostranství musí např. zahrnovat možnost sezení, stromy či vodní prvek. V evropském kontextu vznikla podobná databáze pro SVPP např. v Londýně.

42 — V globálním kontextu je používán anglický termín POPS – privately-owned public space, či pseudo public space, tedy kvazi-veřejný prostor.

43 — dostupná na apops.mas.org.

Je-li veřejně přístupné prostranství (VPP) soukromě vlastněno, přináší to s sebou nevýhody, které negují principy veřejného prostoru jako prostoru přístupného všem bez rozdílu, ale i výhody, které veřejný investor nemusí být schopen zajistit [78]. Privátní majitel má právo na restrikci přístupu některým skupinám osob, zejména těm, které může, oprávněně či nikoliv, považovat za problematické – osoby bez domova, mládež se skateboardy atd. Dále je běžnou praxí monitorování pohybu a činností osob pomocí CCTV⁴⁴ kamer s cílem zvýšit bezpečnost, ovšem za ztrátu svobodného pohybu. Vlastníci těchto veřejných prostranství také implementují systémy restrikcí aktivit, jako je např. zákaz rozdávání letáků, shlukování se do větších skupin či fotografování. V realitě globálního podfinancování nemají veřejné správy města prostředky na to, aby udržovaly a vytvářely veřejná prostranství tak, jak si to může dovolit soukromý investor. Současná architektura, kvalitní materiály a inovativní krajinářská řešení jsou potenciálním pozitivním marketingem pro privátního investora, zejména pokud v budovách sídlí, a zároveň kvalitní službou veřejnosti, má-li do prostoru přístup i mimo otevírací dobu budov.

44 — Z anglického closed-circuit television, v překladu uzavřený televizní okruh.

V Praze se SVPP vyskytují zejména v nových realizacích administrativních komplexů. Architektonická kancelář Jakub Cigler Architekti navrhla několik takových projektů – Churchill I. z roku 2019 v Praze 3, Aviatica z roku 2015 v Praze 5, Florentinum v Praze 1 realizované v roce 2013 a The Park v Praze 11 z roku 2011. V roce 2018 byl dokončen nový kancelářský blok Palmovka III. a IV. v Libni od Aulík Fišer architekti a v roce 2018 DRN na nároží ulic Národní a Mikulandské od architektů Fiala + Němec. Všechny tyto realizace obsahují prostory, které jsou veřejně přístupné, ale soukromě vlastněné. U některých jsou restrikce, limitace a kontrola činností explicitní, což je paralelou situací ve světových metropolích (→ Obr. 4.2.3.1). Vzhledem k tomu, že jde o soukromé investice, je u těchto realizací zřejmě vyšší pozornost věnovaná architektonickému designu, kvalitě materiálů a údržbě, než jakou si může dovolit veřejný vlastník VPP (→ Obr. 4.2.3.2).

IPR Praha disponuje daty vlastnictví pozemků na území hl. m. Prahy z katastru nemovitostí a vyznačením VPP pro ÚAP 2020 (více v 3.3.1). Na základě těchto svou datových setů zpracoval IPR analýzu SVPP, která vyčísluje jejich podíl na VPP celého města (30,20 %) (i.03.2.04), lokalit městské krajiny (20,99 %, 2 399 ha) a otevřené krajiny (40,92 %, 3 559 ha).

Analýza rozlišuje mezi **soukromým vlastnictvím**, což jsou zejména tuzemské a zahraniční soukromé právnické osoby, fyzické osoby, **veřejným vlastnictvím**, zejména ČR, kraje, obce, městské části (MČ), státy EU a mimo EU, VŠ, a **kombinací veřejného a soukromého vlastnictví**, tedy podílnictvím dvou a více subjektů různých skupin (→ Obr. 4.2.3.3). V datech se vyskytují i VPP, u kterých nebylo možné zařadit vlastnictví.

Nejvyšší celkovou plochu SVPP mají lokality typu struktury **krajiny výrazných údolí** (1341 ha) a v městské krajině lokality **modernistické struktury** (420 ha). Nejvyšší celkový podíl soukromých VPP ve vystavěném prostředí mají lokality struktury areálů vybavenosti (45,88 % celkového VPP lokalit) a areálů produkce (45,04 %). Nejnižší podíl dosahují v lokalitách rostlé (2,87 %), lineární (4,69 %) a blokové struktury (8,76 %). Pokud se zaměříme pouze na uliční prostranství (UP, VPP I.), tak jsou celkové plochy a podíly výrazně nižší. Největší souhrnnou plochu soukromě vlastněných UP lokality mají ve vystavěném prostředí lokality **vesnické struktury** (49,81 ha), **struktury areálů produkce** (43,53 ha) a **heterogenní struktury** (40,75 ha) (→ Obr. 4.2.3.4). Podrobnější informaci o SVPP nabízí prolnutí s daty současného stavu využití území. Největší celkovou plochu SVPP mají **lesy** (LRO) tvořící téměř pětinu souhrnné

4.2.3.1 SVPP Florentinum – kontrola prostoru: bezpečnostní služba, kamerový systém

IPR Praha 2020

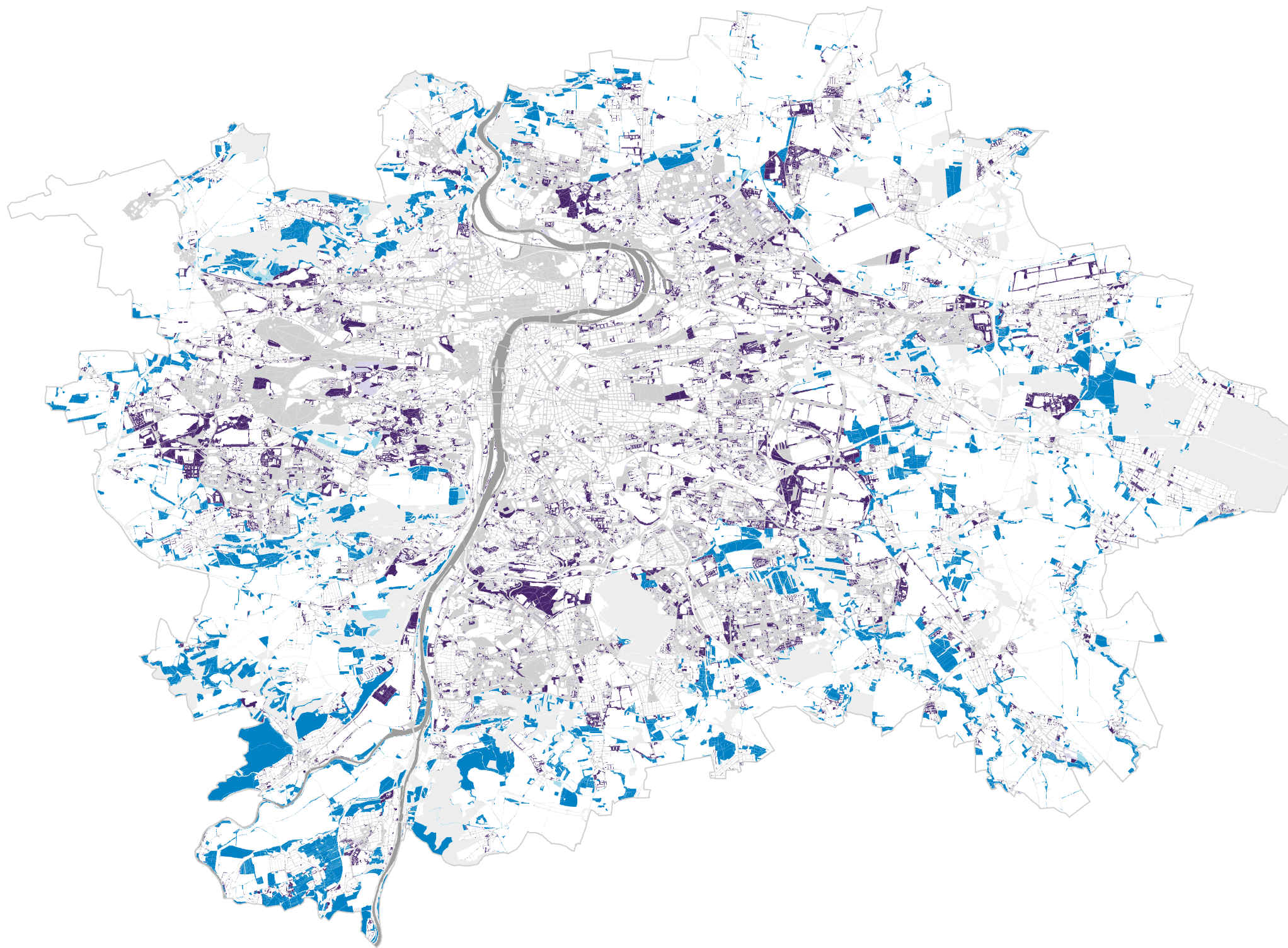
4.2.3.2 SVPP Aviatica – design, materiály, rozpočet na údržbu

IPR Praha 2020

4.2.3.3 Vlastnictví veřejně přístupných prostranství

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020, KN 03/2020

VPP v rámci městské krajiny

- soukromé vlastnictví
- kombinace soukromého a veřejného vlastnictví
- veřejné vlastnictví
- vlastnictví nelze určit

VPP v rámci otevřené krajiny

- soukromé vlastnictví
- kombinace soukromého a veřejného vlastnictví
- veřejné vlastnictví
- vlastnictví nelze určit

| 0 | | | | 5 km

plochy SVPP na území města (1156 ha, 19,41 %). Následují **louky, pastviny a travnatá lada** (ZL, 19,05 %), nelesní porosty dřevin nezapojené se stromy a keři (NNO, 10,36 %), parkově upravené plochy (RPU, 9,69 %) a nelesní porosty dřevin zapojené se stromy a keři (NZO, 9,35 %). Významný podíl na SVPP mají také vybraná parkoviště (DPV, 2,37 %). Dostupné datové sady bohužel nedosahují podrobnosti žádoucí k identifikaci SVPP v rámci všech jednotlivých souborů staveb administrativních budov či komerčních areálů. O využití města podrobně pojednávají témata podkapitoly 300.4.

4.2.4 ZÁVĚR PODKAPITOLY

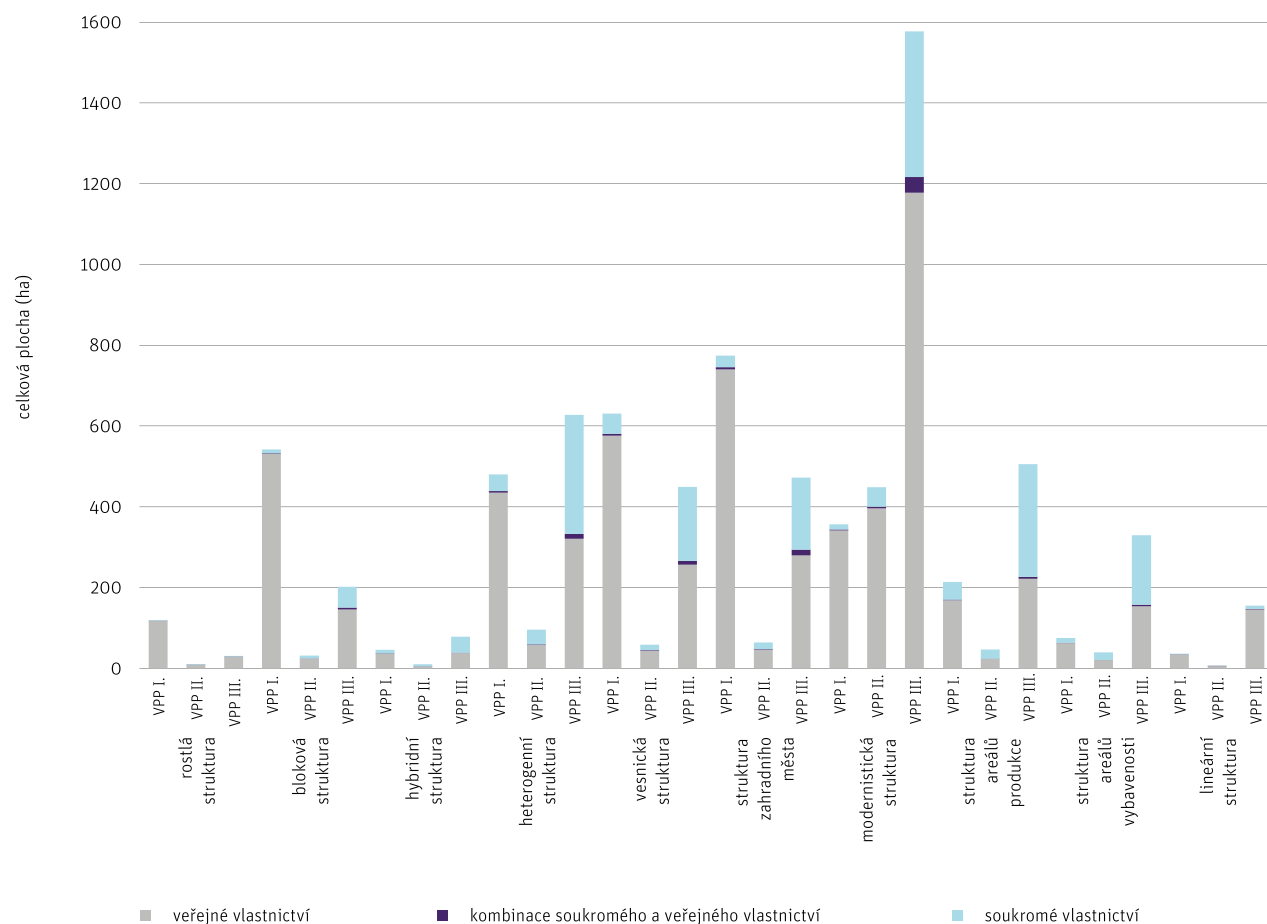
Podkapitola představuje tři pohledy na hierarchii veřejných prostranství. Kvantitativní měření propojení a centrality ulic na území města poukazuje na místa, která mají potenciál být centrálním dějištěm aktivit obyvatel, a ta, která jsou v centru města, a proto jsou vhodná pro situování některých druhů aktivit. Dále téma poukazuje na deficity v čitelnosti sítě veřejných prostranství a efektivitě pohybu v nich. Druhý pohled na hierarchii ukazuje více kvalitativní hodnocení veřejných prostranství, kdy je při určení významu pro město vzato v potaz více druhů kritérií. Třetí představená analýza identifikuje potenciálně problematická místa, kde může docházet k negaci základních charakteristik veřejného prostoru, které by měly být ve městě zajištěny.

Výsledky analýz zobrazených v podkapitole mohou jednotlivě, ale zejména společně sloužit jako podklad pro nastavení systému městských investic do veřejných prostranství, způsobu vyhodnocování investičních záměrů a rozhodování o režimu a posloupnosti jejich zpracování. Lze identifikovat místa, kde je nutné do uliční sítě doplnit propojení, stejně jako veřejná prostranství, která by prioritně měla být revitalizována či vzhledem ke svému významu řešena architektonickou soutěží. Kombinace kvantitativních a kvalitativních charakteristik veřejných prostranství v rámci podkapitoly zajišťuje komplexní pohled na problematiku.

• • •

4.2.3.4 Vlastnictví VPP v typech struktur vystavěného prostředí

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020, KN 03/2020

4.3 Flexibilita prostorového uspořádání města

Prostorové uspořádání města ovlivňuje většinu dalších aspektů života v něm, a proto je nezbytné jeho strukturu znát a přesně popisovat. Kompozice jednotlivých částí zástavby a distribuce různých typů zástavby v prostoru také ovlivňuje, do jaké míry je město hospodárné a udržitelné a v neposlední řadě, jak je flexibilní. Možnosti reakce na nepředpokládané situace jsou přímo navázané na rozmanitost prostorového uspořádání města – zástavby i veřejných prostranství, která se nesnadno mění. Je tedy třeba porozumět existujícím podmínkám a adekvátně na ně reagovat. Téma flexibility prostorového uspořádání se věnuje v první fázi měřitelnému popisu strukturální charakteristiky urbánní formy, aby dokázalo objektivně popsat jednotlivé vzorce výstavby (4.3.1), a ve fázi druhé rozmanitosti zástavby (4.3.2). Popisuje jak současný stav území, tak i teoretickou schopnost jednotlivých částí města adaptovat se či nabídnout širší škálu možností využití. Témata této podkapitoly naplňují sledovaný jev A011a – struktura a výška zástavby.

4.3.1 MĚŘITELNÁ STRUKTURÁLNÍ CHARAKTERISTIKA URBÁNNÍ FORMY

Téma se zaměřuje na zachycení druhů zástavby nevázaných na lokality, ale identifikovaných pomocí měřitelných znaků. Druhy zástavby jsou definovány statisticky na základě 360 měřitelných znaků zachycených v detailu individuálních budov, které jsou vstupní informací pro strojové učení. Prvotní druhy jsou poté klasifikovány podle vzájemné podobnosti do hierarchického taxonomického stromu, ne nepodobnému biologické klasifikaci organismů. Interpretaci stromu lze definovat základní klasifikaci druhů urbánní formy.

Městská zástavba a vzorce, které ji utvářejí, jsou složité popsateľné aspekty města, převážně z důvodu vrstev komplexnosti nereflakující hierarchické uspořádání [44]. Každá klasifikace zástavby tak ukazuje jeden z možných aspektů, jednu interpretaci téhož. Podkapitola 3.1 představuje typy struktur vystavěného prostředí na měřítku lokality na základě kvalitativní analýzy a definuje 10 základních typů. Další pohled nabízí disciplína kvantitativní urbánní morfologie, která zachycuje jednotlivé měřitelné znaky města na spektru měřitek a strukturálních konceptů a posléze hledá souvislosti mezi získanými hodnotami. Pro objektivní popis urbánní formy, který je zároveň detailní a nevázaný na předem stanovené hranice, je potřeba zachytit její základní prvky a vztahy mezi nimi tak, abychom popsali jejich **rozměry, tvary, prostorové**

uspořádání, intenzitu, konektivitu a rozmanitost v rámci jednoho systému napříč relevantními měřítky.

Základními prvky reprezentujícími městskou formu jsou budova, parcela a uliční síť [79] a tato trojice nezastupitelně definovala vzorce vystavěného prostředí až do nástupu modernismu. Modernismus ovšem změnil principy prostorového uspořádání, v jejichž důsledku parcela ztratila svou strukturální roli [80]. Analýza měřitelné strukturální charakteristiky zástavby v ÚAP 2020 se tak zabývá pouze dvojicí prvků, které jsou univerzálně vypovídající o její formě, a to budovami a uliční sítí. Z důvodu chybějící vrstvy členění prostoru, kterou by zastávala parcelace, je tato dvojice doplněna o generovanou morfologickou teselací [81], která zachycuje plochu **vlivu** jednotlivých budov. Na úrovni těchto individuálních prvků, kde uliční síť zachycuje jak segmenty, tak křižovatky, je zachyceno 74 primárních znaků napříč měřítky i typy znaků. Pro popsání charakteru v území je však potřeba každý z těchto znaků vyjádřit jako **centrální tendenci, rozptyl hodnot, nerovnost distribuce** a její **diverzitu**. Výsledná data tak popisují každou z budov ve městě pomocí téměř 300 hodnot detailně mapující strukturu prostředí v jejím bezprostředním okolí.

Objektivní klasifikace urbánní formy vyžaduje minimum omezení, ať již předdefinovanými kategoriemi, nebo hranicemi. Z tohoto důvodu je každá z budov posuzována individuálně a strukturální klasifikace je definována na základě strojového učení, které se snaží automaticky rozpoznat v datech jednotlivé typy urbánní formy. V první fázi tak definuje optimální počet kategorií a ve druhé přiřadí kategorie k jednotlivým budovám. Kategorizace tak získá i prostorovou dimenzi, a to 19 základních urbánních vzorců automaticky identifikovaných ve struktuře města (→ Obr. 4.3.1.1). Každý ze vzorců pak reprezentuje jeden druh urbánní formy, ať jde o vzorec typický pro historické centrum nebo pro různé typy heterogenní zástavby. Jednotlivé typy jsou numericky popsány na základě měřitelných znaků použitých jako vstupní informace a umožňují přesný popis toho, co se v daném území nachází z hlediska struktury zástavby.

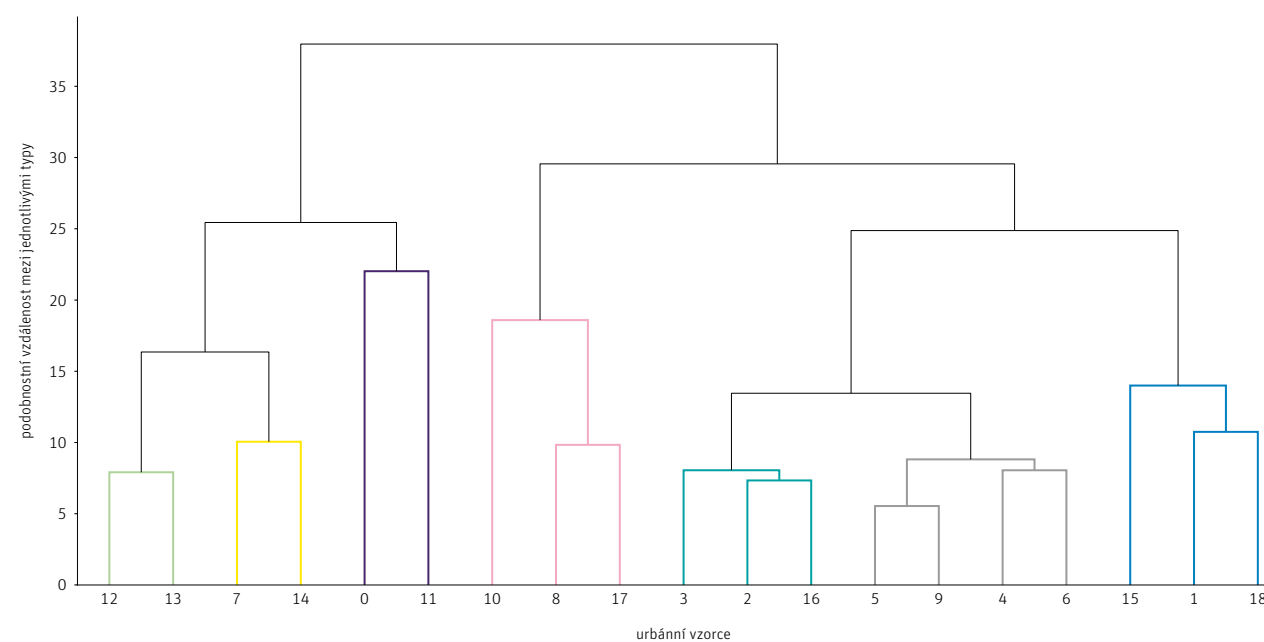
Jednotlivé typy urbánní formy a jejich měřitelné profily se dají porovnávat a tak se dá vypočítat vzájemná podobnost typů. To významně usnadňuje jejich následnou interpretaci, protože pokud neumíme popsat vazby mezi typy, neumíme ani definovat po jaké trajektorii by se měl ubírat rozvoj a proměna jednotlivých typů či přerod jednoho území z typu A do typu B. Z konceptuálního hlediska poté můžeme jednotlivé typy podrobit taxonomické analýze, kterou biologický svět používá na druhovou analýzu. Charakteristické hodnoty měřitelných znaků (v tomto případě jejich aritmetické průměry) pak určují

taxonomické vztahy mezi typy urbánních vzorců a umožňují výstavbu taxonomického stromu (→ Obr. 4.3.1.2). Vertikální osa stromu definuje podobnostní vzdálenost mezi jednotlivými typy – čím výše se potkají, tím méně podobné si jsou. Namísto posuzování jednotlivých typů tak lze v následných analýzách a interpretacích pracovat s jednotlivými větvemi stromu.

Primárním výstupem měřitelné strukturální charakteristiky urbánní formy je poté projekce taxonomického stromu do mapy (→ Obr. 4.3.1.3). To následně umožňuje čtení struktury města do detailu jednotlivých typů a jejich podobnosti a prostorové distribuce. Měřitelná strukturální charakteristika je poté doplňkem k typům struktur vystavěného prostředí z podkapitoly 3.1, kdy se obě vrstvy dívají na stejné jevy z odlišných perspektiv a jedna vrstva tak validuje druhou. Mezi rozdíly mezi oběma přístupy patří například to, že měřitelná strukturální charakteristika, na rozdíl od typů struktur, není vázána na hranice lokalit a nedochází tak k nutnosti vytvářet kombinované kategorie. Zároveň nabízí podrobnější pohled skrze detailnější členění.

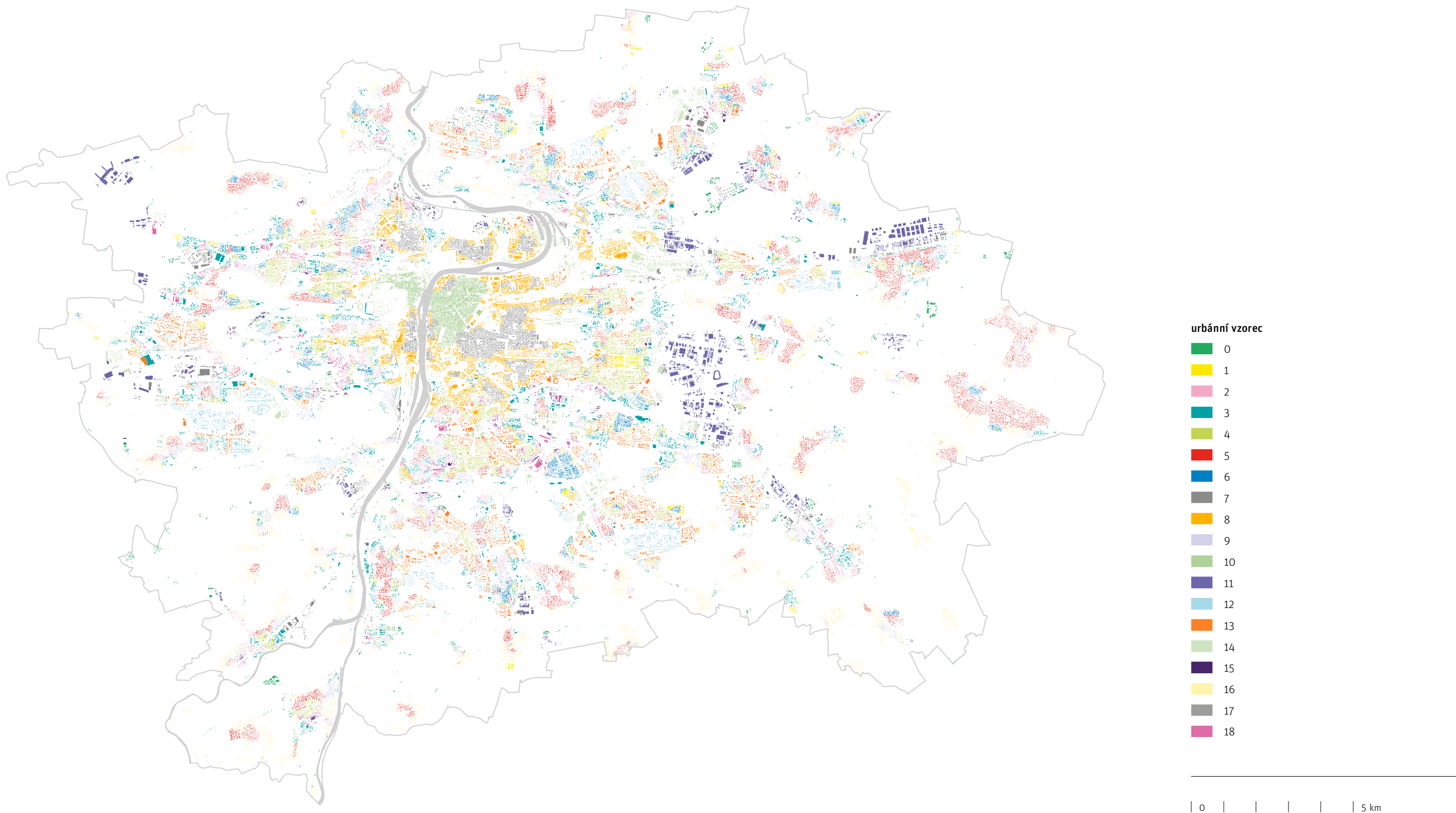
4.3.1.2 Taxonomický strom zobrazující strukturální podobnost mezi typy urbánních vzorců

IPR Praha 2020

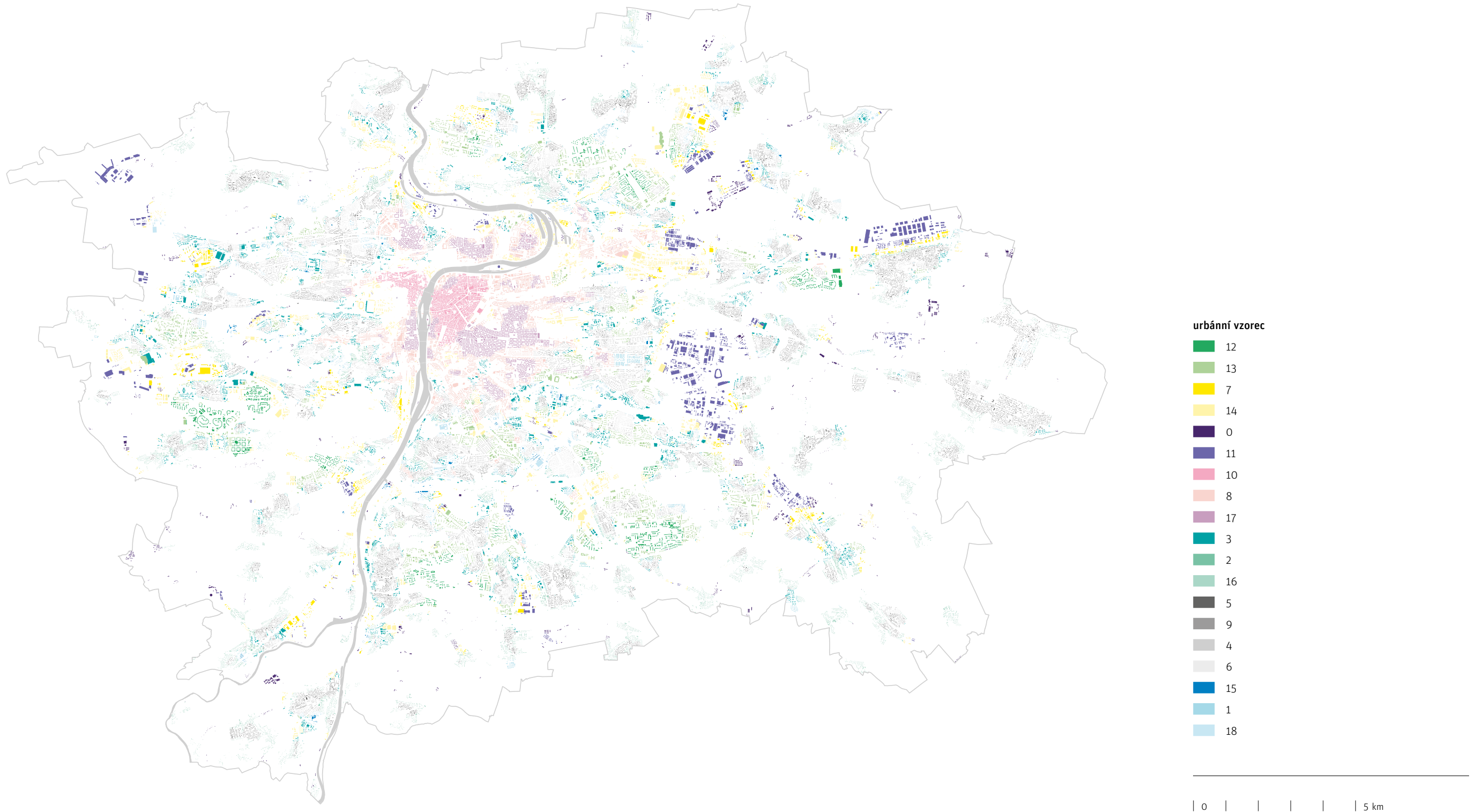
4.3.1.1 Základní urbánní vzorce identifikované ve struktuře města pomocí strojového učení

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.3.1.3 Taxonomicky uspořádané urbánní vzorce identifikované ve struktuře města

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.3.2 ROZMANITOST URBÁNNÍ FORMY

Téma se zaměřuje na rozmanitost (diverzitu) urbánní formy v jednotlivých částech Prahy, zachycuje prostorové uspořádání jednotlivých druhů urbánních vzorců a jejich tendenci ke shlukování. Navazuje na druhy definované v tématu 4.3.2. Téma zachycuje lokální index alfa diverzity, tedy samotné rozmanitosti zástavby v okruhu kolem každé z budov v několika měřítkách od lokálních, zachycujících místa setkávání typů zástavby až po metropolitní, zachycující obecnou diverzitu členění městské struktury. Rozmanitost urbánní formy přináší flexibilitu v území a širší možnosti jeho využití, avšak může také indikovat neuspořádanost městské struktury.

Rozmanitost urbánní formy vyjadřuje různorodost urbánních vzorců, ze kterých se skládá městská struktura. V kontextu podkapitoly se zaměřuje na typy měřitelné strukturální charakteristiky definované předchozím tématem a jejich prostorové uspořádání. Rozmanitost na jedné straně přináší flexibilitu využití, kdy různé typy zástavby nabízí různé podmínky, od velikosti budov a parcel po dostupnost služeb a jiné infrastruktury. Taková rozmanitost je žádaná, a pokud městu chybí, jeho schopnost přizpůsobení a resilience je oslabená. Na straně druhé stojí přílišná rozmanitost, která může indikovat neuspořádanost zástavby a chaotické plánovací procesy. Městská struktura potřebuje obě polohy, potřebuje oblasti, které jsou rozmanité, i ty, které jsou homogenní (strukturálně, nikoliv využitím, viz např. Vinohrady). Lze definovat rozmanitost jednotlivých aspektů městské formy (např. jako rozptyl výšek či objemů budov), která reaguje na specifické otázky nebo rozmanitost na základě klasifikace, která zachycuje obecnou charakteristiku zástavby. Rozmanitost využití je analyzována v tématu 300.4.1.5.

Rozmanitost je zachycena pomocí **indexu alfa diverzity**, měřící pravděpodobnost, že náhodná budova B v oblasti zájmu je součástí stejného typu urbánního vzorce jako sledovaná budova A, na škále 0– 1, kde 0 je maximální diverzita (žádná z budov v oblasti zájmu není součástí stejného vzorce jako budova A) a 1 je minimální diverzita (všechny budovy v oblasti zájmu jsou součástí stejného vzorce). V praxi tedy měří dostupnost jiných typů zástavby z každého místa v Praze, tedy tzv. **dostupnou rozmanitost** [82]. Dostupnost je pojem, který se flexibilně váže na mód dopravy či jiného pohybu (např. energie), dostupnou rozmanitost lze tedy zachytit na různých měřítkách. Každé měřítko je poté nutno interpretovat individuálně, neboť vyjadřuje jinou informaci o daném místě. Toto téma sleduje měřítko tři – lokální, střední a metropolitní.

Lokální index rozmanitosti zástavby je nejpodrobnější a zachycuje hranice a místa styků odlišných typů urbánní

formy. Je měřen v okruhu **400 metrů** kolem každé z budov, reflektující přibližně 5 minut chůze, tedy vzdálenost, na kterou je běžný člověk ochoten jít pěšky bez rozmýšlení. Přeneseně tedy lokální index rozmanitosti identifikuje místa, ze kterých je komfortní pěší dostupnost mezi jednotlivými typy zástavby. Index zachycuje nejen místa, ze kterých je dostupný jiný typ zástavby, ale i jejich množství (→ Obr. 4.3.2.1). Jasně identifikuje homogenní centrální části města (Staré Město, Vinohrady, Letná, Dejvice), převážně rezidenční oblasti zahradních měst (Spořilov), rozlehlá sídliště (Jižní Město, Lužiny, Petřiny) a areály produkce (Hostivař, Štěrboholy) jako místa nízké rozmanitosti. Na druhé straně definuje lokální „kapsy“ vysoké rozmanitosti, které mají potenciál obsloužit širší spektrum požadavků v docházkové vzdálenosti. Příkladem zde může být Braník, Podolí či okraje Dejvic jako místa setkání blokové zástavby s dalšími typy nebo více periferní oblasti jako Letňany, Nový Střížkov v blízkosti sídlišť. Takových kapes vysoké rozmanitosti, o různých velikostech, je v Praze okolo 50.

Střední index rozmanitosti je měřen v okruhu **jednoho kilometru** okolo každé z budov a zachycuje diverzitu, která se dá obecně považovat za dostupnou delší chůzí, na kole či jiným dopravním prostředkem v relativně krátkém čase. Reálná data (→ Obr. 4.3.2.2) tak ukazují posun od lokálních bodů vyšší rozmanitosti do oblastí o velikosti jednotlivých čtvrtí. Centrum města je z tohoto pohledu ještě více homogenní, zatímco některá sídliště začínají vykazovat vyšší hodnoty dané jejich umístěním mezi zástavbu zcela odlišného charakteru. Za zmínku stojí vyšší hodnoty v částech Dejvic, Břevnova či okolí Plzeňské ulice těžící z přítomnosti více typů zástavby ve vnitřním městě. Na druhé straně se začínají ukazovat oblasti, kde vysoká míra rozmanitosti spíše indikuje jistou neuspořádanost, jako Liboc / Na Dědině nebo Michle.

Metropolitní index rozmanitosti je měřen v okruhu **2 500 metrů** a v kontextu Prahy zachycuje základní prostorové rozložení jednotlivých typů v makro oblastech města a vypovídá tak o obecných tendencích výstavby města (→ Obr. 4.3.2.3). Oblasti s vysokou rozmanitostí se koncentrují ve vnějším prstenci Prahy, avšak není to pravidlo. Ve vnitřním městě jsou dvě signifikantní oblasti s vyšší metropolitní rozmanitostí, Dejvice a již zmíněná Michle a její okolí. Zatímco Dejvice mohou být interpretovány jako místa pozitivní diverzity, Michle je příkladem neuspořádanosti. Tato intepretace je odrazem vztahů mezi jednotlivými typy dostupnými v obou územích. Zatímco oblast Dejvic nabízí diverzitu v rámci podobných větví taxonomické hierarchie, Michle tuto konzistenci nenabízí. Jako metropolitní oblast s obecně vyšší mírou diverzity se dá označit i severovýchodní část města mezi Bohnicemi, Libní a Letňany, typická střídáním sídlištní a nízkopodlažní zástavby, doplněná množstvím dalších typů.

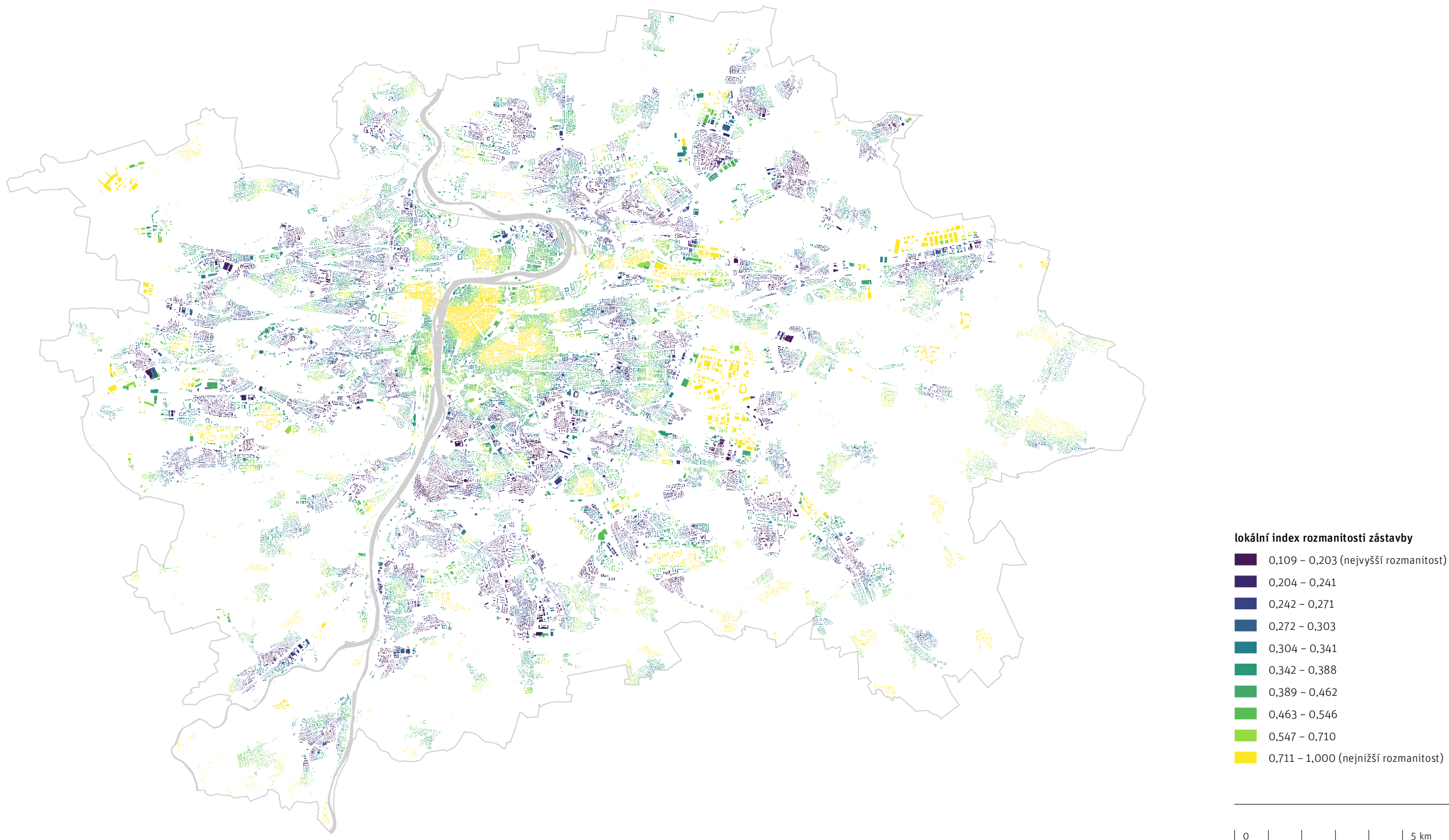
4.3.3 ZÁVĚR PODKAPITOLY

Objektivní popis městské struktury je klíčem k jejímu pochopení a porozumění, jak ovlivňuje další aspekty života, ať jsou to sociální vztahy, či tok energií a dopravy. Automatické rozpoznání a organizace typů zástavby do hierarchického členění tento popis umožňuje a nabízí měřítkově a prostorově flexibilní čtení městské struktury, která v pražském kontextu vykazuje velkou bohatost. Kromě toho prostorové uspořádání jednotlivých typů vykazuje různé úrovně rozmanitosti zástavby indikující jak rozdílnost jednotlivých částí města, tak jejich teoretickou schopnost adaptace a vnitřní flexibilitu odrážející možnosti využití. Praha má jak místa, jejichž rozmanitost je v měřítku urbánní formy mizivá, tak i místa, kde se z rozmanitosti stává neuspořádanost. Zároveň však velké části města nabízejí takovou míru flexibility, která vytváří dlouhodobě udržitelné městské prostředí.

-
-
-

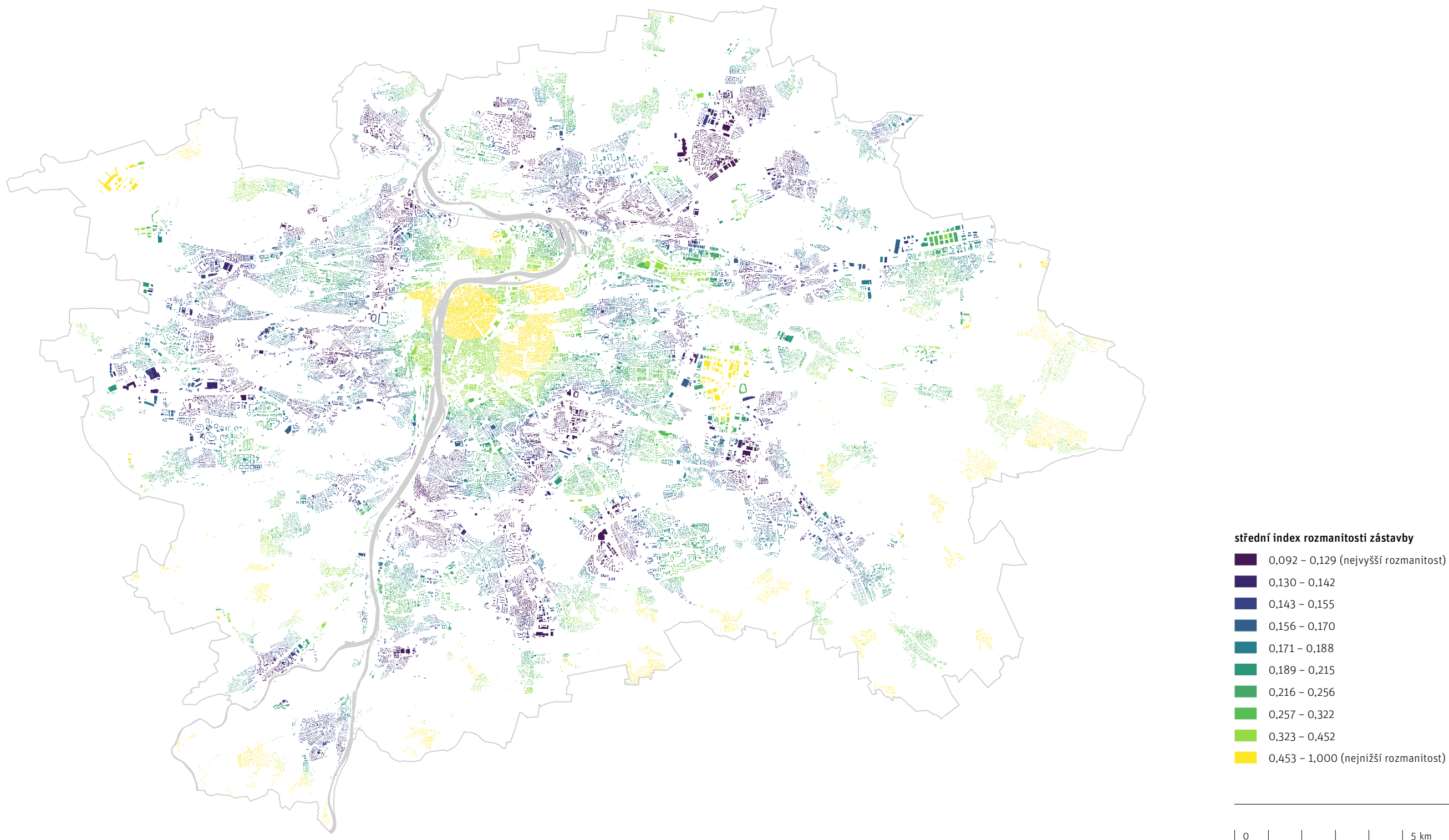
4.3.2.1 Lokální index rozmanitosti zástavby v okruhu 400 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

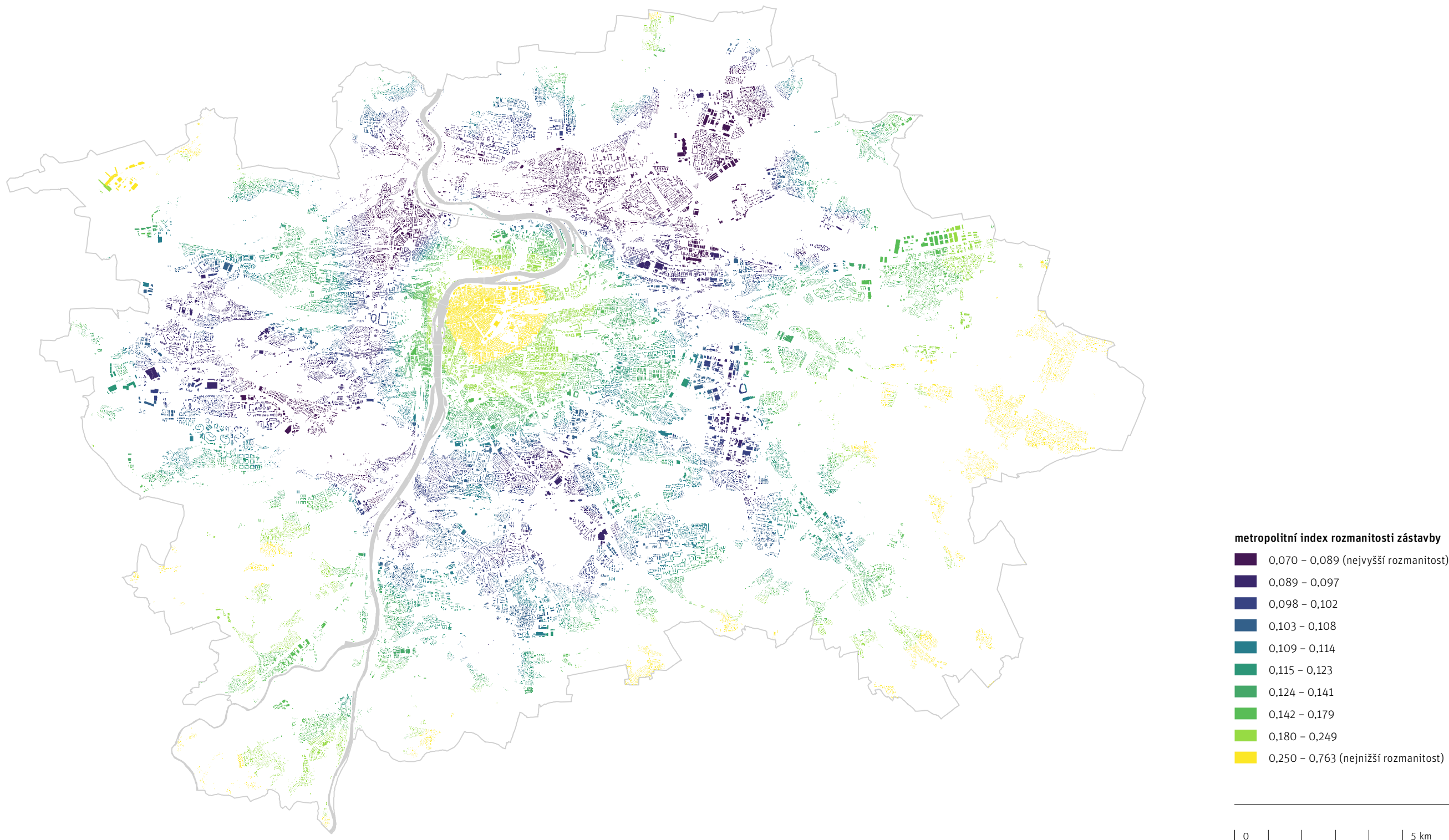
4.3.2.2 Střední index rozmanitosti zástavby v okruhu 1 000 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

4.3.2.3 Metropolitní index rozmanitosti zástavby v okruhu 2 500 m

IPR Praha 2020 / data: IPR Praha 2020

5. SYNTÉZA

5.1 Shrnutí

Kniha 200 | Město | Fyzické vystavěné prostředí obsahuje popis fyzického vystavěného prostředí hl. m. Prahy jako sídla v krajině. Kniha řeší stavby a prostor, který je obklopuje – popisuje a analyzuje „scénu“ pro lidské činnosti a děje ve městě se odehrávající. Je obtížné jednoznačně v analýzách oddělit městskou krajinu a otevřenou krajinu, a proto u některých témat analýzy zahrnují celé území města a prolínají se tak s tématy primárně řešenými v jiných knihách. Kniha poskytuje čtenáři informace o vývoji urbánního prostředí a hodnot z něj plynoucích, dále o charakteristice prostorového uspořádání města a také o vztazích a vzorcích vznikajících v rámci města.

První tematická kapitola 2. Vývoj vystavěného prostředí obsahuje dvě podkapitoly. Podkapitola 2.1 popisuje a představuje vybrané proměny historického městského prostředí na území hlavního města. Proměny jsou popsány a ilustrovány nejen na úrovni krajiny a toho, jak do ní vstupovala zástavba, ale i v kontextu městské struktury – bloků a veřejných prostranství. Za zmínku stojí zpracování růstu zástavby a historické struktury cest v centru města i těch dálkových. Následující podkapitola 2.2 popisuje hodnocení kulturních významů města. Představuje konstitutivní vztah kulturních hodnot ke vzniku nemovitých památek, přehled zdrojů, o které se kulturní dědictví v Praze opírá. Na závěr představuje kategorie prohlášených kulturních památek

podléhajících státní ochraně. Kapitola celkově nabízí velké množství literatury, kdy jedním z významných pramenů je Management plán ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy [6]. Pro témata této podkapitoly vznikla nová analýza urbanisticky a architektonicky cenných modernistických souborů, která je první částí komplexní aktualizace datových sad IPR vztahujících se ke kulturním hodnotám města.

Druhá tematická kapitola 3. Prostorové uspořádání města se dělí na čtyři podkapitoly. První dvě podkapitoly popisují hmotu města; analýzy jsou založeny převážně na zkoumání stavebních objektů na území města. Podkapitola 3.1 uvádí současné pojetí územního plánování hlavního města pomocí strukturálního plánu a uvozuje územní jednotky – stavové lokality – používané pro významnou část analýz v knize 200 a vymezené na základě převažujícího charakteru území. Dále představuje typy struktur vystavěného prostředí, jejichž typické vlastnosti jsou zkoumány napříč knihou. Následující podkapitola 3.2 se zabývá morfologickou charakteristikou zástavby a bloků v celoměstském měřítku, výškovým uspořádáním zástavby a mírou zastavěnosti a využití území. Podkapitola nabízí komplexní pohled na město, protože témata analyzuje v několika úrovních – jednotlivé prvky v rámci celého města, jednotky lokalit a typů struktur a také pomocí čtvercové sítě 100 x 100 m. Primární dva referenční a podkladové prameny

pro tuto kapitolu jsou Územní plán hl. m. Prahy: Metropolitní plán: Koncept odůvodnění [2] a pražské stavební předpisy (nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy).

Na popis stavu a vývoje hmoty města navazují v kapitole 3. Prostorové uspořádání města další dvě podkapitoly. První z nich, podkapitola 3.3, se zabývá tématy městského veřejného prostoru. Nejdříve je představen teoretický a legislativní rámec témat veřejného prostoru, veřejných prostranství a veřejně přístupných prostranství tak, jak jsou v ÚAP 2020 pojaty, a to v návaznosti na platnou legislativu a aktuální návrhové a strategické dokumenty. Pro ÚAP 2020 nově vzniklo strukturální vyznačení veřejně přístupných prostranství (VPP), které je datovým podkladem pro významnou část analýz v knize 200. Podkapitola analyzuje VPP a dále uliční prostranství (UP) jako jejich podmnožinu. Morfologii ulic ve městě podkapitola představuje pomocí analýz jejich šířek a výšek. Podkapitolu uzavírají analýzy elementů veřejných prostranství – stromořadí a obchodních jednotek v parteru. Závěrečná podkapitola 3.4 předkládá čtenáři vizuální charakter území pomocí popisu objektů, které vystupují před své okolí a přitahují pozornost, a také míst, ze kterých jsou viditelné charakteristické pohledy na město, včetně jejich historie. Pro témata veřejného prostoru je klíčovou referenční publikací Manuál tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy z dílny IPR [47]. Témata vizuálních podmínek města shrnuje kniha Pražské veduty – jak se dívat na (historickou) městskou krajinu [33].

Poslední tematickou kapitolou knihy je kapitola 4. Vzorce a vztahy, která má za cíl hledat ve vystavěném prostředí – jeho hmotě a prostoru – systémy, vztahy, příčiny a důsledky, které ovlivňují děje, které ve městě probíhají a kvalitu urbánního prostředí. Součástí jsou tři podkapitoly. První z nich, podkapitola 4.1, řeší často skloňované téma prostupnosti města, snadnosti pěšího pohybu v území. Jsou představeny překážky prostupnosti území, a to liniové bariéry či velké uzavřené areály, a mimoúrovňová veřejná prostranství. Součástí je i analýza prostupnosti podél drobných vodních toků. Následující podkapitola 4.2 pojednává o hierarchii veřejných prostranství (VP) v rámci města. Ukazuje celou síť VP města a její nejvíce propojené části stejně jako místa, kde vznikají vnitřní periferie bez napojení. Následuje typologie uličních prostranství města dle jejich významu na základě prolnutí sledovaných kvalit a dále vlastnictví VP, které s sebou nese významná pozitiva i negativa pro kvalitu městského veřejného prostoru. Poslední část, podkapitola 4.3, je završením analýz představených v knize 200. Zkoumá, jak flexibilní je prostorové uspořádání města, do jaké míry je hospodárné a udržitelné, a to pomocí analýzy rozmanitosti prostorového uspořádání města. Popisuje jak současný stav území, tak potenciální schopnost jednotlivých částí města adaptovat se či nabídnout širší škálu možností využití.

• • •

5.2 Dílčí rozbor udržitelného rozvoje

Celkový rozbor udržitelného rozvoje (RURU) (1100.4) skládá dohromady dílčí závěry z tematických (100–800) a komplexních (900 / 1000) knih, které se propisují do hierarchického hodnoticího rámce. Dílčí RURU provádí vyhodnocení, jak jsou jednotlivé vytýčené cíle udržitelného rozvoje (UR) naplňovány. Pro zajištění objektivního hodnocení je naplňování cílů UR sledováno pomocí indikátorů, u nichž je porovnána dosažená hodnota s **požadovanou (limitní) hodnotou (stavem)** nebo popsána **změna v průběhu času pomocí trendu (vývoje)**. Z porovnání žádoucího a skutečného dlouhodobého trendu vyplývá, jak se daří cíl UR naplňovat v průběhu let. Výstupem dílčího RURU je stanovení **pozitiv a negativ**, která plynou z naplňování či nenaplňování cílů UR. V kapitole tematických a komplexních knih Syntéza v podkapitole Dílčí rozbor udržitelného rozvoje, jsou popsána stěžejní **pozitiva a negativa** za jednotlivé oblasti UR. Výběr klíčových pozitiv a negativ vyplývajících z (ne) naplňování provedli odborníci IPR, kteří témata dané knihy dlouhodobě sledují. Vzhledem k **vzájemným vazbám a úzkému zaměření cílů UR byla pozitiva a negativa formulována sdružením více cílů UR** dohromady. Celkový RURU na základě dílčích závěrů stanoví **problémy a hodnoty území** (témata 1100.5.2.1 / 1100.5.2.3) jako podklad pro územně plánovací dokumentaci (ÚPD). Současně definuje **problémy k řešení mimo kompetenci ÚPD** (téma 1100.5.2.2) jako podklad pro Strategický plán hl. m Prahy a další městské strategie a politiky.

Pro účely celkového RURU je sestavena databáze jednotlivých cílů UR (→ Příloha 1100.P.02). Tabulka cílů UR řešených v tématech této knihy (→ Obr. 5.2.1) je rozčleněna podle oblastí a principů UR. Pro každý princip UR existuje řada cílů UR, jejichž počet je stanoven tak, aby dostatečně popsaly daný princip UR. Současně jsou jednotlivé cíle UR zatříděny do pilířů UR a zpravidla patří do více pilířů najednou. Vzhledem k neměřitelnosti některých zásadních cílů UR či nedostupnosti dat IPR definuje dva typy cílů:

- **cíl UR (i)** – měřitelný indikátorem, objektivní vyhodnocení naplňování cílů je možné aktuálně nebo výhledově pomocí dat;
- **cíl UR bez indikátoru (c)** – neměřitelný, vyhodnocen pomocí expertního posouzení, méně objektivní, závěr podložen analýzami a popisem problematiky v rámci tematických a komplexních knih.

Pro oba typy cílů je stanoven dlouhodobý **žádoucí trend či hodnota**, které vychází z cílů formulovaných v tematických a komplexních strategiích (1100.2.1.2) nebo evropskou a národní legislativou (zejména limity). Pro cíle UR sledované

pomocí indikátorů a s dostatečnou časovou řadou dat (minimálně 3 hodnoty) lze stanovit **dlouhodobý skutečný trend**, jak je daný cíl UR naplňován, a posoudit tak **soulad s žádoucím trendem**.

Data indikátorů, které sledují vytýčené cíle, a vyhodnocení cílů jsou dostupné na Portálu ÚAP ↗, kde je pro každý indikátor uveden popis, jak byly jednotlivé hodnoty napočítány, z jakých zdrojů a zda nedošlo ke změně metodiky v průběhu mnohaletého sledování. Portál zahrnuje i další doplňková a rozšiřující sledovaná data, která neslouží pro RURU.

V následujících tématech jsou představena **vybraná pozitiva a negativa vyplývající z (ne)naplňování cílů UR**, strukturovaná po jednotlivých oblastech UR (případně principech UR) a doplněná o odkaz na související **indikátory (i)** či **cíle bez indikátoru (c)**. Celkový přehled pozitiv a negativ je kompletně uveden v celkovém RURU (→ Příloha 1100.P.03).

5.2.1 Naplňování cílů udržitelného rozvoje v knize 200

IPR Praha 2020

	cíl UR	indikátor	žádoucí trend	dlouhodobý trend	pozitiva	negativa
01	SOULAD MĚSTSKÉHO A PŘÍRODNÍHO PROSTŘEDÍ					
01.3	Aktivně chránit a rozvíjet městskou krajinu					
i.01.3.03	Zlepšování prostupnosti podél drobných vodních toků	Míra prostupnosti území podél drobných vodních toků	růst ↑	nelze	– zvyšování prostupnosti podél drobných toků zlepšuje prostupnost města v radiálním směru přirozenými přírodními osami, kterými potoky jsou	–
03	VYVÁŽENÉ PROSTOROVÉ USPOŘÁDÁNÍ MĚSTA					
03.1	Vyvážený rozvoj vystavěného prostředí města					
i.03.1.01	Upřednostňování vyváženého rozvoje města v rámci souvisle zastavěného území	Poměr indexu využití mezi městskou a příměstskou krajinou	stagnace → růst ↑	nelze	–	– intenzivnější vývoj a využití sídelní struktury na předměstí místo podpoření rozvoje struktury v centru či vyrovnaného polycentrického rozvoje
c.03.1.08	Ochrana a rozvoj urbanistické, architektonické a kulturně-historické hodnoty při regeneraci deprimovaných území	–	nelze	nelze	–	–
03.2	Kvalitní veřejná prostranství					
i.03.2.01	Zlepšování propojení tras pro pohyb ve městě	Hustota pěší sítě	růst ↑	růst ↑	– lepší propojenost uliční sítě znamená její lepší prostupnost – prostupná území jsou bezpečnější, tím se zvyšuje jejich potenciál k rozvoji i kvalita	–
i.03.2.02	Zvyšování bezbariérovosti veřejných prostranství města	Počet mimoúrovňových veřejných prostranství	pokles ↓	nelze	–	– upřednostňování automobilové dopravy ve veřejném prostranství a odsouvání pěších na jiné výškové úrovni – znemožnění bezbariérového pohybu na některých veřejných prostranstvích
i.03.2.03	Zvyšování fyzické prostupnosti města a snižování množství bariér pohybu	Podíl bezbariérových přechodů a míst k přecházení	růst ↑	nelze	– nízké množství bariér pohybu na přechodech a místech pro přecházení v rámci veřejných prostranství	–
i.03.2.04	Zajišťování a udržení přístupu k veřejným prostranstvím	Podíl soukromě vlastněných veřejně přístupných prostranství	stagnace → pokles ↓	nelze	– vyšší kvalita a spolehlivost udržování některých veřejně přístupných prostranství	– restrikce přítomnosti uživatelů či kontrola probíhajících aktivit formou kamer či bezpečnostní služby, což je protichůdné vůči některým primárním charakteristikám veřejného prostoru
i.03.2.05	Vytváření kvalitně projektovaných veřejných prostranství města	Počet vyhlášených architektonických soutěží na veřejný prostor	růst ↑	růst ↑	– zlepšující se kvalita veřejných prostranství vzhledem k tomu, že řešení se vybírá z mnoha soutěžních návrhů	–
i.03.2.06	Zahrnování kritérií vyšší kvality veřejných prostranství při posuzování záměrů a řešení	Počet městských částí, které mají vypracován alespoň jeden strategický dokument v souvislosti s veřejným prostranstvím	růst ↑	růst ↑	– zvyšující se kvalita nových veřejných prostranství a řešení motorové i bezmotorové dopravy	–
c.03.2.07	Revitalizace a zakládání kvalitních nových veřejných prostranství	–	nelze	nelze	–	–
03.3	Kvalitní využití území					
i.03.3.05	Posilování rozmanitosti využití a identity modernistických lokalit	Index rozmanitosti využití v lokalitách modernistické struktury	růst ↑	nelze	–	–
04	VYVÁŽENÝ ROZVOJ KULTURNÍCH A URBÁNNÍCH HODNOT					
04.1	Aktivně rozvíjet a chránit kulturní dědictví					
i.04.1.01	Pečování o pražské památky	Podíl zanedbaných a chátrajících památek	pokles ↓	nelze	–	–
i.04.1.02	Investování prostředků do udržování kulturního dědictví	Roční finanční objem grantů na obnovu památek	růst ↑	nelze	–	–
i.04.1.03	Aktivní zapojování objektů architektonického dědictví do rozvoje identity místa	Podíl nevyužívaných objektů se statusem nemovité kulturní památky	pokles ↓	nelze	–	–

	cíl UR	indikátor	žádoucí trend	dlouhodobý trend	pozitiva	negativa
i.04.1.04	Snižování vizuálního smogu	Podíl souhlasných závazných stanovisek Odboru památkové péče MHMP z celkového počtu	růst ↑	nelze	–	–
c.04.1.05	Propojení pražských památek se současnou živou kulturou	–	nelze	nelze	–	–
09	SOCIÁLNĚ SOLIDÁRNÍ A SOUDRŽNÉ MĚSTO					
09.3	Sociální inkluze a podpora rodiny					
i.09.3.03	Zajišťování a zlepšování podmínek pro bezbariérově prostředí	Podíl sledovaných objektů klasifikovaných jako bezbariérově přístupné	růst ↑	nelze	–	– nedostatečná bezbariérová přístupnost objektů, u kterých je to žádoucí pro osoby s omezenou schopností pohybu, např. kulturní objekty, úřady, objekty služeb či sociálních služeb a další
11	SPOKOJENOST A ANGAŽOVANOST OBYVATEL					
11.3	Spokojenost obyvatel s životem ve městě					
i.11.3.02	Zvyšování počtu obyvatel spokojených s kvalitou veřejného prostoru	Míra spokojenosti s kvalitou veřejného prostoru	růst ↑	nelze	–	–

5.2.1 POZITIVA PLYNOUCÍ Z NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města

i.03.2.01 → Propojenost a prostupnost území pro pěší pohyb se zvyšuje, čímž se zlepšuje celková prostupnost území. Vzhledem k lepší prostupnosti pro pěší se zlepšují kvality území jako města krátkých vzdáleností, společně s jeho bezpečností.

i.03.2.05 / i.03.2.06 → Dlouhodobý trend obou indikátorů naznačuje, že se zvyšuje kvalita veřejných prostranství. Více městských částí využívá strategické dokumenty k nastavení a posuzování kvality a zvyšující se počet architektonických soutěží na veřejný prostor zajišťuje nejen kvalitní řešení nových projektů, ale představuje i referenční rovinu pro ostatní projekty revitalizací a založení veřejných prostranství.

Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová pozitiva oblasti.

Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová pozitiva oblasti.

Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová pozitiva oblasti.

5.2.2 NEGATIVA PLYNOUCÍ Z NENAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Oblast 03 Vyvážené prostorové uspořádání města

i.03.1.01 → Data ÚAP nepotvrzují, že by na území hlavního města byl upřednostňován jeho vyvážený rozvoj v rámci souvisle zastavěného území. Naopak, se intenzivněji vyvíjí sídelní struktura na předměstí a nedochází k dostatečné podpoře rozvoje struktury v centru či vyrovnanému polycentrickému vývoji.

Oblast 04 Vyvážený rozvoj kulturních a urbánních hodnot

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová negativa oblasti.

Oblast 09 Sociálně solidární a soudržné město

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová negativa oblasti.

Oblast 11 Spokojenost a angažovanost obyvatel

Vzhledem k nedostatku dat u indikátorů souvisejících s knihou 200 nelze pro ÚAP 2020 definovat klíčová negativa oblasti.

-
-
-

6. REJSTŘÍKY A SEZNAMY

6.1 Sledované jevy

číslo jevu	název jevu	výskyt jevu v ÚAP obce
A003a	Veřejná prostranství	3.3.1 Veřejně přístupná prostranství
		3.3.2 Uliční prostranství
		3.3.3 Uliční profily
		3.3.4 Stromořadí
		3.3.5 Využití veřejných prostranství
A005a	Památkové rezervace a památkové zóny a jejich ochranná pásma	2.2.3 Ochrana nemovitého kulturního dědictví
A008a	Nemovitě národní kulturní památky a nemovitě kulturní památky a jejich ochranná pásma	2.2.3 Ochrana nemovitého kulturního dědictví
A010	Statky zapsané na Seznamu světového dědictví a jejich nárazníkové zóny	2.2.3 Ochrana nemovitého kulturního dědictví
A011	Urbanistické a krajinné hodnoty	3.4.2 Historické veduty a panoramata
		3.4.3 Významné pohledy na město
		2.1.1 Historická městská krajina
		2.1.2 Historická městská struktura
		2.1.3 Historická městská zástavba
A011a	Struktura a výška zástavby	3.1.1 Typy struktur vystavěného prostředí
		3.1.2 Struktura a charakter lokalit
		3.2.1 Základní morfologická charakteristika zástavby
		3.2.2 Výškové uspořádání zástavby
		4.3.1 Měřitelná strukturální charakteristika urbánní formy
		4.3.2 Rozmanitost urbánní formy
		2.1.2 Historická městská struktura
		2.2.2 Sledované statky kulturního dědictví
A013a	Architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb	3.4.1 Stavební dominanty
		2.1.2 Historická městská struktura
		2.2.2 Sledované statky kulturního dědictví
A016	Území s archeologickými nálezy	2.2.3 Ochrana nemovitého kulturního dědictví

Pozn.: — Jevy, které se na území hl. m. Prahy nevyskytují, nejsou ve výčtu uvedeny.

6.2 Související legislativa

Obecně platné předpisy a nařízení jsou uváděny v posledním platném znění ve znění pozdějších předpisů, pokud není uvedeno jinak.

Zákony

Zákon č. 20/1987 Sb. České národní rady, o státní památkové péči

Vyhlášky

Vyhláška č. 26/1999 Sb. hl. m. Prahy, o obecných technických požadavcích na výstavbu v hlavním městě Praze, zrušená ke dni 1. 10. 2014

Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území

Opatření obecné povahy

Opatření obecné povahy č. 55/2018, kterým se vydává změna Z 2832/00 hl. m. Prahy

Nařízení

Nařízení č. 10/2016 Sb. hl. m. Prahy, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky stavby v hlavním městě Praze (pražské stavební předpisy) ve znění nařízení č. 14/2018 Sb. HMP s aktualizovaným odůvodněním.

Nařízení vlády Československé socialistické republiky č. 66/1971 Sb., o památkové rezervaci v hlavním městě Praze

Nařízení vlády č. 390/2017 Sb., o použití peněžních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení na regeneraci veřejných prostranství na sídlištích

Normy

ČSN 98 9001 Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice

Rozhodnutí

Rozhodnutí č. Kul/5-932/81 o určení ochranného pásma památkové rezervace v hl. m. Praze, rozhodnutí bývalého Národního výboru hl. m. Prahy

6.3 Referenční literatura

Cikán, Miroslav, Sedlák, Jan a kol. *Management plán ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy*. Praha : MHMP – OPP, 2019.

Hexner, Michal. *Cenné a pozoruhodné urbanistické soubory*. Praha: 2007, https://uap.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/a011-10_cenneurbsoubory.pdf

Hnilička, Pavel, a další. *Pražské stavební předpisy s aktualizovaným odůvodněním*. Praha: IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-87-5.

Hudeček, Tomáš, a další. *Hustota a ekonomika měst*. Praha: ČVUT – Masarykův ústav vyšších studií, 2018. ISBN 978-80-87931-75-2.

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. *Manuál tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy*. Praha: IPR Praha, 2014. ISBN 978-80-87931-11-0 (pdf).

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. *Územní plán hl. m. Prahy: Metropolitní plán: závazná část: text*. Praha : IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-77-6.

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. *Územní plán hl. m. Prahy: Metropolitní plán: Koncept odůvodnění*. Třetí upravené souhrnné vydání. Praha: IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-71-4.

Jehlík, Jan. *Rukověť urbanismu*. Praha: Ausdruck Books, 2016. ISBN 978-80-260-9558-3.

6.4 Citované zdroje

- Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.** *Územní plán hlavního města Prahy : Metropolitní plán: závazná část: text.* Praha : IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-77-6.
- . *Územní plán hlavního města Prahy : Metropolitní plán: Koncept odůvodnění.* Třetí upravené souhrnné vydání. Praha : IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-71-4.
- Gehl, Jan.** *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství.* Brno : Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0.
- Jehlík, Jan.** *Rukověť urbanismu.* Praha : Ausdruck Books, 2016. ISBN 978-80-260-9558-3.
- UNESCO.** *Doporučení k historické městské krajině.* Paříž : UNESCO, 2011.
- Sedlák, Jan, Cikán, Miroslav a kol.** *Management plán ochrany světového kulturního dědictví Historického centra Prahy.* Praha : MHMP – OPP, 2019.
- Boháčková, Ivana a Podliska, Jaroslav a kol.** *Průvodce pražskou archeologií.* Praha : NPÚ, 2018. 978-80-7480-107-5.
- Semotanová, Eva a kol.** *Ottův historický atlas Praha.* Praha : J. Otto - Ottovo nakladatelství, 2015. 978-80-7451-442-5.
- Lorenc, Vilém.** *Nové Město pražské.* Praha : SNTL - Nakladatelství technické literatury, 1973.
- Urban, Max.** *Dějiny plánování a výstavy hlavního města Prahy.* Praha : URM - nepublikováno, 2012.
- Evropští ministři kultury.** *Davoská deklarace za vysoce kvalitní evropskou stavební kulturu.* Davos : Švýcarská konfederace, 2018.
- Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.** *Strategický plán hl. m. Prahy: návrhová část - aktualizace 2016.* Praha : IPR Praha, 2016. ISBN 978-80-87931-63-9.
- Radová, Milena.** *Koncepce památkového zásahu do stavebního díla, její úloha a východiska. Památky a příroda.* 1987, Sv. XII, 1.
- Hlobil, Ivo.** *Na základech konzervativní teorie české památkové péče.* Praha : NPÚ, 2008. ISBN 978-80-87104-32-3.
- Ministerstvo životního prostředí ČR.** *Evropská úmluva o Krajině. MŽP.* [Online] 2000. [Citace: 10. únor 2020.] www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva.
- Rada Evropy EU.** *Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy.* Granada : Rada Evropy, 1985.
- . *Úmluva o ochraně archeologického dědictví evropy – Maltská konvence.* Valletta : Rada Evropy, 1992.
- UNESCO.** *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.* Paříž : UNESCO, 1972 .
- Rada Evropy EU.** *Rámcová úmluva o hodnotě kulturního dědictví pro společnost.* Faro : Rada Evropy, 2005.
- ICOMOS.** *Florentská deklarace o kulturním dědictví a krajině jako lidských hodnotách.* Florencie : ICOMOS, 2014.
- . *Principy z La Valletta k zachování a managementu historických měst.* La Valletta : ICOMOS, 2011 .
- . *The ICOMOS Charter on Cultural Routes.* Québec : ICOMOS, 2008.
- ICOMOS–TICCIH.** *Dublnské principy ochrany průmyslového dědictví.* Dublin : TICCIH, 2011.
- ICOMOS.** *Si-anská deklarace o zachování kontextu stavebních památek.* Si-an (Xi’an) : ICOMOS, 2005.
- . *Dokument o autenticitě z Nara.* Nara : ICOMOS, 1994.
- . *Washingtonská charta pro zachování historických měst a městských celků.* Washington : ICOMOS, 1987.
- ICOMOS–IFLA.** *Florentská charta o historických zahradách.* Florencie : ICOMOS, 1981.
- Kongres architektů a techniků historických památek.** *Benátská charta.* Benátky : ICOMOS, 1965.
- Beránek, Jan, Macek, Petr a kol.** *Metodika stavebněhistorického průzkumu.* Praha : NPÚ, 2015.
- Olšan, Jiří, Křesadlová, Lenka a kol.** *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění.* Praha : NPÚ, 2015.
- Kuča, Karel a Kučová, Věra.** *Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami.* Praha : NPÚ, 2015.
- Jehlík, Jan a kol.** *Metoda komplexní identifikace a ochrany atributů hodnot historických měst a veřejných prostorů pro záchranu a zachování jejich autenticity.* Praha : ČVUT, 2020.
- Koucký, Roman.** *Pražské veduty – jak se dívat na (historickou) městskou krajinu.* Praha : IPR Praha, 2018. ISBN 978-80-87931-74-5.
- Hořejší, Alena, kol.** *Aktualizace urbanistické studie PPR.* Praha : URM, 2000.
- Sedlák, Jan.** *Analyticko – regulativní mapy a popisy památkově chráněných území hlavního města Prahy.* Praha : URM, 2003.
- SÚRPMO.** *Stavebně historický průzkum Prahy.* Praha : ÚHA, 1962–1990.
- Sedláková, Radomíra.** *Architektonicky cenné stavby a soubory.* Praha : URM, 2007.
- Koukalová, Martina a kol.** *Urbanisticky a architektonicky cenné modernistické soubory.* Praha : IPR, 2020.
- Ledvinka, Václav a kol.** *Místa významných událostí v Hlavním městě Praze.* Praha : URM, 2007.
- UNESCO.** *Operační směrnice k naplňování Úmluvy o světovém dědictví.* Paříž : UNESCO, 2019.
- ICOMOS.** *Adoption of retrospective Statements of Outstanding Universal Value.* Istanbul : ICOMOS, 2016.
- IPR Praha.** *Jak se plánovala Praha? iprpraha.cz.* [Online] https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/obecne/historie_ipr_brozura_cz.pdf.
- . *Archiv územních plánů.* app.iprpraha.cz. [Online] https://app.iprpraha.cz/apl/app/archivup/.
- Alexander, Christopher.** *A city is not a tree.* City. 1966, Sv. 122, 1, stránky 58–62.
- Koucký, Roman.** *Metodika a pojení metropolitního plánu hl. m. Prahy: Zásady a hlavní principy metodiky a pojetí Metropolitního plánu hl. m. Prahy.* Praha : Roman Koucký architektonická kancelář s.r.o, 2012.
- Hudeček, Tomáš, a další.** *Hustota a ekonomika měst.* Praha : ČVUT – Masarykův ústav vyšších studií, IPR Praha, Pavel Hnilička architekti, s. r. o., 2018. ISBN 978-80-87931-75-2.
- Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.** *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy.* Praha : IPR Praha, 2014. ISBN 978-80-87931-11-0.
- Rejzek, Jiří.** *Český etymologický slovník.* 2001.
- Gehl, Jan, Johansen Kaeyer, Lotte a Reigstag, Solvejg.** *Close encounters with buildings. Urban design international.* 2006, 11, stránky 29–47.
- Mehta, Vikas.** *Look Closely and You Will See, Listen Carefully and You Will Hear: Urban Design and Social Interaction on Streets.* Journal of Urban Design. 2009, Sv. 14, 1, stránky 29–64.
- . *Walkable streets: pedestrian behavior, perceptions and attitudes.* Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability. 2008, Sv. 1, 3, stránky 217–245.
- Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.** *Studie city logistiky na území hlavního města Prahy.* Praha : IPR Praha, 2019.
- Lynch, Kevin.** *Obraz města.* Praha : Bova Polygon, 2004.
- ÚHA a SÚRPMO.** *Pražská památková rezervace, územní prognóza.* Praha : ÚHA, 1982.
- Baše, Miroslav a kol.** *Pražská památková rezervace, urbanistická studie.* Praga : ÚHA, 1994.
- Löw, Jiří a kol.** *Oblasti a místa krajinného rázu.* Praha : ÚRM, 2008.
- CASUA.** *Zásady umísťování výškových budov na území Prahy a Studie vizuální integrity historického jádra Prahy.* Praha : ÚRM, 2007.
- Chodějovská, Eva.** *Obraz Prahy v raném novověku: Ikonografie jednoho evropského města.* Pardubice : Univerzita Pardubice, 2014.
- Přikrylová, Miroslava a Lukas, Jiří.** *Pražské veduty 18. století.* Praha : Muzeum hlavního města Prahy, 2017.
- Kreuzzieger, Milan.** *Praha na nejstarších grafických listech 1493–1757.* Praha : Muzeum hlavního města Prahy, 1996.
- Lazarová, Markéta a Lukas, Jiří.** *Praha – obraz města v 16. a 17. století.* Praha : Argo, 2002.
- Hlavsa, Václav.** *Praha očima staletí.* Praha : Panorama, 1984.
- Novotný, Antonín.** *Grafické pohledy Prahy 1493–1850.* Praha : V. Poláček, 1946.
- Wirth, Zdeněk.** *Praha v obraze pěti století.* Praha : Jan Štenc, 1932.
- Cullen, Gordon.** *The Concise Townscape.* New York : Van Nostrand Reinhold Compan, 1961.
- Stíbral, Karel.** *O malebnu: estetika přírody mezi zahradou a divočinou.* Praha : Dokořán, 2011.
- Jacobs, Jane.** *Smrt a život amerických velkoměst.* Praha : Odeon, 1975.
- Whyte, William.** *The Social Life of Small Urban Spaces.* místo neznámé : Conservation Foundation, 1980. ISBN 0891640576.
- Kohn, Margaret.** *Brave New Neighborhoods – The Privatization of Public Space.* New York, London : Routledge, 2004. ISBN 9788578110796.
- Brabec, Tomáš.** *Uzavřené rezidenční areály a rezidenční separace v Praze.* Disertační práce. Praha : Univerzita Karlova. Přírodovědecká fakulta. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2014.
- Melková, Pavla, a další.** *Koncepce pražských břehů.* Praha : IPR Praha, 2014. ISBN 978-80-87931-27-1.
- Hillien, Bill a Hanson, Julienne.** *The Social Logic of Space.* místo neznámé : Cambridge University Press, 1984. ISBN 0521233658.
- Hillier, Bill.** *Space is the machine: A Configurational Theory of Architecture.* Cambridge, Massachusetts : Cambridge University Press, 1996. ISBN 9780521645287.
- Porta, Sergio, Latora, Vito a Strano, Emanuele.** *Networks in Urban Design. Six Years of Research in Multiple Centrality Assessment.* [autor knihy] Ernesto Estrada, a další. *Network Science: Complexity in Nature and Technology.* London : Springer, 2010.
- Tittl, Filip, Kohout, Michal a Doležalová, Šárka.** *Generel veřejných prostranství Prahy 10.* Praha : městská část Praha 10, 2016. ISBN 978-80-270-0480-5 (pdf).
- Sennett, Richard.** *The fall of public man.* místo neznámé : W. W. Norton, 1996. ISBN 03-933-0879-0.
- Kayden, Jerold S. a Planning, The New York City Department of City.** *Privately Owned Public Space: the New York City Experience.* místo neznámé : John Wiley, 2000. ISBN 04-713-6257-3.

- 78 **Carmona, Matthew.** Contemporary Public Space: Critique and Classification, Part One: Critique. *Journal of Urban Design*. 1, 2010, Sv. 15, DOI 10.1080/13574800903435651.
- 79 **Moudon, Anne Vernez.** Urban morphology as an emerging interdisciplinary field. *Urban Morphology*. 1997, 1, stránky 3–10.
- 80 **Levy, Albert.** Urban morphology and the problem of the modern urban fabric: some questions for research. *Urban Morphology*. 1999, Sv. 3.2, stránky 79–85.
- 81 **Fleischmann, Martin, Feliciotti, Alessandra., Romice, Ombretta a Porta, Sergio.** Morphological tessellation as a way of partitioning space: Improving consistency in urban morphology at the plot scale. *Computers, Environment and Urban Systems*. 2020, Sv. 80, 101441.
- 82 **Bobkova, Evgenya, Marcus, Lars Hilding a Berghauser Pont, Meta.** Multivariable measures of plot systems : Describing the potential link between urban diversity and spatial form based on the spatial capacity concept. *Proceedings of the 11th Space Syntax Symposium*. 2017.
- 83 **Kučová, Věra a kol.** *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha : NPÚ, 2014.
- 84 **Křesadlová, Lenka a kol.** *Metodika prostorové analýzy památky zahradního umění*. Praha : NPÚ, 2015.
- 85 **Rozmanová, Naděžda, Pokorná, Zuzana a kol.** *Principy a zásady urbanistické kompozice v příkladech*. Brno : UUR, 2019.
- 86 **Kemp, Rober L. a Stephani, Carl J.** *Global models of urban planning*. Jefferson, NC : McFarland, 2014. ISBN 978-0786468522.
- 87 **Nový, Otakar.** *Architekti Praze*. Praha : Pražský projektový ústav, 1971.
- 88 **Státní regulační komise pro město Prahu s okolím.** *Regulační plán Velké Prahy s okolím*. Praha : Státní regulační komise pro město Prahu s okolím, 1931.
- 89 **Dibble, J., a další.** On the origin of spaces: Morphometric foundations of urban form evolution. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*. 2017, Sv. 46, 707-730.
- 90 **Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.** *Historie Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy*. Praha : IPR, 2015.

6.5 Zdroje dat

Zdroje tematických podkladových dat pro obrazové přílohy

- **Budovy digitálně technické mapy** | IPR Praha 2019
- **Stavové lokality** | IPR Praha 2020
- **Vltava a Berounka** | IPR Praha 2020
- **Vodní plochy a vodní toky** | IPR Praha 2020
- **Hranice Prahy** | IPR Praha 2020
- **Hranice městských částí** | IPR Praha 2020

AUTORSKÝ TÝM

Garance projektu

Ing. arch. Annamária Bohuniczky (vedoucí Kanceláře územně analytických podkladů)

Mgr. Bohdan Baron (vedoucí Kanceláře prostorových dat)

Projekt management

Ing. arch. Zdeňka Havlová, Ph.D.

Koordinace knihy

Ing. arch. Zdeňka Havlová, Ph.D. (koordinace, garant knihy za ÚAP)

Odborná garance textů a analýz

Martin Fleischmann, MSc. (4.3)

Ing. arch. Zdeňka Havlová, Ph.D. (vše kromě níže uvedených)

Ing. arch. Jana Moudrá (3.3.2 / 4.2.2)

Ing. arch. Vít Rýpar (2. / 3.4.2)

Ing. arch. Markéta Stefanová (1.2 / 5.2 / 4.1.2)

Konzultace

Ing. arch. Annamária Bohuniczky

Ing. arch. Jiří Deyl

Ing. Matěj Gloser

Ing. arch. Šimon Jiráček

Ing. arch. Luboš Križan

Ing. arch. Michal Leňo

Kamila Lohrová, MSc.

Ing. arch. Anna Jarolímková

Ing. arch. Markéta Stefanová

Ing. arch. Kateřina Szentesiová

Zpracování dat

Ing. arch. Ivana Benešová Kubáková

Ing. arch. Eva Bomberová

Ing. Matěj Gloser

Jakub Havlík, MSc.

Eva Chládková

Mgr. Jana Irová

Bc. Marek Kratochvíl

Veronika Kučerová

Ing. arch. Jana Moudrá

Ing. arch. Hana Peckelová

Ing. arch. Martina Portyková

Renata Procházková

Ing. arch. Markéta Stefanová

Ing. arch. Peter Špiesz

Terénní průzkum

Bc. Marek Beneš

Jakub Havlík, MSc.

Pořízení fotografií

Bc. Marek Beneš

Karolína Cermanová

Analytická činnost

Martin Fleischmann, MSc.

Ing. Alžběta Gardoňová

Mgr. Zuzana Horáková

Mgr. Ondřej Míček

Ing. Milan Scholz

Grafický návrh

Táňa Martincová, M.A.

Sazba a grafická úprava obrazových příloh

Ing. arch. Zdeňka Havlová, Ph.D.

Pavla Nečásková

Ing. arch. Markéta Stefanová

Ing. arch. Peter Špiesz

Bc. Jana Watersová

Ing. arch. Alena Zmeškalová

Jazyková korektura

PhDr. Nataša Macháčová

200 ———

Město

Fyzické vystavěné prostředí

Územně analytické podklady hl. m. Prahy pro obec
5. aktualizace, 11/2020
200 Město | Fyzické vystavěné prostředí
uap.iprpraha.cz

Pořizovatel

Odbor územního rozvoje Magistrátu hl. m. Prahy
Jungmannova 29/35, 110 00 Praha 1
Ing. Martin Čemus (ředitel odboru)

Zpracovatel

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
Vyšehradská 57/2077, 128 00 Praha 2
Mgr. Ondřej Boháč (ředitel)

Vzor citace

IPR Praha. Územně analytické podklady hl. m. Prahy pro obec:
200 Město | Fyzické vystavěné prostředí. Praha: IPR Praha.

Tisk TOMOS Praha a.s.
první vydání / 160 stran

© IPR Praha 2021
Vydal Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

ISBN 978-80-88377-21-4
ISBN 978-80-88377-26-9 (online; pdf)

IPR
PRAHA

